

Kauno technologijos universitetas

Statybos ir architektūros fakultetas

**Teritorijos, esančios R. Budrio g. 30., Raudondvario
seniūnijoje vystymo galimybių studija**

Baigiamasis magistro studijų projektas

Kristina Marcinkutė

Projekto autorė

Doc. Vidmantas Minkevičius

Vadovas

Kaunas, 2023

Kauno technologijos universitetas

Statybos ir architektūros fakultetas

**Teritorijos, esančios R. Budrio g. 30., Raudondvario
seniūnijoje vystymo galimybių studija**

Baigiamasis magistro studijų projektas

Architektūra (6011PX003)

Kristina Marcinkutė

Projekto autorė

Doc. Vidmantas Minkevičius

Vadovas

Doc. Gintaras Balčytis

Recenzentas

Kaunas, 2023

Kauno technologijos universitetas

Statybos ir architektūros fakultetas

Kristina Marcinkutė

Teritorijos, esančios R. Budrio g. 30., Raudondvario seniūnijoje vystymo galimybių studija

Akademinio sąžiningumo deklaracija

Patvirtinu, kad:

1. baigiamąjį projektą parengiau savarankiškai ir sąžiningai, nepažeisdama(s) kitų asmenų autoriaus ar kitų teisių, laikydamasi(s) Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatų, Kauno technologijos universiteto (toliau – Universitetas) intelektinės nuosavybės valdymo ir perdavimo nuostatų bei Universiteto akademinės etikos kodekse nustatytų etikos reikalavimų;
2. baigiamajame projekte visi pateikti duomenys ir tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti teisėtai, nei viena šio projekto dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar elektroninių šaltinių, visos baigiamojo projekto tekste pateiktos citatos ir nuorodos yra nurodytos literatūros sąrašė;
3. įstatymų nenumatytų piniginių sumų už baigiamąjį projektą ar jo dalis niekam nesu mokėjęs (-usi);
4. suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo ar kitų asmenų teisių pažeidimo faktui, man bus taikomos akademinės nuobaudos pagal Universitete galiojančią tvarką ir būsiu pašalinta(s) iš Universiteto, o baigiamasis projektas gali būti pateiktas Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybai nagrinėjant galimą akademinės etikos pažeidimą.

Kristina Marcinkutė

Patvirtinta elektroniniu būdu

Magistro baigiamojo projekto tematika _____ Teritorijos, esančios R. Budrio g. 30., Raudondvario seniūnijoje vystymo galimybių studija _____

Magistro baigiamojo projekto tema, patvirtinta Dekano įsakymu _____ Teritorijos, esančios R. Budrio g. 30., Raudondvario seniūnijoje vystymo galimybių studija _____

Magistrantūros studijų **Magistro baigiamojo projekto** (studijų modulis M000M100)

UŽDUOTIS

Darbo tikslas

Baigiamojo (eksperimentinio) projekto sprendimais patikrinti koncepcinį architektūros, kraštovaizdžio architektūros ar miestų planavimo modelį, sukurtą ir detalizuotą tiriamojo projekto metu.

Darbo uždaviniai

Surinkti reikalingus duomenis projektui parengti, parengti pasirinkto objekto architektūrinį projektą, išryškinti sprendinius, kuriuos lėmė tiriamojo projekto išvados suformuluota koncepcija, pateikti eksperimentinio projekto rezultatų vertinimą.

Darbo sudėtis

Tekstinė dalis. Titulinis puslapis, antraštinis lapas, akademinio sąžiningumo deklaracija, baigiamojo projekto užduotis (jei reikia), santrauka lietuvių k., santrauka anglų k., turinys, lentelių sąrašas (jei reikia), paveikslų sąrašas (jei reikia), santrumpų ir terminų sąrašas (jei reikia). Pagrindinė dalis: įvadas (temos aktualumas ir naujumas, tyrimo problema ir jos ištyrimo lygmuo, objektas, tikslas, uždaviniai ir metodika); apibendrinti teorinių tyrimų ir empirinių tyrimų rezultatai ir eksperimentinio projekto duomenys; skyrių išvados ir visos darbo išvados. Literatūros sąrašas, informacijos šaltinių sąrašas (jei reikia), priedai, sumažintos grafinės dalies kopijos.

Teksto (pagrindinės dalies) apimtis yra 2 – 3 autoriaus lankai (1 autoriaus lankas yra 40 000 spaudos ženklų su tarpais), t. y. apie **60 – 80 puslapių** kompiuterio teksto (šriftas Times New Roman, dydis 12, tarpas tarp eilučių 1.15, <https://www.ebooks.ktu.lt/eb/1466/rasto-darbu-rengimo-metodiniai-nurodymai/>).

Grafinė dalis.

Grafinė dalis turi sudaryti vieningą visumą ir atspindėti darbo turinį bei svarbiausius teorinių, empirinių tyrimų rezultatus (*hipotetinis modelis, koncepcinis modelis, kuriame išryškinti teiginiai, įgyvendinami eksperimentiniame projekte*), eksperimentinio projektavimo rezultatus (*projektuojamo objekto situacijos schema, esamos būklės analizės schema; projekto idėja / strategija; projektuojamo objekto detalizuoti sprendiniai: pastato – sklypo tvarkymo siūlymai, planai, fasadai / išklotinės, specifiniai pjūviai, interjero / eksterjero erdvių fragmentai, konstrukcijų detalės ir t.t. (esant būtinybei); urbanistinio komplekso – susisiekimo sistema, užstatymo tipologija, viešosios erdvės, žalioji infrastruktūra (gamtinis karkasas), socialinė infrastruktūra, miestovaizdžio identiteto formavimo siūlymai, kvartalo / miesto dalies urbanistinis planas ir kt.; viešosios erdvės (ar jų sistemos) – funkcinės ir erdvinio formavimo (tvarkymo) zonos, ryšiai tarp jų, takų sistema, apželdinimo sistema, vandens telkiniai, dangos, mažosios architektūros elementai, apšvietimas ir kt.; bendra projektuojamo objekto vizualizacija su kontekstine aplinka, atskirų vizualinių erdvių vizualizacijos pagal poreikį*) ir koncepcinio modelio pakeitimų schemą (esant būtinybei).

Reikia atsakyti neesminės informacijos ir išryškinti svarbiausias architektūrinių problemų sprendimo idėjas. Ekspozicijos raiškiausia dalis turėtų būti eksperimentinis projektas, iliustruojantis problemų sprendimo koncepcines nuostatas.

Grafinės dalies apimtis **10 – 16 planšetų**, kurių matmenys 70 x 100 cm (orientuoti vertikaliai). Ji turi iliustruoti studento suformuluotus koncepcinius problemų sprendimo siūlymus.

Teorinių ir empirinių tyrimų rezultatų aprašymas turi sudaryti iki **1/2** pagrindinio teksto, o grafinėje dalyje jiems skiriami **1 – 2 planšetai**.

Maketas arba foto-realistinės planuojamos teritorijos / objekto vizualizacijos.

Baigiamojo projekto tekstinės ir grafinės dalies **spausdinta kopija**.

Kalendorinis darbo planas

1. Užduoties ir eksperimentinio projektavimo principų aptarimas	2023 02 06
2. Projektuojamo objekto vietos parinkimas pagal kriterijus, nustatytus remiantis suformuluota koncepcija, projektuojamo objekto vietos analizė remiantis antriniais šaltiniais, projektavimo programos sudarymas	2023 02 13
3. Projektuojamo objekto tyrimai vietoje, projektuojamo objekto problemų ir potencialo nustatymas, projekto idėjos pirmos alternatyvos rengimas	2023 02 20
4. Analitinio darbo rezultatų ir projekto idėjinių eskizų (I variantas) peržiūra bei vertinimas	2023 02 20
5. Sprendinio strategijos/idėjos paieška, idėjos antros alternatyvos rengimas ir alternatyvių variantų vertinimas pagal nustatytus kriterijus	2023 02 20 – 2023 03 20
6. Sprendinių idėjinių siūlymų (II variantas) peržiūra ir vertinimas	2023 03 20
7. Pasirinktos alternatyvos išvystymas: sprendinių detalizacija	2023 03 20 – 2023 05 01
8. Konsultacinė peržiūra	2023 04 03
9. Konsultacinė peržiūra	2023 04 17
10. Detalizuotų sprendinių peržiūra	2023 05 01
11. Tekstinės dalies užbaigimas	2023 05 08
12. Baigiamojo projekto gynimas projekto vadovų komisijoje	2023 05 15
13. Baigiamojo projekto viešas gynimas	2023 06 01 - 2023 06 02

Konsultacijų su vadovu laikas

Savaitės diena	Statybos ir architektūros fakultetas, 307 aud., Zoom ar kita nuotolinio mokymo platforma	Darbovietė
	Laikas ir trukmė *	Laikas ir trukmė *
Pirmadienis	13:00-15:00	
Antradienis		
Trečiadienis		
Ketvirtadienis		
Penktadienis		

* - per savaitę skirti 2 val.

Baigiamojo projekto vadovas _____ Vidmantas Minkevičius _____
(vardas, pavardė, parašas)

Studentas _____ Kristina Marcinkutė _____
(vardas, pavardė, parašas)

2023 m. vasaris

Marcinkutė, Kristina. Teritorijos, esančios R. Budrio g. 30., Raudondvario seniūnijoje vystymo galimybių studija. Magistro studijų baigiamasis projektas / Assoc. Prof. Vidmantas Minkevičius; Kauno technologijos universitetas, Statybos ir architektūros fakultetas.

Studijų kryptis ir sritis (studijų krypčių grupė) : architektūra, meno studijos.

Reikšminiai žodžiai: religinė bendruomenė, katalikų bendruomenė, bendruomenės centras, rekolekcijų centras, ekologinis dvasingumas, darni architektūra.

Kaunas, 2023. 77 p.

Santrauka

Magistro baigiamajame projekte atliekama sklypo, esančio R. Budrio g. 30, Raudondvario sen. Kauno raj. vystymo galimybių studija. Darbo tikslas – nurodytoje teritorijoje parengti daugiafunkcinio bendruomenės centro projektą. Sklypas priklauso religinei bendruomenei “Gyvieji akmenys”.

Kaune įsikūrusi katalikiška bendruomenė „Gyvieji akmenys“ įvairią veiklą vykdo jau nuo 1992 m. Organizacija 2001 m. įsigyjo R. Budrio sodybą ir jai priklausančią teritoriją adresu Rimanto Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r. Jau 20 metų sodyba naudojama rekolekcijoms ir kitiems bendruomenės renginiams, tačiau mažas pastatas netenkina visų bendruomenės poreikių. Šioje vietoje bendruomenė turi viziją plėtoti įvairias veiklas vienoje vietoje talpinantį daugiafunkcinį centrą.

Atlikti teoriniai tyrimai – ištirti literatūros ir antriniai šaltiniai, nagrinėjantys Katalikų bendruomenės raidą Lietuvoje, apibendrinta bendruomenės “Gyvieji akmenys” istoriją ir vykdoma veikla. Siekiant įvairialypio darnumo vystymo bendruomenės centre, išnagrinėta Katalikų Bažnyčios ir darnaus vystymosi sąsaja. Padaryta išvada, kad kuriant darnų katalikiškos bendruomenės centrą svarbus dvasinis lygmuo – tam apibrėžti naudojama ekologinio dvasingumo sąvoka. Ekologiniam dvasingumui ugdyti rekomenduojamos rekolekcijų programos. Išnagrinėti katalikiškų bendruomenių ir rekolekcijų centrai, jų projektavimo rekomendacijos. Apsibrėžtos galimos darnios architektūros raiškos kryptys. Remiantis apibendrintais rezultatais parengtas hipotetinis modelis.

Atlikti empiriniai tyrimai, naudota sociologinių tyrimų metodika ir potencialios kraštovaizdžio taršos tyrimai. Patvirtintos ir patikslintos iškeltos hipotezės, parengtas koncepcinis modelis. Remiantis koncepciniu modeliu parengtas darnaus multifunkcinio bendruomenės “Gyvieji akmenys” centro eksperimentinis projektas. Projekte taikomos tradicinių statybos technologijų ir architektūros principai, įgyvendinamos bendruomenės centro, rekolekcijų centro ir amatų dirbtuvių funkcijos. Fizinės ir funkcinės komplekso savybės integruojamos sukuriant materialų ir dvasinį darnumą.

Marcinkutė, Kristina. Feasibility Study of the Territory Development in R. Budrio Str. 30, in Raudondvaris Eldership. Master's Final Degree Project / supervisor Assoc. Prof. Vidmantas Minkevičius; Faculty of Civil Engineering and Architecture, Kaunas University of Technology.

Study field and area: architecture, art studies.

Keywords: religious community, catholic community, community center, retreat center, ecological spirituality, sustainable architecture.

Kaunas, 2023. 77 p.

Summary

Feasibility study of the territory located in R. Budrio Str. 30, in Raudondvaris Eldership development is done for the master's final project. The purpose of the work is to prepare a project for a multifunctional community center in the specified area. The plot belongs to the "Gyvieji akmenys" religious community.

The Kaunas-based Catholic community "Gyvieji akmenys" has been carrying out various activities since 1992. In 2001, the organisation acquired R. Budrys' homestead and the territory belonging to it at R. Budrys st. 30., Didvyriai village, Raudondvaris eldership, Kaunas district. For 20 years, the house has been used for recollection retreats and other community events, but the small building does not meet all the needs of the community. In this place, the community has a vision to develop a multi-purpose center that accommodates various activities in one place.

Theoretical research has been carried out - literature and secondary sources examining the development of the Catholic community in Lithuania have been studied, the history and ongoing activities of the "Gyvieji akmenys" community have been summarized. The link between the Catholic Church and sustainable development was examined in order to achieve multifaceted sustainable development in the center of the community. It was concluded that the spirituality is important in creating a harmonious sustainable Catholic community center - the concept of ecological spirituality is used to define it. Recollection retreat programs are recommended for developing ecological spirituality. Catholic community centers and recollection retreat centers were analysed, their design recommendations were examined. Possible directions for the expression of a harmonious architecture were defined. Based on the summarized results, a hypothetical model was prepared.

Empirical studies were carried out, the methodology used was sociological research and analysis of potential landscape pollution. The raised hypotheses were confirmed and clarified, and a conceptual model was prepared. Based on the conceptual model, an experimental project of a sustainable multifunctional community center "Gyvieji akmenys" was prepared. The project applies the principles of traditional construction technologies and vernacular architecture. It also implements the functions of a community center, a retreat center and a craft workshop. The physical and functional properties of the complex are integrated to create material and spiritual sustainability.

Turinys

Lentelių sąrašas	10
Paveikslų sąrašas	11
Santrumpų ir terminų sąrašas	14
Įvadas.....	15
1. Religinės bendruomenės centro projektavimo principų teoriniai ir empiriniai tyrimai ...	17
1.1. Teoriniai tyrimai	17
1.1.1. Katalikybės raida ir katalikiškos bendruomenės Lietuvoje.....	17
1.1.2. Darnumo ir ekologijos plėtojimo galimybės eksperimentiniame projekte.....	23
1.1.3. Religinų bendruomenių veiklos ir rekolekcijų centrų analizė.....	26
1.1.4. Darnaus daugiafunkcinio rekolekcijų centro hipotetinis modelis	31
1.2. Empiriniai tyrimai	33
1.2.1. Empirinių tyrimų programa ir metodika.....	33
1.2.2. Sociologinių visuomenės nuomonės apie darnios architektūros vizualinės raiškos tyrimų rezultatai.....	34
1.2.3. Sociologinių religinės bendruomenės „Gyvieji akmenys“ narių nuomonės apie rekolekcijų centrus tyrimų rezultatai	47
1.2.4. Ekspertų nuomonės apie tradicinių statybos technologijų ir architektūrinės raiškos pritaikomumo eksperimentiniame projekte galimybes tyrimai	48
1.2.5. Potencialios eksperimentinio projekto vizualinės taršos tyrimo rezultatai	50
1.2.6. Darnaus daugiafunkcinio „Gyvieji akmenys“ bendruomenės centro koncepcinis modelis. 52	
2. Darnaus daugiafunkcinio bendruomenės „Gyvieji akmenys“ centro eksperimentinis projektas	54
2.1. Eksperimentinio projekto teritorijos analizė	54
2.1.1. Istorinė vietos analizė	54
2.1.2. Esamos urbanistinės situacijos analizė	55
2.1.3. Esamos sklypo būklės analizė	56
2.1.4. Eksperimentinio projekto teritorijos analizės apibendrinimas	57
2.2. Darnaus daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro eksperimentinio projekto projektiniai sprendimai	58
2.2.1. Darnaus religinės bendruomenės daugiafunkcinio centro teritorijos erdvinio formavimo idėja 58	
2.2.2. Eksperimentinio projekto teritorijos tvarkymo sprendinių detalizacija	60
2.2.3. „Gyvieji akmenys“ daugiafunkcinio bendruomenės centro komplekso architektūrinių sprendinių detalizacija	62
2.2.4. Esminiai statinio reikalavimai	68
2.3. Darnaus daugiafunkcinio rekolekcijų centro eksperimentinio projekto rezultatų įvertinimas. 70	
Išvados	71
Literatūros sąrašas	73
Priedai.....	77
1 Priedas. Bendruomenės atstovo interviu klausimai.....	77
2 priedas. Sociologinės visuomenės apklausos anketos pavyzdys	78
3 priedas. Sociologinės ekspertų apklausos anketos pavyzdys	85
4 Priedas. Teritorijos, esančios adresu R. Budrio g. 30, Raudondvario sen., situacijos analizės schemos	91

5 priedas. Teritorijos, esančios adresu Rimanto Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r. Fotofiksacijos	92
6 priedas. Grafinės dalies maketo kopija.....	93

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Empirinių tyrimų programa	33
2 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 8 ir 9 klausimų apibendrinti rezultatai.....	36
3 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 11 ir 12 klausimų apibendrinti rezultatai.....	37
4 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 14 ir 15 klausimų apibendrinti rezultatai.....	38
5 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 17 ir 18 klausimų apibendrinti rezultatai.....	39
6 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 20 ir 21 klausimų apibendrinti rezultatai.....	40
7 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 23 ir 24 klausimų apibendrinti rezultatai.....	41
8 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 26 ir 27 klausimų apibendrinti rezultatai.....	42
9 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 29 ir 30 klausimų apibendrinti rezultatai.....	43
10 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 32 ir 33 klausimų apibendrinti rezultatai.....	44
11 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 35 ir 36 klausimų apibendrinti rezultatai.....	45
12 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 38 klausimo apibendrinti rezultatai	46

Paveikslų sąrašas

1 pav. LR religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme apibrėžta administracinė religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų sandara (autorės schema (2023))	20
2 pav. Religinės organizacijos ir bendrijos pagal tipą Kauno arkivyskupijoje (autorės schema (2023))	20
3 pav. Nuotrauka iš „Gyvieji akmenys“ internetinės svetainės (<i>Mūsų istorija – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys". 2022</i>)	21
4 pav. Akimirka iš Atsinaujinimo dienų (<i>Kas įvyko – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys". 2023</i>).....	22
5 pav. „Gyvųjų akmenų“ bendruomenės dvasinio gyvenimo stulpai (<i>Kas tai – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys". 2022b</i>)	22
6 pav. Akimirka iš renginio rekolekcijų sodyboje (Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys", 2022)	23
7 pav. Laudato Si' tikslai (<i>Laudato Si' Goals. 2022</i>).....	24
8 pav. Lidečko parapijos bendruomenės centro architektūra (<i>Parish Community Center Lidečko / Studio AEIOU. 2020</i>).....	27
9 pav. Lidečko parapijos bendruomenės centro situacija (<i>Parish Community Center Lidečko / Studio AEIOU. 2020</i>).....	27
10 pav. Lidečko parapijos bendruomenės centro planas (<i>Parish Community Center Lidečko / Studio AEIOU. 2020</i>).....	27
11 pav. Evang Luth bendruomenės vidinis kiemas ir salė (<i>Evang Luth Community Center Heilandskirche Unterhaching / goldbrunner + hrycyk. 2019</i>).....	28
12 pav. Evang Luth bendruomenės centro patalpų planai (<i>Evang Luth Community Center Heilandskirche Unterhaching / goldbrunner + hrycyk. 2019</i>).....	28
13 pav. Calcagnini rekolekcijų centras, kairėje –rytinis kiemas, dešinėje – koplyčia (<i>Calcagnini Contemplative Center. 2020</i>).....	29
14 pav. Calcagnini rekolekcijų centro sklypo planas ir iliustracija (<i>Calcagnini Contemplative Center. 2020</i>).....	29
15 pav. H2O rekreacijos ir konferencijų poilsiavietė (<i>Ośrodek h2o. 2022</i>)	30
16 pav. H2O rekreacijos ir konferencijų poilsiavietės schema (<i>The resort in Kiczycze. 2022</i>)	30
17 pav. H2O rekreacijos ir konferencijų poilsiavietės funkcijų programa	31
18 pav. Hipotetinis darnaus daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro modelis (autorės schema (2023))	32
19 pav. Respondentų vidutiniškas lankymasis gamtoje (autorės schema (2023)).....	34
20 pav. Veiklos gamtoje, kuriomis dažniausiai užsiima respondentai (autorės schema (2023)).....	35
21 pav. Respondentų gyvenamosios vietos tipas (autorės schema (2023))	35
22 pav. Socialinės visuomenės apklausos 7 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))	36
23 pav. Socialinės visuomenės apklausos 10 klausimo rezultatai	37
24 pav. Socialinės visuomenės apklausos 13 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))	38
25 pav. Socialinės visuomenės apklausos 16 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))	39
26 pav. Socialinės visuomenės apklausos 19 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))	40
27 pav. Socialinės visuomenės apklausos 22 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))	41
28 pav. Socialinės visuomenės apklausos 25 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))	42
29 pav. Socialinės visuomenės apklausos 28 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))	43
30 pav. Socialinės visuomenės apklausos 31 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))	44

31 pav. Socialinės visuomenės apklausos 34 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))	45
32 pav. Socialinės visuomenės apklausos dalyvių amžius ir lytis (autorės schema (2023))	47
33 pav. pagarbą aplinkai ir tausojančią jos panaudą užtikrinančios priemonės (autorės schema (2023))	49
34 pav. efektyvaus prisitaikymo prie klimato sąlygų ir jų išnaudojimą savo naudai priemonės (autorės schema (2023))	49
35 pav. taršos ir atliekų mažinimo, atsakingo vartojimo priemonės (autorės schema (2023)).....	49
36 pav. sveikos žmogui aplinkos užtikrinimo priemonės (autorės schema (2023))	49
37 pav. atsparumo natūralioms rizikoms pakėlimo priemonės (autorės schema (2023))	50
38 pav. Vizualinis laukas nuo Pyplių piliakalnio (autorės fotofiksacija (2021)).....	50
39 pav. Vizualinis laukas nuo Pyplių piliakalnio apžvalgos aikštelės (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2021))	51
40 pav. Vizualinis laukas, kurio teritorijoje matomi eksperimentinio projekto vieta (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2021))	51
41 pav. Vizualinis laukas nuo Pyplių piliakalnio su matomo tarp medžių pastato vizualizacija (autorės fotofiksacija (2021))	52
42 pav. Vizualinis laukas nuo Pyplių piliakalnio su iškylančio virš medžių tūrio vizualizacija (autorės fotofiksacija (2021))	52
43 pav. Konceptinis darnaus daugiafunkcinio „Gyvieji akmenys“ bendruomenės centro modelis (autorės schema (2023))	53
44 pav. Eksperimentinio projekto teritorijos situacijos Kauno rajone schema (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija, 2023)).....	54
45 pav. Ištrauka iš 1927-1940 m . leisto Lietuviško karinio topografinio žemėlapiu, kurioje matoma R. Budrio sodyba ir jos teritorija (Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2020).....	54
46 pav. Raudondvario plėtros schema (kairėje); eksperimentinio projekto teritorijos pasiekiamumo schema (dešinėje) (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija, 2023)).....	55
47 pav. Ištrauka iš Kauno rajono bendrojo plano 2-ojo pakeitimo (Kauno rajono savivaldybė, 2019)	55
48 pav. Teritorijos adresu R. Budrio g. 30, Raudondvario sen. fotofiksacija (autorės fotofiksacija (2023)).....	56
49 pav. R. Budrio – rekolekcijų sodybos (2 stulpeliai kairėje) ir malkinės fotofiksacijos (du stulpeliai dešinėje) (autorės fotofiksacijos (2023))	56
50 pav. Sandėliavimui naudojamo pastato (2 nuotraukos kairėje) ir pamatų liekanų (1 nuotrauka dešinėje) fotofiksacijos (autorės fotofiksacijos (2023))	57
51 pav. Eksperimentinio projekto teritorijos vertingosios savybės (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2021)).....	57
52 pav. Bendruomenės centro idėja (kairėje - Brolių Černiauskų nuotrauka (Gudavičius, 2019), dešinėje - (<i>earthygemini</i> . 2022)).....	58
53 pav. Teritorijos erdvinio formavimo idėjos schema (autorės schemna (2023)).....	58
54 pav. Teritorijos „scenarijaus“ schema (autorės iliustracija (2023)).....	59
55 pav. Vaizdo nuo apžvalgos bokšto vizualizacija (autorės vizualizacija (2023))	59
56 pav. Veiklų bendruomenės centro teritorijoje iliustracija (autorės vizualizacija (2023)).....	60
57 pav. Lietaus vandens surinkimo iliustracija (autorės iliustracija (2023))	61

58 pav. „Sodyba Gelčių k. Marijampolės r. 1965. LLM“ (Kačinskaitė ir kt., 2008).....	62
59 pav. Vaizdo į bendruomenės centrą iš pietvakarinio sklypo kampo vizualizacija (autorės vizualizacija (2023)).....	62
60 pav. Funkcinė pastato schema (autorės schema (2023)).....	63
61 pav. Bendruomenės centro 1 a. planas (autorės brėžinys (2023))	64
62 pav. Bendruomenės centro vidinio kiemo vizualizacija (autorės vizualizacija (2023))	64
63 pav. Naudojami tradicinės architektūros elementai. Kairėje – kluonas Senmiestėje, Mažeikių raj. (Milius, 2020), dešinėje projekto vizualizacija (autorės vizualizacija (2023)).	65
64 pav. Pasyvaus saulės dizaino panaudojimo projekte schema (autorės schema (2023)).....	65
65 pav. Bendruomenės centro šiaurinė ir pietinė išklotinės (autorės brėžinys (2023))	66
66 pav. Bendruomenės centro vakarinė ir rytinė išklotinės (autorės brėžinys (2023)).....	66
67 pav. Kopyčios interjero vizualizacija (autorės vizualizacija (2023)).....	67
68 pav. Apžvalgos bokšto architektūrinės idėjos iliustracija (autorės iliustracija (2023))	67
69 pav. Vaizdo į apžvalgos bokštą nuo pagrindinės pėsčiųjų ašies vizualizacija (autorės vizualizacija (2023))	68

Santrumpų ir terminų sąrašas

Santrumpos:

Doc. – docentas;

Lekt. – lektorius;

Prof. – profesorius.

Terminai:

Rekolekcijos – „Katalikų Bažnyčioje – dvasinės pratybos, intensyvios maldos ir susikaupimo laikas.[...] Per rekolekcijas atsiribojus nuo išorinio pasaulio tiriama sąžinė, kontempliuojama, atgailaujama už nuodėmes, priimamas Atgailos sakramentas, intensyviai meldžiamasi, tyloje apmąstomas asmeninis gyvenimas ir įsipareigojama pasitaisyti, skaitoma Biblija ir kitos religinės knygos, klausoma pamokslų ar paskaitų, vyksta asmeniškai pokalbiai su dvasios vadovu, dalyvaujama šv. Mišiose, pasninkaujama.“ (Puidokas, 2018)

Eremitas – religinis atsiskyrėlis. (*Eremit Definition & Meaning.*) .

Eremitinis namelis – šiame darbe sąvoka naudojama apibūdinti namelius, skirtus religiniam atsiskyrimui tam tikram ribotam laikotarpiui.

Tradicinė statyba – šiame darbe sąvoka naudojama kaip vienos iš darnios architektūros vizualinių krypčių – tradicinių statybos technologijų ir architektūros principų krypties – sinonimas.

Divestavimas (divestment) – investicijų patraukimas iš tam tikros srities, pasižadėjimas neinvestuoti į tam tikrą sritį.

Įvadas

Tyrimo problema ir jos ištyrimo lygmuo

Lietuvoje esančios religinės, katalikiškos bendruomenės vykdo įvairias su tikėjimo sklaida susijusias socialines, pasaulietines veiklas – religinio ugdymo ir praktikavimo, edukacijos, užimtumo, globos ir kitokias veiklas. Šias funkcijas atliekantys centrai pasiskirstę per visą Lietuvą, ir įprastai yra monofunkciniai, išsklidę.

Likusioje Europos dalyje tokios veiklos neretai sujungiamos į vientisą kompleksą ir taip sukuriama visapusiški religinių bendruomenių centrai, suvienijantys ir skatinantys bendruomeniškumą ir aktyvumą. Lietuvoje tokio centro dar nėra – šį tarpą užpildyti siekia „Gyvieji akmenys“, išsikėlę planus įkurti savo bendruomenės daugiafunkcinį centrą. Centro eksperimentinio projekto vieta – sklypas, esantis adresu Rimanto Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r.

MBP objektas

Baigiamojo darbo objektas – teritorijos, esančios R. Budrio g. 30., Raudondvario seniūnijoje vystymo galimybių studija, sprendžianti daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro vystymo galimybes.

MBP tikslas

Remiantis atliktais teoriniais, empiriniais tyrimais ir eksperimentiniu projektu įvertinti ir pritaikyti tinkamiausias darnumo idėjas apjungiančio daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro vystymo galimybes adresu R. Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r.

MBP uždaviniai

1. Atlikti teorinius tyrimus, skirtus ištirti religinių bendruomenių Lietuvoje raidą ir veiklą, religinių bendruomenių centrų funkcijas ir formavimo tendencijas, bei darnumo idėjų integracijos į statinių komplekso formavimą galimybes. Apibendrinus duomenis sudaryti hipotetinį modelį, kuriame būtų pateikiamos galimos religinės bendruomenės centro erdvinio formavimo ir darnumo integracijos priemonės;
2. Atlikti empirinius tyrimus, kurių rezultatais būtų siekiama patvirtinti ir patikslinti hipotetiniame modelyje pateiktas idėjas bei pasirinkti visapusiškai tinkamas architektūrinės raiškos ir erdvės formavimo priemones, skirtas formuoti ir sėkmingai integruoti darnų daugiafunkcinį bendruomenės centrą į teritoriją adresu R. Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r.;
3. Parengti eksperimentinį architektūrinį projektą, kuriame sėkmingai integruojamos tiriamajame projekte parengto koncepcinio modelio priemonės ir vietos analizės duomenys, sukuriant darnų daugiafunkcinį religinės bendruomenės centrą;
4. Apibendrinti tiriamojo ir eksperimentinio projekto rezultatus ir įvertinti pagal koncepcinio modelio gaires.

MBP metodika

1. Teoriniai tyrimai – informacijos, surinktos iš literatūros šaltinių, internetinių šaltinių, dokumentų ir analogų analizės išnagrinėjimas, susisteminimas ir apibendrinimas. Hipotetinio modelio sudarymas;
2. Empiriniai tyrimai – empirinių tyrimų programos, skirtos patvirtinti ir patikslinti išsikeltą hipotetinį modelį parengimas. Empirinių tyrimų atlikimas – pasirinkti sociologinės apklausos, potencialios vizualinės taršos vertinimo ir tyrimų vietoje metodai – ir gautų rezultatų apibendrinimas, darnaus religinės bendruomenės daugiafunkcinio centro eksperimentinio projekto koncepcinio modelio parengimas;
3. Eksperimentinis projektas – tyrimais pagrįstų darnaus daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro priemonių pritaikymas eksperimentiniame projekte, rengiamame nurodytoje teritorijoje, esančioje adresu Rimanto Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r.

1. Religinės bendruomenės centro projektavimo principų teoriniai ir empiriniai tyrimai

1.1. Teoriniai tyrimai

MBP tema – daugiafunkcinio bendruomenės centro teritorijoje, esančioje adresu R. Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r. vystymo galimybių studija. Sklypas priklauso katalikiškai bendruomenei „Gyvieji akmenys“. Šio darbo teoriniuose tyrimuose bus peržvelgiama literatūra ir kiti antriniai šaltiniai, susiję su katalikiškų bendruomenių istorija ir jų veiklos specifika, taip pat katalikiškų bendruomenių centrų tipologija.

1.1.1. Katalikybės raida ir katalikiškos bendruomenės Lietuvoje

Katalikybės raida Lietuvoje

Katalikybės plitimo Lietuvoje istorija prasideda su valstybės įkūrimu 1253 m., kai dviem metais anksčiau tuometinis Lietuvos didysis kunigaikštis Mindaugas ir dalis aukštuomenės 1251 m. oficialiai apsikrikštija. Popiežiui pripažinus Mindaugą karaliumi, 1254 m. įkurta Lietuvos vyskupija (Paulauskytė, 2022). Literatūra, analizuojanti Romos Katalikų Bažnyčios Lietuvoje istoriją, dažniausiai nagrinėja tam tikrą istorinį etapą. Peržvelgus šią literatūrą, galima išskirti šiuos pagrindinius etapus (Laukaitytė, 2000):

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų religinė diplomatija ir krikštas (XIII-XVI a.) – jau minėta Mindaugo krikšto data prasidėjęs pereinamasis etapas. Paskutinė pagoniška likusi šalis Europoje buvo apsupta krikščioniškų valstybių. LDK valdovams pradėjus vis dažniau krikštytis prasidėjo virsmo laikotarpis. LDK didysis kunigaikštis Gediminas 1298 m. sudarė sąjungą su Rygos arkivyskupu Frydrichu iš Pernšteino, Lietuvoje leista veikti katalikų vienuoliams – pranciškonams ir dominikonams, jiems pastatytos bažnyčios. 1323 m. Gediminas rašė laiškus Vakarų Europos vienuolijų viršininkams, kviesdamas į šalį atvykti vienuolius, kunigus ir krikščionis pasauliečius, žadėjo jiems tikėjimo laisvę. Esminis katalikybės plitimo poslinkis įvyko 1387 m. Jogailos iniciatyva atlikus Aukštaitijos gyventojų krikštą (Paulauskytė, 2022). Įkurta bažnytinė organizacija, Vilniaus vyskupija, teiktos privilegijos naują tikėjimą priimantiems bajorams (Vaitkevičius, 2011). Žemaitija turėjo tam tikrą autonomijos lygį, ir neapsikrikštijo, o buvo vėliau, per gan ilgą laikotarpį, apkrikštyta Lietuvos, 1413–1421 metais trukusiu laikotarpiu, 1417 m. buvo įsteigta Žemaitijos vyskupija (Bucevičė, 2018). Toliau sekė aktyvus katalikybės platinimas – iki XV a. pabaigos Lietuvoje buvo pastatyta 109 bažnyčios, Senuosiuose Trakuose įsikūrė benediktinų vienuoliai, prie pranciškonų vienuolyno ir katedros Vilniuje veikė mokykla (Paulauskytė, 2022).

Kontrreformacija ir po jos sekęs laikotarpis (XVI-XVII a.) – XVI a. pradžioje prasidėjusi Romos Katalikų Bažnyčios reformacija Europoje paskatino jos atsinaujinimą ir suaktyvėjimą ir Lietuvoje.

Į šalį buvo pakviesti atvykti jėzuitai, kurie 1570 m. Vilniuje įsteigė kolegija, 1579 metais tapusią universitetu. Katalikų Bažnyčia iki III Abiejų Tautų Respublikos padalijimo 1795 metais buvo pagrindinė organizacija, kuri rūpinosi švietimu ir steigė mokyklas, kurių XVIII a. buvo apie 300. Itin sustiprėjusios vienuolijos platino religiją, švietimą, kultūrą (Paulauskytė, 2022).

Rusijos Imperijos valdymo laikotarpis (XVIII a. pab.-XX a. pr.) – žymi represinių priemonių metą ir prieš Katalikų Bažnyčią ir prieš lietuvių tautinės savimonės vystymąsi. Po III-iojo ATR padalijimo

didžiąją dalį Lietuvos žemių atitekusį caro valdžiai, šalyje Katalikų Bažnyčia pritaikytos tos pačios taisyklės, kurios galiojo ir Rusijos imperijoje, siekiant tiesiogiai kontroliuoti vyskupijų valdymą ir ryšį su Apaštala Sostu ir Lenkijos Bažnyčia. Daug bažnyčių paverstos cerkvėmis ar uždarytos, suvaržyta savarankiška vienuolių ir vyskupijų veikla. Bažnyčia ypatingai suvaržyta represijų po 1831 ir 1863 vykusių sukilimų. Buvo uždaryti vienuolynai, iš Lietuvoje veikusių net 352 uždaryti, iki Pirmojo pasaulinio karo išliko tik 6 veikiantys. Taip pat uždarinėtos bažnyčios, uždrausta remontuoti esamas, statyti naujas. 1842 metais uždarytos visos nevalstybinės gimnazijos, 1864 metais taip pat ir parapinės mokyklos. Represijų spaudžiama Katalikų Bažnyčia perkėlė dalį savo religinės, švietėjiškos veiklos – vienuolynus, kunigų rengimą, leidinius lietuvių kalba ir kt. – į pogrindį. Religinė literatūra gimtąją kalbą leista Prūsijoje ir slapta gabenta į Lietuvą – katalikiškas švietimas tapo svarbia tautinės savimonės ir pasipriešinimo prieš imperialistinę valdžią vystymosi dalimi (Paulauskytė, 2022). Tikinčiųjų tautinė ir religinė vienybė pasireiškė ant Jurgaičių piliakalnio – dabar žinomo kaip Kryžių kalnas. Po 1831 m. sukilimo čia pradėti statyti kryžiai žuvusiems atminti, ir toliau statyti po 1868 metų potvarkio (MELC, 2021), uždraudusio statyti kryžius pakelėse (Paulauskytė, 2022).

Po 1905 metais caro Nikolajaus I paskelbtos tikėjimo laisvės Katalikų Bažnyčia atgavo savo veiklos laisvę. Bažnyčia atliko svarbų vaidmenį tautiniame sąjūdyje, prisidėjo prie valstybingumo atkūrimo (Paulauskytė, 2022).

Nepriklausomos Lietuvos tarpukariu laikotarpis (1918-1940 m.) – šio metu Katalikų Bažnyčia vėl gavo galimybę laisvai plėtoti savo veiklą. Atsikūrus valstybei, Bažnyčia turėjo daug įtakos visuomenei per įkurtą platų pasaulietinių ir religinių organizacijų, spaudos tinklą. Dar iki nepriklausomybės susiformavusi krikščionių demokratų partija turėjo 8 į Lietuvos Tarybą išrinktus ir vasario 16 d. Nepriklausomybės aktą pasirašiusius narius, iš kurių 4 – kunigai. Iki 1926 m. katalikų dvasininkai buvo renkami į Seimą (Paulauskytė, 2022).

Sugrįžo jėzuitai, atsikūrė kitos vienuolijos. Dauguma vienuolių moterų dirbo mokyklose, našlaičių bei senelių prieglaudose, vyrai vienuoliai užsiėmė žmonių telkimu į religines bendruomenes (Paulauskytė, 2022). Anksčiau minėtas Kryžių kalnas tapo itin svarbia sakraline vieta, jame žmonės toliau statė kryžius, vyko pamaldos, atlidai (MELC, 2021).

Okupacijų ir sovietmečio laikotarpis (1944-1988 m.) vėl atnešė represijų ir niokojimo etapą. Teresė Paulauskytė rašo:

„ 1940 SSRS okupavus Lietuvą prasidėjo Katalikų Bažnyčios persekiojimai, pradėta represuoti katalikų dvasininkus, diskriminuoti visus tikinčiuosius, religinis gyvenimas išstumtas iš viešojo gyvenimo, buvo varžomas ir religinių bendruomenių vidaus gyvenimas, trukdoma viešai atlikti religines apeigas, draudžiama katechezė; Bažnyčia atskirta nuo valstybės, nutrauktas konkordatas ir diplomatiniai santykiai su Apaštala Sostu, konfiskuota Bažnyčios nuosavybė, mokyklose nutrauktas tikybos mokymas, uždrausta religinė spauda ir religinių knygų leidyba, uždarytos krikščioniškos organizacijos, vienuolynai [...], vienuolius imta persekioti. Vienuolijos veikė pogrindyje [...], slapta vykdė katekizaciją, prisidėjo prie pagrindinės religinės literatūros leidybos ir platinimo, net vykdė misijas kitose sovietų respublikose. 1940 sovietų okupacinė valdžia uždarė Kauno kunigų seminarijos Teologijos-filosofijos fakultetą [...] 1941 06 14–15 per masinį trėmimą iš Lietuvos išvežti 9 katalikų kunigai. 1941 06 22 NKVD kariškiai Būdavonės miške (Bartninkų vlsč.) nukankino kunigus J. Dabrilą, V. Balsį ir J. Petriką; SSRS–Vokietijos karo pradžioje iš viso nužudyta 15 lietuvių katalikų

kunigų. [...] vykdyti masiniai kunigų ir tikinčiųjų areštai, deportacijos. 1946 suimtas ir nuteistas mirti Telšių vyskupas V. Borisevičius, suimti ir įkalinti vyskupai T. Matulionis, P. Ramanauskas, Vilniaus arkivyskupas M. Reinys. 1944–53 buvo nuteisti 364 kunigai.“ (Paulauskytė, 2022)

Nors vietos katalikų bendruomenių ir bažnyčios ryšiai su Vatikanu buvo priverstinai nutraukti, Sovietų Sąjungos komunistinė valdžia, nesugebėdama pilnai sukontroliuoti religinių institucijų, kurios turėjo savo atskirą valdymą, ėmėsi kitos priemonės – ateizmo propagavimo. Ateizmas turėjo sunaikinti nepavaldžias institucijas. Ateizmui diegti leisti propagandiniai leidiniai, kuriuos bandyta įrodyti Dievo nebuvimą ir kompromituoti pačią Katalikų Bažnyčios instituciją (Streikus, 2004).

8-ajame dešimtmetyje pogrindyje steigėsi katalikiškos organizacijos, vienuolijos, spausdinti ir platinti laikraščiai ir žurnalai. 1972 metais pradėta leisti „Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronika“, fiksavusi valdžios vykdytus diskriminacijos ir nusikaltimų prieš katalikus tikinčiuosius atvejus. Religinis judėjimas ne tik kovojo už tikinčiųjų teises, tačiau ir ugdė tautinę ir pilietinę savimonę (Streikus, 2009).

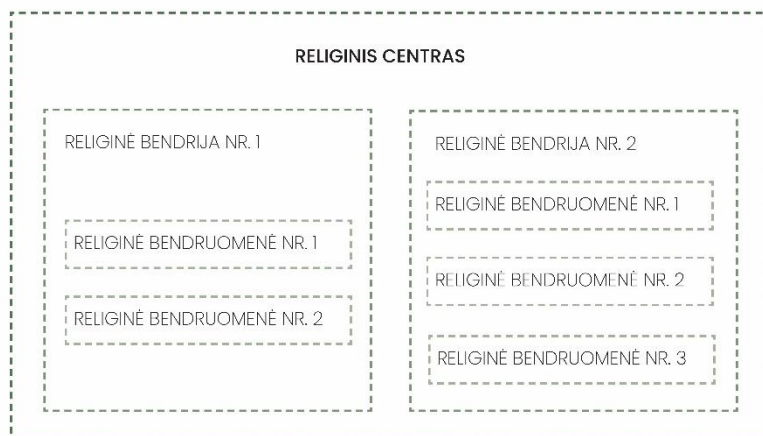
Katalikų Bažnyčios atgimimas ir Lietuvos nepriklausomybės atkūrimas (nuo 1988m.)

9-ojo dešimtmečio pabaigoje, tuo pačiu laikotarpiu kaip ir Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis, pradėtos gražinti Katalikų Bažnyčios teisės ir vėl leista vykdyti religinė veikla. 1988 m. tikintiesiems gražinta, prieš tai į muziejų paversta, Vilniaus arkikatedra. Po Nepriklausomybės atkūrimo veiklą atnaujino pogrindyje veikusios organizacijos, vienuolijos, leidiniai. Atsikūrė kai kurios iki 1945 m. veikusios organizacijos, susikūrė naujų. Reikia pastebėti, kad katalikybės reikšmė ir būklė Lietuvoje tiesiogiai priklausiusi nuo politinės situacijos. Okupacijų metais Katalikų bažnyčia ir tikėjimas tapdavusi vienijančia lietuvių jėga, kuri padėjo atkakliai siekti pasipriešinimo svetimos valdžios priespaudai. Tačiau Sovietų Sąjungos valdžios taikytos represijos ir krikščionybės sekuliarizacija visoje Europoje prisidėjo tikėjimo ir pasaulietinių sferų – kultūros, švietimo, politikos – atsiskyrimo. Iki 1995 m. aktyviai siekusi dalyvauti politiniame Lietuvos Respublikos gyvenime, po 1996 m. kilusių viešų debatų Lietuvos Katalikų Bažnyčia pasitraukė iš tiesioginio dalyvavimo savivaldos veiklose, tačiau pasiliko nuomonės formavimo poziciją ir aktyviai reiškė savo poziciją visuomenei aktualiais klausimais (Ališauskienė & Kuznecovienė, 2012).

Katalikiškos bendruomenės ir jų veikla Lietuvoje XXI a.

Nepriklausomybės laikotarpiu Lietuvoje išaugo mažų katalikiškų organizacijų ir bendrijų skaičius. Religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų sąvokas ir statusą valstybėje reglamentuoja LR religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas. Pagal 4-ojo straipsnio punktuose pateiktus paaiškinimus, „Religinė bendruomenė yra asmenų grupė, siekianti įgyvendinti tos pačios religijos tikslus. [...] religinėmis bendruomenėmis vadinamos parapijos, bažnyčios, vienuolinės bendruomenės, kitos tolygios religinės organizacijos.“ (Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas, 2002). Religinės bendrijos apibrėžiamos kaip „religinių bendruomenių, siekiančių įgyvendinti tos pačios religijos tikslus, susivienijimai. Bendriją sudaro ne mažiau kaip dvi religinės bendruomenės, turinčios bendrą vadovybę.“ (Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas, 2002). Įstatyme taip pat minimi religiniai centrai, kurie įvardijami kaip „aukštesniosios religinių bendrijų valdymo institucijos.“ (Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas, 2002). Bendruomenės, bendrijos ir centrai gali steigti juridinius asmenis, kurie gali užsiimti įstatyme numatyta šioms organizacijoms veikla, taip pat steigti padalinius. Įstatyme taip pat nurodytos religinės bendruomenės ir bendrijos Lietuvoje, kurios laikomos tradicinėmis: lotynų apeigų katalikų,

graikų apeigų katalikų, evangelikų liuteronų, evangelikų reformatų, ortodoksų (stačiatikių), sentikių, judėjų, musulmonų sunitų ir karaimų (Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas, 2002).

1 pav. LR religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme apibrėžta administracinė religinių bendruomenių, bendrijų ir centrų sandara (autorės schema (2023))

Religinės bendruomenės skirtos vykdyti religijos tikslus, tačiau daugelis užsiima įvairiomis veiklomis ir iniciatyvomis: kultūrine veikla, švietimu, socialinės pagalbos teikimu. Susikūrė daug bendruomenių ir judėjimų, subūrusių tikinčiuosius bendravimui, religijos išpažinimui ir platinimui (KAUNO ARKIVYSKUPIJA. *Organizacijos ir bendrijos*. 2017).

2 pav. Religinės organizacijos ir bendrijos pagal tipą Kauno arkivyskupijoje (autorės schema (2023))

Internete galima rasti daugelio šių organizacijų svetaines, kuriose jų nariai dalinasi savo veikla ir renginiais, tačiau peržvelgus literatūrą, nagrinėjančią ir vertinančią katalikiškų bendruomenių veiklą šiuolaikinės visuomenės fone, išaiškėjo tyrimų trūkumas. Dauguma straipsnių, aprašančių socialinę ir kultūrinę katalikiškų bendruomenių veiklą Lietuvoje, nagrinėja situaciją dar iki 2010 m. Galima kelti prielaidą, kad Lietuvoje toliau vyksta Katalikų Bažnyčios įtakos mažėjimas ir katalikiškų bendruomenių veikla lieka visuomenės daugumos socialinio ir kultūrinio diskurso nuošalėje.

Katalikų bendruomenė „Gyvieji akmenys“

Katalikų bendruomenė „Gyvieji akmenys“ – pasaulietinė tikinčiųjų organizacija, turinti LR juridinio asmens statusą. Bendruomenės istorija prasideda dar prieš Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą, Lietuvos katalikų atsinaujinimo judėjimo metu, pirmajame jo susitikime Kaune, 1986 metais. 1990 metais būsimos bendruomenės nariai pradeda vykdyti evangelizacijos renginius ir pasirenka pavadinimą „Gyvieji akmenys“ (*Kas esame – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys"*. 2022). Evangelizacija – „bažnyčios veikla, turinti tikslą skelbti evangeliją – Kristaus mokymą ir platinti krikščionybę tarp tautų ir atskirų žmonių; remiamasi Evangelijoje pagal Matą nurodytu Jėzaus priesaku mokiniais: Tad eikite ir padarykite mano mokiniams visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios, mokydami laikytis visko, ką tik esu jums sakęs (Mt 28, 19-28).“ (*Kas yra Evangelizacija? Žodžio Evangelizacija reikšmė*. 2023). Tais pačiais metais „Gyvieji akmenys“ užmezgė ryšį su katalikų charizminio atsinaujinimo vadovais JAV. Katalikų charizminis atsinaujinimas (*Catholic Charismatic Renewal*) – tarptautinis Katalikų Bažnyčios dvasinis judėjimas, jungiantis vietines bendruomenes iš viso pasaulio (*What is Catholic Charismatic Renewal?*). 1992 m. kovo 5 d. oficialiai įkuriamas Katalikų bendruomenė „Gyvieji akmenys“. Bendruomenė 1993 m. organizuoja katalikų evangelizacijos konferencijas, kurias padeda įvykdyti evangelistai iš JAV, įkuriamas evangelizacijos centras. Nuo 1994 m. pradedamos rengti „Atsinaujinimo dienos“ – kasmet tris kartus vykstantis renginys, skirtas visiems tikintiesiems. Anot bendruomenės, šiuo metu tai yra pats didžiausias nuolatinis tokio tipo renginys šalyje, suburiantis apie 1000 dalyvių iš Lietuvos ir aplinkinių valstybių. Atsinaujinimo dienų metų aptariamais klausimais susiję su Bažnyčios gyvenimu šiuolaikinėje visuomenėje, skatinamas tikėjimo atnaujinimas, kviečiami pranešėjai iš Europos ir JAV. Renginio dieną sudaro dvi konferencijos, grupinė malda, muzikinė meditacija arba spektaklis, darbas grupėse, o pabaigą vainikuoja šv. Mišių apeigos (*Kas tai – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys"*. 2022a). Katalikų bendruomenė „Gyvieji akmenys“ 1996 m. su Kauno arkivyskupo pritarimu įregistruojama LR Teisingumo ministerijoje kaip tradicinė religinė bendruomenė, turinti juridinio asmens statusą. Organizacija 1998 metais leidžia žurnalą, įkuria savo padalinį – leidyklą „Gyvieji akmenėliai“, o 2001 m. pradžioje bendruomenės įkurtas Evangelizacijos centras tampa savarankiška Kauno arkivyskupijos institucija – Katalikų evangelizacijos centru. Tais pačiais metais pradedamas vykdyti rekolekcijų sodybos projektas. Sodyboje, esančioje adresu R. Budrio g. 10, Didvyrių k., Raudondvario sen., rengiami įvairūs įvykiai: bendruomenių rekolekcijos, Sekminių šventės, vasaros stovyklos, jaunimo savaitgaliai ir kitokie krikščioniški renginiai (*Mūsų istorija – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys"*. 2022).

3 pav. Nuotrauka iš „Gyvieji akmenys“ internetinės svetainės (*Mūsų istorija – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys"*. 2022)

4 pav. Akimirka iš Atsinaujinimo dienų (*Kas įvyko – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys". 2023*)

Šiuo metu bendruomenės vykdomos veiklos yra jau aprašytos Atsinaujinimo dienos, piligriminės kelionės, evangelizacijos misija ir bendruomenės gyvenimas. „Gyvieji akmenys“ priskiria save Naujosios evangelizacijos misijai ir vykdo įvairaus amžiaus grupių evangelizaciją. Naujosios evangelizacijos skleidėjai siekia pritaikyti Katalikų Bažnyčios mokymą šiuolaikinei XXI a. visuomenei ir sprendžia dabarčiai aktualius klausimus, susijusius tikėjimu. Savo vidinį bendruomenės gyvenimą „Gyvieji akmenys“ remia 4-iais pagrindiniais „stulpais“ – malda, mokymu, bendryste ir misija. Internetinėje svetainėje aprašoma bendruomenės reguliarūs užsiėmimai: „Bendruomeninei maldai „Gyvųjų akmenų“ bendruomenė susirenka kartą per savaitę, trečiadienio vakarais. Pirmasis mėnesio trečiadienis yra Atviras Dievo šlovinimo susirinkimas. Į jį kviečiami visi norintys kartu šlovinti Dievą, klausytis mokymų, liudijimų, dalintis tikėjimo patirtimi grupelėse ir melstis užtarimo malda. Kitų bendruomenės susirinkimų metu meldžiamės charizmine malda arba giedame liturgines valandas. Du kartus per savaitę (antradienio ir ketvirtadienio rytais) giedame liturgines valandas – Rytmetinę. Sekmadieniais giedame per Šventąsias Mišias Šv. Antano parapijoje.“ (*Kas tai – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys". 2022b*).

5 pav. „Gyvųjų akmenų“ bendruomenės dvasinio gyvenimo stulpai (*Kas tai – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys". 2022b*)

„Gyvieji akmenys“ sudaryti iš Romos Katalikų Bažnyčios narių, tačiau yra atviri ir kitų krikščioniškų denominacijų atstovams, jei jiems yra artimas šios bendruomenės veiklos tikslas. Bendruomenę sudaro skirtingą bendruomeninį statusą turintys asmenys: kandidatai, naujokai, asocijuoti nariai, bendradarbiai ir įsipareigoję nariai. Bendruomenės administravimui ir valdymui skirtos trys pakopos: įsipareigojusių narių susirinkimas, kuriame planuojama ir vystoma „Gyvųjų akmenų“ misija ir vizija, bendruomenės branduolys, kuris yra įsipareigojęs šią viziją įgyvendinti ir bendruomenės koordinatorius, koordinuojantis vidinę ir išorinę veiklą bei atstovaujantis bendruomenę viešajame gyvenime (*Kas esame – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys". 2022*). „Gyvieji akmenys“ taip pat administruoja sau priklausančią rekolekčių sodybą, kurioje rengia

religines rekolekcijas nuo 2001 metų, kurių metu pastate telpa apie 20-25 žmonės. Sodyboje vyksta ir kiti anksčiau minėti renginiai, pastate rengti katalikiškus renginius gali visi norintys.

6 pav. Akimirka iš renginio rekolekcijų sodyboje (Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys", 2022)

1.1.2. Darnumo ir ekologijos plėtojimo galimybės eksperimentiniame projekte

Projektuojant šiuolaikinį visuomeninį kompleksą, aktualu atsižvelgti į darnumo principų panaudojimą. Šiame skyriuje peržvelgiama darnumo idėjos ir Katalikų Bažnyčios ryšys, taip pat darnios architektūros principų pritaikymo bendruomenės centro architektūroje galimybės.

Katalikų bendruomenė ir darnumo principai

Knygoje „Green Architecture“ J. Wines cituoja Lynn White mintį, kurioje dėstoma kritika krikščionybei, kaip archetipinį antropocentrinės religijos pavyzdį, iliustruojantį arogantišką hipotezę, kad gamta egzistuoja tik žmogaus patogumui (Wines, 2000). Tačiau XXI amžiuje šis požiūris pačioje krikščionybėje bandomas pakeisti remiantis tos pačios religijos vertybėmis. Enciklikoje *Laudato Si'* – apie rūpinimąsi bendraisiais namais – popiežius Pranciškus rašo: „Užaugome, manydami, kad esame gamtos savininkai, turintys teisę ją plėsti. Smurtas, glūdintis nuodėmės pažeistoje žmogaus prigimtyje, pasireiškia žaizdomis visoje gyvoje Kūrinyje.“ (Popiežius Pranciškus, 2015). Šis popiežiaus kreipimasis – pirmasis, dedikuotas aplinkos saugojimo ir darnumo temai, taip pat išsiskiria ir tuo, kad yra skirtas ne Katalikų Bažnyčios vyskupams, kaip įprasta, o visiems pasaulio žmonėms (Schmiege ir kt., 2018). Enciklikoje pabrėžiama, kad „Viskas susiję“ (Popiežius Pranciškus, 2015) ir skatinama atsigręžti į aplinkos ir kito sutvėrimo – ar tai būtų žmogus, ar gyvūnas, – pagarbą ir saugojimą. Enciklika publikuota 2015 metais – tais pačiais, kaip ir paskelbti Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi tikslai (*Sustainable Development Goals*). Joje aprašytas kryptis, kuriose skatinama veikti ir keistis, galima apibendrinti į 7 *Laudato Si'* tikslus, aprėpiančius panašias temas kaip ir Darnaus vystymosi tikslai (*Laudato Si' Goals*):

- Atsakas į Žemės verksmą. Skatinama visų gerovei saugoti mūsų bendrus namus, spręsti klimato krizės, bioįvairovės praradimo problemas, siekti ekologinio tvarumo;
- Atsakas į skurstančiųjų verksmą. Kviečiama siekti eko-teisingumo, saugoti žmogaus ir visų kitų formų gyvybę Žemėje, skiriant ypatingą dėmesį pažeidžiamoms grupėms, tokioms kaip vietinių gyventojų bendruomenėms, migrantams, vaikams, esantiems pavojuje ir t.t.;

- Ekologinė ekonomika. Ekonomika įvardijama kaip žmonijos visuomenės *sub-sistema*, kuri tuo pačiu yra biosferos – mūsų bendrų namų – dalis. Galimos priemonės – tvari gamyba, sąžininga prekyba, etiškas vartojimas, etiškas investavimas, „divestavimas“ (*divestment*) nuo iškastinio kuro gavybos ir bet kokios kitos planetai ir žmonėms žalingos veiklos, investavimas į atsinaujinančią energiją ir t.t.;
- Paprastos gyvenimos pasirinkimas. Šis tikslas paremtas pakankamumo idėja ir skatina sąmoningą resursų ir energijos vartojimą. Galimos tokios priemonės kaip šiukšlių kiekio sumažinimas, tvaresnės mitybos pasirinkimas, viešojo transporto naudojimas, aktyvus judėjimas, vienkartinio plastiko gaminių vengimas;
- Ekologinė edukacija. Skatinama pergaltoti ir perplanuoti mokymo programas ir institucines reformas su tikslu integruoti ekologiją ir taip ugdyti ekologinį išprusimą ir pokyčių vykdymą;
- Ekologinis dvasingumas. Kviečiama atsigrežti į aplinką ir neatsieti jos nuo Dievo kūrinų ir tikėjimo, vertinti ir saugoti visus. Galimos priemonės – liturginiai renginiai sukūrimo tema, ekologinės katechezės vystymas, rekolekcijų ir apmokymų programos ir t.t.;
- Bendruomenių atsparumas ir įgalinimas. Šio tikslo vizija – bendruomenių įsitraukimas ir dalyvavimas aktyviuose veiksmuose įvairiais lygiais (*Laudato Si' Goals. 2021*).

7 pav. Laudato Si' tikslai (*Laudato Si' Goals. 2022*)

Apibendrinus galima įvardinti, kad Katalikų Bažnyčia skatina siekti darnaus vystymosi visose srityse, remiantis krikščioniška pareiga gerbti ir prižiūrėti aplinką. Popiežiaus žodžiais: „Negali būti ekologijos be adekvačios antropologijos. Ekologinė krizė tėra vienas iš dabartinės dvasinės krizės ženklų.“ (Navickas, 2015). Rekolekcijų programos įvardijama kaip priemonė vystyti ekologinį dvasingumą – vieną iš Laudato Si' tikslų.

Ekologinis dvasingumas ir rekolekcijos

Knygoje „Green Architecture“ J. Wines rašo, kad kuriant eko-architektūrą (darnią architektūrą), dažnai pasitelkiamos naujausios technologijos inovacijas, tačiau visiškai pamiršamas pats žmogaus, naudosiančio pastatą, ryšys su gamta ir pačiu darnumu: „Retai kada aplinkosaugos technologijų gydomosios priemonės atkreipia dėmesį į metafizinius, fenomenologinius ar simbolinius aspektus,

formuojančius žmonių kolektyvinę sąmonę.“ (Wines, 2000) . Be ryšio su aplinka, pati giliausia, esminė žmogaus pasaulėžiūra negali keistis, o be aplinką dvasiniu lygmeniu vertinančios pasaulėžiūros darnusis vystymas nekeičia aplinkosauginės krizės iš esmės, tik lopo atsiradusias žaizdas. Tokį ryšį su gamta kviečia atkurti ekologinis dvasingumas, apibūdintas Laudato Si' tiksluose. Ilgai dvejojusi Katalikų Bažnyčia neskelbė savo pozicijos klimato ir aplinkos krizės klausimais, ypač vengdama žaliosios ideologijos sąsajų su panteizmu ir naująja pagonybe, tačiau popiežiaus Pranciškaus enciklikoje Laudato Si' pabrėžiama dvasinio ryšio su gamta svarba. Ekologinis dvasingumas skatinamas kaip dalis visuotinio požiūrio į Dievo sukurtą aplinką. Efektyvi priemonė – rekolekcijos ir Šv. Ignaco Lojolos kasdienės dvasinės pratybos (Platovnjak, 2019), kurių metų kontempliuojamas aplinkos šventumas per Švenčiausiosios Dievo Trejybės kūrinių šventumo prizmę: „Šventasis pranciškonas mokė, kad kiekvienam kūriniui būdinga trejybinė struktūra tokia reali, jog ją galima spontaniškai kontempliuoti, jei žmogaus žvilgsnis nėra ribotas, aptemdytas ir silpnas.“ (Popiežius Pranciškus, 2015). Iš to galima suprasti, kad rekolekcijų centro funkcija – svarbi priemonė kuriant visapusiškai darnų katalikiškos bendruomenės centrą.

„Rekolekcijos“ kyla iš lotyniško žodžio „recolere“, reiškiančio „atnaujinti“, „atstatyti“, „atgauti“. Krikščioniškoje erdvėje šis terminas įgavo „santykio su Viešpačiu atnaujinimo“ prasmę. Tai dviejų ar daugiau dienų laikas, išgyvenamas nuošalioje vietoje, laikantis kiek galima tylos. Pirminis tikslas – atsidėti Dievo Žodžio klausymui, apmąstymui ir maldai.“ (Skroblas, 2020). Rekolekcijų, dar kitaip kontempliacijos ar dvasinio atsitraukimo centrui naudojami ne tik krikščionių – juose dvasines pratybas atlieka ir induistai, budistai, judėjai ir sufijai. Toks atsitraukimas nuo kasdienybės ir laiko skyrimas ramybės būsenai neutralioje, dažniausiai gamtinėje aplinkoje populiarėja ir tarp sekuliaros, savęs jokiai religijai nepriskiriančios visuomenės individų, kaip priemonė pagerinti psichologinę ir emocinę būseną. Literatūros šaltiniuose galima rasti nemažai rezultatų, pateikiančių teigiamo poveikio žmogui rezultatus. Tyrimo, kurio metu tirtos dizaino detalės, turinčios įtakos rekolekcijų patirčiai, apibendrintos svarbios sudedamosios rekolekcijų dalys, iš kurių kelios tiesiogiai susijusios su erdvės formavimu: rekomenduojama natūrali, gamtinė, vaizdinga ir rami vieta, lankstumo, veiklų pasirinkimo galimybės sukūrimas, dėmesį blaškančių elementų, technologijų vengimas (Gill ir kt., 2019).

Darnios architektūros samprata ir raiškos kryptys

„Grožis labai svarbus pastatų dizaine. Tai yra tiesa ir žaliųjų pastatų dizaine, ir galbūt net labiau svarbu.“ (Ching & Shapiro, 2014). Galimas darnios architektūros raiškos kryptis aprašo J. Wines knygoje „Green Architecture“. Joje įvardijami dažniausiai atsikartojantys eko-namų principai – mažesnio tūrio pastatai, perdirbamos arba atsinaujinančios medžiagos, mažai energijos per savo gamybos ciklą sunaudojančios medžiagos, vietinė mediena, lietaus vandens kaupimas ir panaudojimas, mažai priežiūros reikalaujantys statiniai, esančių pastatų pritaikymas, natūralios aplinkos išsaugojimas, energinis efektyvumas, pastatų orientacija atsižvelgiant į saulės šviesą, viešojo transporto pasiekiamumas (Wines, 2000). Pagal pasirinktas kategorijas darni architektūra, ar dar kitaip eko-architektūra, suskirstyta į kelias sritis, iš kurių penkias galima atskirti kaip raiškos kryptis. Prie šių krypčių taip galima pridėti šeštą, šiuo metu populiarią kryptį, apželdintus pastatus:

- Pastatas-kraštovaizdis. Pastatas integruojamas į kraštovaizdį taip, kad būtų kuo mažiau matomas, pvz. įkasamas į šlaitą ir užželdinamas stogas;

- Eco-tech. „Aplinką tausojančių technologijų estetizavimo koncepcija, kartais vadinama ekotechnologine. Bandymai suteikti estetišką išraišką ekologiškoms technologijoms ir inovacijoms.“ (Kamičaitytė-Virbašienė & Gražulevičiūtė-Vileniškė, 2011);
- Žalio dizaino tyrimų ir technologinių inovacijų. Ši sritis skamba panašiai kaip ir ankstesnioji, tačiau yra mažiau koncentruota į estetinę išvaizdą ir labiau į išskirtinių technologijų ir inovacijų sukūrimą ir pritaikymą viso pastato formavime.
- Pastatas-sodas. Gausus statinio sienų ir stogų apželdinimas ar kitoks pavertimas į „pastatą-sodą“;
- Gamtinių formų interpretavimas. Dar kitaip vadinama biomimikrija, ši kryptis semiasi tiesioginio įkvėpimo iš gamtinės aplinkos formų ir bando jas atkartoti, kuria organinių formų statinius;
- Tradicinės statybos ir architektūrinių formų pritaikymas (*Vernacular architecture*). Remiamasi vietinių statybinių ir apdailos medžiagų naudojimu, tradicinėmis statybos technologijomis, interpretuojamos etninės architektūros formos (Kamičaitytė-Virbašienė & Gražulevičiūtė-Vileniškė, 2011).

Skyriaus apibendrinimas

Kuriant darnią architektūrą, svarbu žvelgti ne vien tik į konvencines darnumo priemones, tokias kaip sunaudojamos medžiagos ir energetinis efektyvumas, tačiau ir į jos poveikį žmonių psichologinei ir dvasinei būsenai. Projektuojant darnų religinės bendruomenės centrą, rekolekcijų programos natūralioje aplinkoje įvedimas padeda atkurti tikinčiųjų ryšį su aplinka ir ugdo ekologinį dvasingumą, o darnios architektūros pastatų vizualinės raiškos pasirinkimas – būdas susieti konvencines ir metafizines priemones.

1.1.3. Religinių bendruomenių veiklos ir rekolekcijų centrų analizė

Siekiant iširti kaip funkcionuoja religinių bendruomenių bei rekolekcijų centrai, atlikta analogų analizė. Išskirtos dvi pagrindinės grupės: įvairių religinių bendruomenių namai, skirti jų bendruomeniniam gyvenimui, ir rekolekcijų centrai, skirti rekolekcijų rengimui. Tiriamojo darbo tikslinė grupė – katalikiška bendruomenė, tačiau tiriant architektūrinius analogus verta atkreipti dėmesį į statinius, skirtus ir kitų religijų išpažinėjams. Analogai pasirinkti pagal funkciją (bendruomenės centras/rekolekcijų centras) ir pagal vietą (stengtasi pasirinkti pastatus, esančius panašiose klimatinėse sąlygose).

Religinių bendruomenių centrai

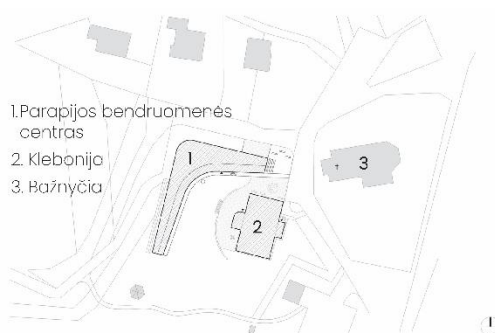
Lidečko parapijos bendruomenės centras

Bendruomenės centras Lidečko gyvenvietėje, Čekijoje pastatytas 2021 metais. Architektai „studio AEIOU“ suprojektavo naują 553 m² pastatą šalia renovuotos XVI amžiaus klebonijos ir bažnyčios. Projekto idėja – nauju būdu užverti teritoriją ir sudaryti vidinį kiemą, pritaikytą įvairiems parapijos gyventojų renginiams. Į pastatą patenkama per reprezentatyvią erdvę, esančią prieš bažnyčią (Pav. 9). Iš patekimo takas veda palei pastato sieną į erdvią, dengtą stogu terasą, kuri skirta parapijiečių renginiams – ceremonijoms, parodomis, pasirodymams, – ir savivaldos organizacijoms ir

asociacijoms (Parish Community Center Lidečko / Studio AEIOU. 2020). Vidaus patalpos – laisvo išplanavimo, su stumdomomis pertvaromis, skirtos panaudoti įvairioms funkcijoms. Čia taip pat įrengta ir mini virtuvėlė, kuria gali naudotis centre renginius rengiantys žmonės (Pav. 10). Pastato konstrukcijoms gausiai naudojamos vietinės statybinės ir apdailos medžiagos, tokios kaip plytos ir mediena. Lidečko parapijos bendruomenės centras – mažo mastelio pastatas, skirtas vienai pagrindinei funkcijai – parapijiečių religiniams ir pasaulietiniams renginiams.

8 pav. Lidečko parapijos bendruomenės centro architektūra (Parish Community Center Lidečko / Studio AEIOU. 2020)

9 pav. Lidečko parapijos bendruomenės centro situacija (Parish Community Center Lidečko / Studio AEIOU. 2020)

10 pav. Lidečko parapijos bendruomenės centro planas (Parish Community Center Lidečko / Studio AEIOU. 2020)

Evang Luth bendruomenės centras

Evang Luth bendruomenės centras – naujas statinys šalia Heilandskirche bažnyčios, esančios Unterhaching gyvenvietėje, Vokietijoje. Pastatas užima 1226 m² plotą, statybos metai – 2019, architektai – „goldbrunner“ ir „hrycyk“ studijos. Šio bendruomenės centro architektūrinė idėja panaši į ankstesniojo – naujuoju statiniu suformuojamas vidinis kiemas, skirtas parapijiečių susitikimams. Stengiamasi neužgožti čia esančios bažnyčios ir išsaugoti sklype esančius senus medžius. Pagrindinės pastato funkcijos – bendruomenės centro ir klebonijos. Į bendruomenės centro patalpas įeina renginių salė, susitikimų ir darbo kambariai, vaikams ir jaunimui skirtos patalpos ir terasa ant stogo. Klebonijos dalyje įrengiamos gyvenamosios patalpos. Šias funkcijas skiria ašis, jungianti pastato išorę ir vidinį kiemą. Centro statybai pasirinktos medinės konstrukcijos, kurių atidengti paviršiai vidaus patalpose tampa jų interjero pagrindiniu akcentu.

11 pav. Evang Luth bendruomenės vidinis kiemas ir salė (*Evang Luth Community Center Heilandskirche Unterhaching / goldbrunner + hrycyk. 2019*)

12 pav. Evang Luth bendruomenės centro patalpų planai (*Evang Luth Community Center Heilandskirche Unterhaching / goldbrunner + hrycyk. 2019*)

Religinių rekolekcijų ir poilsio centrai

Calcagnini rekolekčių centras (Calcagnini Contemplative Center)

Calcagnini rekolekčių centras – statinių kompleksas, 2013 metais pastatytas katalikiško Džordžtauno universiteto užsakymu (*Georgetown University*). Projekto situacija – Bluemont gyvenvietėje, Virdžinijos valstijoje, JAV, architektai – „Dynerman Architects“. Centrą sudaro atskirų pastatų kompleksas, išskaidytas pagal funkcijas, ir iš viso užima 1394 m² plotą. Viešoji funkcija – koplyčia, valgomasis, bendruomenės salė ir sklype jau buvęs, 1885 metais pastatytas ūkinis pastatas išdėlioti aplink pirmą kiemą, atsiveriantį į Mėlynąjį kalnagūbrį (*Blue Ridge Mountains*), priklausantį Apalačams, o gyvenamieji nameliai išdėlioti aplink kitą, privatesnį, uždarą kiemą. Kompleksas įrengtas natūralios gamtos apsuptyje ir yra naudojamas ir religinėms įvairių denominacijų rekolekcijoms, ir pasaulietiskam poilsiavimui. Pagrindinis, iš visų komplekso dalių matomas pastatas – bendruomenės salė, kuri ir skiria du pagrindinius kiemus. Kitas svarbus statinys – koplyčia, kuri taip pat matoma iš skirtingų vietų, tačiau tik pro kitų pastatų kampą, taip išlaikydama paslaptingumą ir savo išskirtinumą, prie kurio prisideda ir kitokia nei likusių statinių architektūrinė išraiška. Kompleksas formuojamas remiantis tradicine vietine kaimo architektūra ir naudoja mažus vieno aukšto tūrius, šlaitinius stogus, vietinės medienos konstrukcijas, kurios paliktos atviros, taip puoselėjant natūralios aplinkos atmosferą (Dickens, 2015).

13 pav. Calcagnini rekolekčių centras, kairėje – rytinis kiemas, dešinėje – koplyčia (*Calcagnini Contemplative Center. 2020*)

14 pav. Calcagnini rekolekčių centro sklypo planas ir iliustracija (*Calcagnini Contemplative Center. 2020*)

H2O rekreacijos ir konferencijų poilsiavietė

H2O – 2011 metais duris atvėręs krikščioniškas poilsio ir konferencijų centras, esantis Kiczyce kaime, pietinėje Lenkijos dalyje. Poilsia vietė priklauso FALA asociacijai, siekiančiai ugdyti sėkmingą, krikščioniškomis vertybėmis besivadovaujančią jaunąją kartą Lenkijoje. Centrai priklauso 7 hektarų teritorija, apsupta natūralios gamtos. Poilsia vietės kompleksą sudaro pagrindinis pastatas ir apgyvendinimo nameliai. Pagrindiniame pastate įrengtos maitinimo patalpos su 120 vietų, 3 konferencijų salės su 30, 80 ir 150 vietų, kavinė ir registratūra. Pastatų kompleksą supa apželdinta lauko veiklų teritorija. Čia įrengtos dvi lauko renginių palapinės, baseinai, krepšinio, futbolo ir paplūdimio tinklinio aikštelės, šaudymo iš lanko aikštelė, laužavietė. Stovykloje įrengtas mažas ežeras, kuris išnaudojamas vandens veikloms: žvejybai, plaukiojimui baidarėmis, maudynėms, čia įrengtas ir amfiteatras, plūduriuojanti pavėsinė.

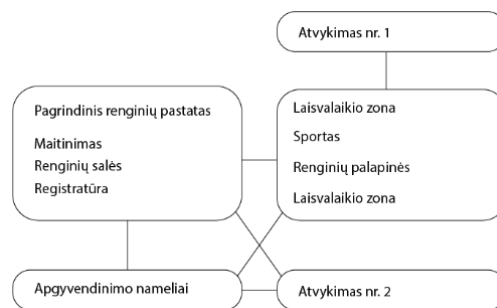
H2O centro statinių kompleksas turi tik tris pagrindines funkcijas – apgyvendinimo, konferencijų ir maitinimo, o visos poilsia vietės dominuojanti funkcija ir veiklos skirtos rekreacijai. Rekreacinė zona gamtinėje aplinkoje supa pastatus ir yra lengvai pasiekiami.

15 pav. H2O rekreacijos ir konferencijų poilsia vietė (Ośrodek h2o. 2022)

16 pav. H2O rekreacijos ir konferencijų poilsia vietės schema (The resort in Kiczyce. 2022)

17 pav. H2O rekreacijos ir konferencijų poilsia vietės funkcijų programa

Analogų analizės išvados

Išanalizavus religinių bendruomenių ir rekolekcijų centrų analogus paaiškėjo jų funkcijų, planavimo principai – bendruomenės centruose dažniausiai įrengiama konferencijų salė, darbo ir susirinkimų kambariai, virtuvė/valgomasis. Jei centras prie esančios bažnyčios – įrengiama ir klebonija. Nauji rekolekcijų centrai, įrengti ne vienuolynuose, turi bendruomenės/konferencijų salę, koplyčią, valgomąjį ir gyvenamąją zoną. Priklausomai nuo specifinio centro, įrengiamos ir aktyvios veiklos zonos lauke ir viduje – vaikų kambariai, sporto aikštelės, pasivaikščiavimo trasos, laisvalaikio pavėsinės/terasos ir t. t. Daugelyje tirtų religinių bendruomenių centrų pavyzdžių skiriamas dėmesys darnios architektūros kūrimui – naudojamos vietinės statybinės medžiagos ir technologijos, pasyvi vėdinimo sistema, kuriama sveika aplinka žmogui. Apibendrinus visus pavyzdžius kartu, buvo nustatytos kelios atsikartojančios savybės:

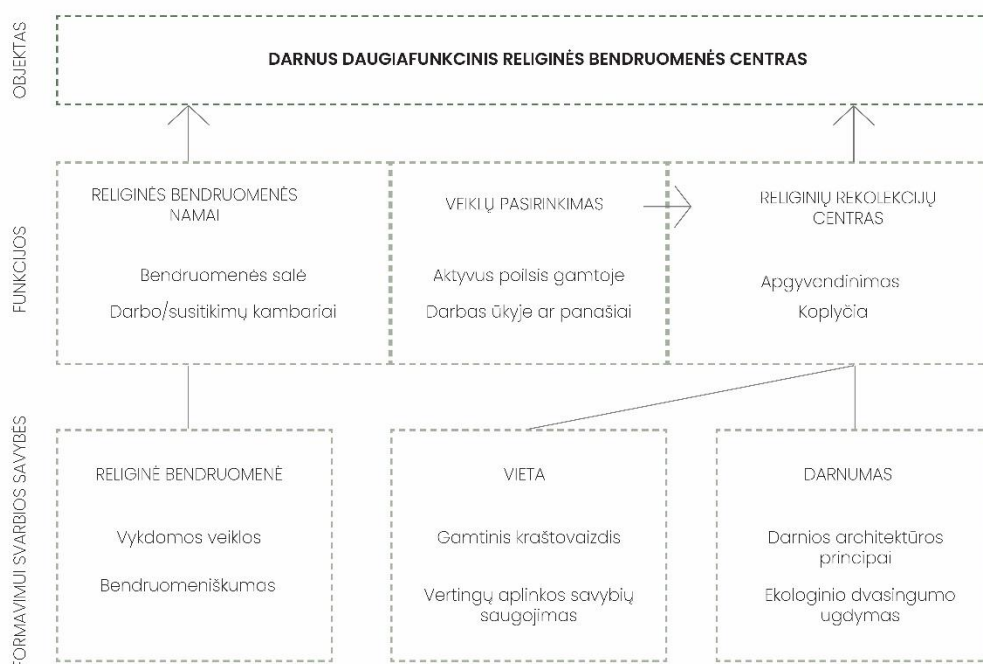
- bendruomeniškumui skatinti dažnai renkama idėja statiniais suformuoti vidinę erdvę, skirtą renginiams ir susitikimams;
- religiniai bendruomenių ir rekolekcijų centrai teikia prioritetą natūraliai gamtinei/kaimo kraštovaizdžio aplinkai;
- architektūrinėje religinių bendruomenių ir rekolekcijų centrų raiškoje dažniausiai naudojamos vietinės natūralios statybinės medžiagos, tokios kaip mediena ir plytos, taip pat pasitelkiamos tradicinės šlaitinių stogų formos ir mažaukščiai tūriai, siekiant išlaikyti gamtinės/kaimo vietovės identitetą ir atmosferą;

1.1.4. Darnaus daugiaviečio rekolekcijų centro hipotetinis modelis

Šio darbo tema kilusi iš katalikiškos bendruomenės „gyvieji akmenys“ – organizacija teritorijoje, esančioje adresu Rimanto Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r., nori vystyti savo centrą. Norint ištirti šio centro vystymo galimybes, išanalizuota bendruomenės veikla ir istorija. Toliau nagrinėtos katalikiškų bendruomenių ir darnumo sąsajos – ištirta, kad bendra jungtis tarp religinių bendruomenių ir darnumo – ekologinis dvasingumas. Tai dvasinio ryšio kūrimas su aplinka, gamta. Ekologinio dvasingumo ugdymas pasirenkama kaip kertinė ir būtent darnios religinės bendruomenės veiklai būdinga dalis, susiejanti religiją ir ekologiją. To siekti siūloma rengiant religines rekolekcijas – šią funkciją siūloma vystyti bendruomenės centre.

Ištirus religinių bendruomenių centrų ir rekolekcijų centrų veikimo principus ir tendencijas, padarytos išvados ir apibrėžtos galimos panaudoti rekomendacijos:

1. Bendruomenės centras turėtų suteikti sąlygas bendruomeninei veiklai didelėje erdvėje, renginiams vidaus patalpose ir lauke. Bendruomenių centrų tendencija – uždaras vidinis kiemas, laisvai pritaikomas įvairiems įvykiams;
2. Bendruomenės vidaus patalpų funkcijos susideda iš konferencijų/renginių salės, darbo/susitikimo kambarių, valgomojo su virtuvėle, specifinės patalpos konkrečios bendruomenės poreikiams;
3. Rekolekcijų centrui rekomenduojama pasirinkti ramią, vaizdingą vietą gamtiniame kraštovaizdyje;
4. Rekolekcijų centrų ideologiją, kuri susijusi su ekologiniu dvasingumu, įkūnija natūralios statybinės medžiagos ir paviršiai;
5. Rekolekcijų centre rekomenduojama vengti dėmesį blaškančių elementų, technologijų;
6. Rekolekcijų centre patariama sukurti veiklų pasirinkimą ir lankstumą;
7. Rekolekcijų centro funkcijos ir patalpos susideda iš bendruomenės salės, koplyčios, valgomojo ir gyvenamųjų patalpų;
8. Kuriant darnų bendruomenės ir rekolekcijų centro architektūrą rekomenduojama pasitelkti darnios architektūros kryptis, vizualiai transliuojančias žmonėms savo ryšį su darnumu ir aplinka.

18 pav. Hipotetinis darnaus daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro modelis (autorės schema (2023))

1.2. Empiriniai tyrimai

Empirinių tyrimų tikslas – patikrinti išsikeltas darbinės hipotezės ir remiantis gautais rezultatais parengti išvadas, skirtas koncepcinio modelio rengimui.

1.2.1. Empirinių tyrimų programa ir metodika

Atlikus teorinius tyrimus, empiriniuose tyrimuose iškeltos hipotezės pereina prie konkrečios teritorijos ir bendruomenės tyrimų. Iškeltos 4 hipotezės ir sudaryta empirinių tyrimų programa (Lentelė Nr. 1).

Empirinių tyrimų objektas – katalikų bendruomenė „Gyvieji akmenys“, bendruomenės interesai, susiję su daugiafunkcinio centro formavimu, eksperimentinio projekto darnios architektūros galimybių ir harmonijos kraštovaizdyje analizė.

Empirinių tyrimų uždaviniai

1. Ištirti eksperimentiniame projekte numatomos bendruomenės „Gyvieji akmenys“ poreikius bendruomenės centrui, atskleisti bendruomenės identitetą;
2. Ištirti visuomenės požiūrį į skirtingas darnios architektūros vizualines kryptis;
3. Ištirti tradicinių statybos technologijų ir architektūros principų panaudojimo galimybes eksperimentinio projekto teritorijoje;
4. Ištirti vertingas eksperimentinio projekto teritorijos savybes ir įvertinti vizualinės taršos riziką.

Empirinių tyrimų metodai

1. Sociologiniai tyrimai. Vienas iš atliktų empirinių tyrimų metodų šiame darbe – socialiniai tyrimai. Iš viso buvo parengto trys socialinės apklausos, kiekviena iš jų skirta atskiroms hipotezėms patvirtinti ar išaiškinti. Kiekviena iš socialinių apklausų buvo skirta skirtingai respondentų grupei – eksperimentinio projekto tikslinės bendruomenės atstovui, visuomenei ir ekspertams.
2. Gamtinio kraštovaizdžio kompleksų ir objektų vizualinės taršos nustatymo metodika.

1 lentelė. Empirinių tyrimų programa

	Hipotezė	Tyrimo objektai	Tyrimo metodai
1.	„Gyvieji akmenys“ bendruomenės identiteto ir poreikių atskleidimas padės sukurti bendruomenei patrauklų ir darnų centrą.	„Gyvieji akmenys“ bendruomenės atstovas	Kokybinė struktūrizuota apklausa
2.	Darnios architektūros ir jos krypčių vizualinės raiškos principai padės sukurti patrauklų visuomenei darnų bendruomenės centrą.	Analogai, visuomenė	Sociologinė apklausa

3.	Tradicinių statybos technologijų ir architektūros principų (<i>vernacular architecture</i>) statybos principų panaudojimas sukurs tradicijų tąsą ir gamtinėje aplinkoje derančias struktūras ir prisidės prie darnumo principų įgyvendinimo.	Specialistai, eksperimentinio projekto sklypas	Analizė vietoje, struktūrizuota apklausa
4.	Sklypo matomumo kraštovaizdyje įvertinimas padės nustatyti vertingas jo savybes ir darniai integruoti bendruomenės centrą į aplinką.	Projekto vieta, specialistų nuomonė, reglamentai	Gamtinio kraštovaizdžio kompleksų ir objektų vizualinės taršos nustatymo metodika

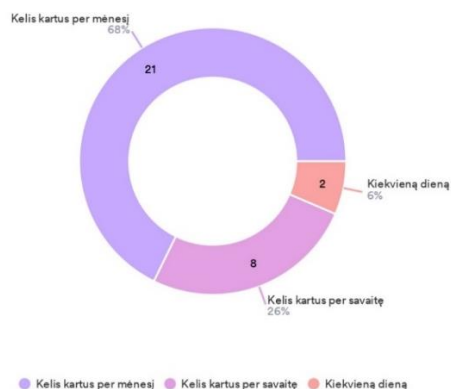
1.2.2. Sociologinių visuomenės nuomonės apie darnios architektūros vizualinės raiškos tipus tyrimų rezultatai

Antrasis atliktas sociologinis tyrimas skirtas 2 hipotezei ištirti. Šios hipotezės tikslas – ištirti visuomenės požiūrį į teorinėje dalyje ištirtas darnios architektūros vizualinės raiškos kryptis tinkančias panaudoti gamtinėje aplinkoje ir jų požymius. Šiam tyrimui atlikti parengta internetinė apklausa, naudojantis <https://eu.jotform.com/> internetine svetaine. Iš viso buvo sudaryta 40 klausimų, kurie suskirstyti į 3 grupes (Priedas Nr. 2). Iš viso apklausti 31 respondentai.

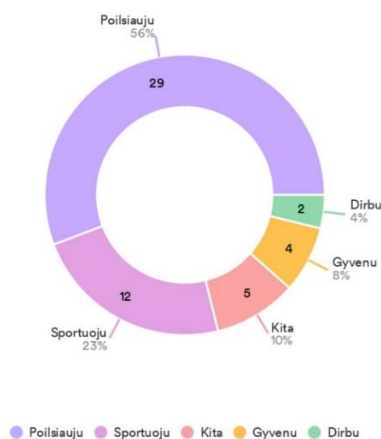
I grupė

Pirmąją grupę iš viso sudaro 6 klausimai, iš kurių 3 yra uždari, ir 3 atviri. 2 iš atvirų klausimų yra priklausomi nuo pasirinkto atsakymo uždaruose klausimuose – respondentui juos pildyti reikia tik ankstesniame klausime pažymėjus atsakymą „kita“. Ši dalis skirta išsiaiškinti dalyvių kontaktavimo su gamtine aplinka lygį.

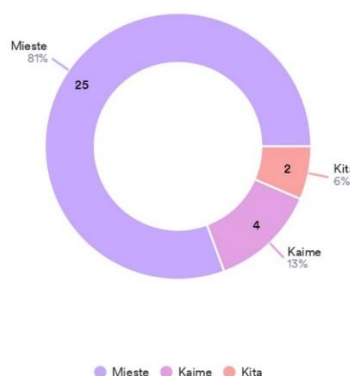
Dauguma respondentų (68%) gamtoje (įskaitant ir miško parkus, esančius mieste) vidutiniškai lankosi kelis kartus per mėnesį, o likusioji dalis lankosi dar dažniau (Pav. 19). Sekančiame klausime dalyviai turėjo galimybę patikslinti savo atsakymą, tačiau dauguma respondentų neturi specifinio metų laiko kuriuo lankosi gamtoje ir tai daro visada. Populiariausia veikla tarp apklaustų žmonių, kuria jie užsiima gamtoje – poilsis (56%), antroje vietoje sportas (23%) (Pav. 20). Įdomu tai, kad nors absoliuti dauguma užpildžiusiųjų anketą gyvena mieste (87%)(Pav. 21), lankymasis gamtoje mėgstama veikla visais metų laikais.

19 pav. Respondentų vidutiniškas lankymasis gamtoje (autorės schema (2023))

20 pav. Veiklos gamtoje, kuriomis dažniausiai užsiima respondentai (autorės schema (2023))

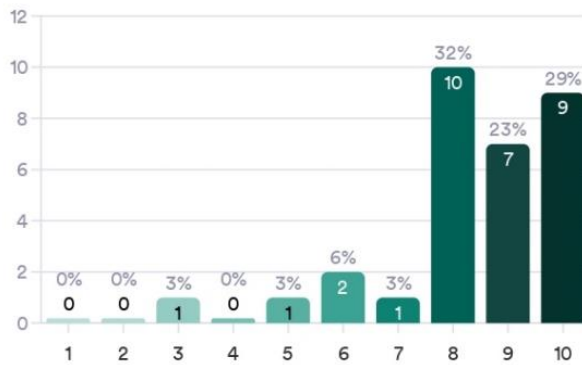
21 pav. Respondentų gyvenamosios vietos tipas (autorės schema (2023))

II grupė

Antroji klausimų grupė skirta atskleisti dalyvių požiūrį į parinktas darnios architektūros vizualinės raiškos kryptis ir ištirti, kokie specifiniai šių krypčių požymiai yra patrauklūs ir nepatrauklūs visuomenei. Šią dalį sudaro 30 klausimų, kurie skirstomi į dar mažesnius pogrupius po 3 klausimus. Pirmasis iš trijų klausimų yra uždaro tipo, su vertinimo skale nuo 1 iki 10, kai vertinimas 1 – labai nepatrauklus, o vertinimas 10 – labai patrauklus. Šioje skalėje reikia įvertinti pogrupyje pateiktą tam tikros vizualinės raiškos tipinį pastatą. Dalyviai turėjo galimybę paspaudę ant nuotraukų pateikti į internetinės svetainės puslapį, kuriame yra pateikta daugiau informacijos apie minėtą pastatą. Likę 2 klausimai pogrupyje – atviro tipo, skirti ištirti subjektyvią respondentų nuomonę ir pastebėjimus. Iš viso pateikti 10 pastatų, po 2 kiekvienai iš pasirinktų darnios architektūros vizualinės raiškos kryčių – ekotechnologijų, pastato sodo, pastato kraštovaizdžio, gamtinių formų interpretavimo ir tradicinių statybos technologijų ir architektūros. Pavyzdžiai atrinkti teikiant prioritetą buvimui gamtinėje aplinkoje arba Lietuvos klimato atitikimui. Gauti atsakymai buvo grupuojami pagal esminius bruožus ir pagal gautus balsus išrinktos dažniausiai pasitaikiusios žmonėms patinkančios ir nepatinkančios pateiktų pastatų savybės.

7-9 klausimai

Pirmajame pogrupyje pateikti 7 – 9 klausimai, kuriuose dalyviai vertino Vendée regiono istorijos muziejaus (*PLAN 01 architects*), atstovaujančio pastato-kraštovaizdžio kryptį, nuotraukas (Priedas Nr. 2). Šis pastatas surinko antrą geriausią vidutinį balą – 8,38. Žemiausias gautas balas – 3 (Pav. 22).

22 pav. Socialinės visuomenės apklausos 7 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))

Esminė šio pastato dizaino detalė – įsiliejimas į kraštovaizdį – labiausiai patikusi pastato savybė, kuri čia pasiekiam pasitelkiant apželdintą stogą. Kaip nepatinkanti statinio savybė įvardintas vidaus patalpų tamsumas dėl plačia išsidrikusio išplanavimo, taip pat platus betono naudojimas. Nepaisant įvardintų neigiamų aspektų net 8 žmonės įvardijo, kad tokių šis muziejus neturi (Lentelė Nr. 2).

2 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 8 ir 9 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
susiliejam su kraštovaizdžiu	12	Susiliejam su kraštovaizdžiu	1
Žalias stogas	11	Tamsu viduje	6
Modernus	2	Stogo forma	2
Platus	1	Nėra	8
Minimalistiškas (neperkrautas)	1	Žalias stogas	1
Žaluma, gamta	3	Medžiagos (betonas, stiklas ir plienas netinka prie gamtos, nedarnu)	1
Išplanavimas	1	Per platūs takai	2
Unikalios stogo formos	4	Betonas, betono laiptai	3
Atrodo darnus	1	Neekspluatuojamas stogas	2
Slegiantis	1	Sunkumas	1
Daug langų	1	Klaustrofobiškas, po žeme	2
Geometrinės formos	2	Be nuomonės	1
		Forma	1
		baisūs lipti laiptai	1

10-12 klausimai

Antrajame pogrupyje pateikti 10-12 klausimai, skirti įvertinti *Lakeside* vilos (Aketuri architektai) nuotraukas (Priedas Nr. 2). Šis pavyzdys atrinktas kaip tradicinių statybos technologijų ir

architektūros krypties pavyzdys. Vila surinko tokį pat vidutinį balą kaip ankstesnysis pavyzdys – 8,38. Mažiausias gautas balas – 5 (Pav. 23).

23 pav. Socialinės visuomenės apklausos 10 klausimo rezultatai

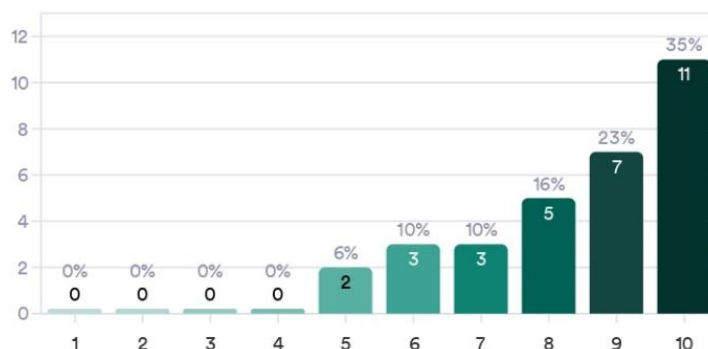
Šiame pogrupyje geriausiai vertinamos statinio savybės, kurios leidžia jį priskirti tradicinėms statybos technologijoms ir architektūrai – natūralios fasado medžiagos, forma (šlaitinis stogas), langinės -, tačiau su jomis konkuruoja ir išsiskiriantis bruožas – dideli langai. Nors didelis stiklo plotas nebūdingas Lietuvos tradicinei architektūrai, tačiau gyventojams jie patinka dėl natūralios šviesos gausos. Ironiška, tačiau daliai respondentų nepatiko būtent mėgstamiausios vilos (lentelė nr. 3) savybės, taigi visuomenės nuomonė nevieninga.

3 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 11 ir 12 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
Tradicinis dizainas	3	Tradicinis dizainas	
Forma	7	<i>Nėra</i>	9
Dideli langai	8	Spalva	3
Atrodo jaukiai	1	Langinės	1
Langinės	4	Stogas	3
Minimalizmas	5	Pastogių neišnaudojimas	3
Fasado medžiagos (natūralios, mediena, darnu, šilta,)	8	Impozantiškas, santykis pagrindo su aukščiu	1
Originalumas	1	Pastato horizontalumo santykis su medžiu vertikalum	1
Dera aplinkoje	3	Langinės neatitinka tradicinių raštų	1
Tvarkingas pagrindas	1	Vienišumas	1
Gamtinės spalvos	5	Stogas neišsikiša	1
Pastato charakteris	1	Proporcijos	1
Dizainas	1	<i>Be nuomonės</i>	3
Šviesu viduje	1	Trūksta ryšio su žeme	1
Modernu	3	Per mažai šviesos	1
<i>Aplinka</i>	3		

13 – 15 klausimai

Šiame pogrupyje pateiktas pastatas, kuriame interpretuojamos natūralios gamtos, organiškos formos. Žvelgdami į gyvenamojo namo "Kriauklė" (*Shell*) (*ARTechnic architects*) nuotraukas (Priedas Nr. 2) respondentai davė patį aukščiausią vidutinį balą – 8,45. Žemiausias suteiktas balas – 5 (Pav. 24).

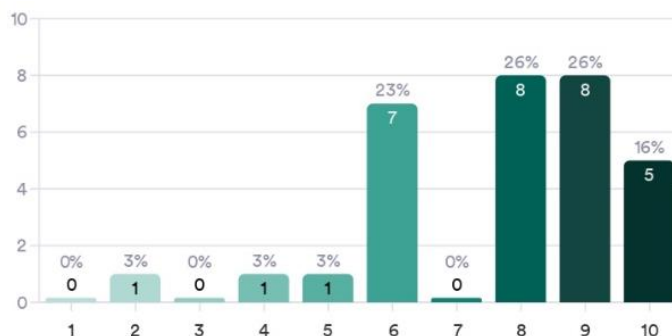
24 pav. Socialinės visuomenės apklausos 13 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))

Šiame pavyzdyje ir vėl išskyla pagrindinio namo architektūrinės raiškos bruožo patrauklumo priešprieša – po lygiai tiek pat, po 8 dalyvius įvardino statinio formą kaip labiausiai patikusią ir labiausiai nepatikusią savybę. Tarp likusių atsakymų tokios priešpriešos nebeiškilo – labiausiai žmonėms patiko gamtinė aplinka, didelis langų plotas, susijungimas su gamta ir gamtos įsileidimas į vidų, o labiausiai nepatiko betono gausa ir grubumas (lentelė Nr. 4).

4 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 14 ir 15 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
Forma (apvalios, unikali)	8	Forma (apvali, keista, nepraktiška)	8
Gamta (miškas)	8	Be nuomonės	3
Įdomus dizainas	1	Nėra minusų	5
Stiklas (atspindi medžius)	2	Brutalus, grubumas, masyvumas	4
Spalvos	2	Energinis efektyvumas	1
Jaukus vidus	3	Galimai niokojamas miškas	1
Įsiliejimas į aplinką	3	Balta spalva, per daug išmuša į priekį	1
Daug langų	8	Betonas (netinka miške)	5
Medis viduryje pastato	3	Kontrastas per didelis su gamta	1
Originalumas	5	Atvira	1
Biofilinis dizainas	1	Per daug stiklo sienų	1
Fasadų išraiška	1		
Šviesu viduje	2		
Erdviniai sprendimai	1		
Vidinis kiemelis su medžiu	4		
Medžiagos	1		
Interjeras	1		

16-tame klausime pateiktos pastato-sodo pavyzdžio – VU botanikos sodo laboratorijos (Paleko architektų studija) – nuotraukos (Priedas nr. 2). Šis statinys gavo vidutinį 7,70 balo įvertinimą. Žemiausias gautas balas – 2 (Pav. 25).

25 pav. Socialinės visuomenės apklausos 16 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))

Ypatingai didelio populiarumo sulaukė ant laboratorijos stogo įrengta terasa su sodu – ji patiko net 19 respondentų (lentelė Nr. 5). Apželdintos sienos taip pat įvertintos teigiamai, tačiau būtent jos, kitaip nei sodas ant stogo, nemažai daliai žmonių taip pat ir nepatiko. Kaip ir ankstesniuose pavyzdžiuose, esminė šio statinio architektūrinės raiškos savybė – žalumos gausa visose statinio eksterjero dalyse – sulaukė priešpriešingų nuomonių.

5 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 17 ir 18 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
Sodas ant stogo, augalai	19	Be nuomonės	4
Daug stiklo, langų	4	Forma	8
Forma	2	Žalias fasadas	6
Fasadas	1	Paprastas, prastai atrodo	1
Paprastumas	1	Netvarkingas kraštovaizdis, aplinka	2
Derėjimas prie gamtinės aplinkos	4	Per didelis mastelis aplinkoje	1
Žalios sienos	7	Daug stiklo	1
Šviesu viduje	1	Blogas energinis efektyvumas	1
Viskas	2	Nėra	3
Ritmas (atsikartojantis <i>paternas</i>)	1	Liūdni fasadai po žaliu fasadu	1
Medžiagos	1	Daug priežiūros	1
Lengvumas	1	Per daug žalumos	1
		Monotonija	1
		Žaluma naudojama slėpti blogą pastatą	1
		Gamtos įsitraukimas į pastato vidų	1

19 – 21 klausimai

19-tame klausime pateiktas pastatas, kuriame interpretuojamos tradicinės statybos technologijos ir architektūra. Žvelgdami į gyvenamojo pavėsinės Molėtuose (*HEIMA architects*) nuotraukos (Priedas Nr. 2) apklausos dalyviai davė vidutinį 8,09 balą. Žemiausias suteiktas balas – 4 (Pav. 26).

26 pav. Socialinės visuomenės apklausos 19 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))

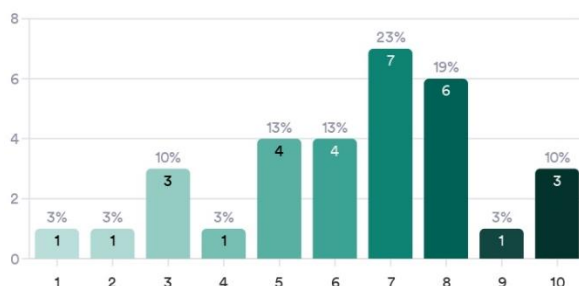
Pavėsinės Molėtuose stikliniai fasadai ir atvirumas nėra bruožas, kurį galima priskirti tradicinei architektūrai, tačiau šiuo atveju būtent šis aspektas sulaukė priešingų nuomonių – yra labai mėgstamas, tačiau ir labai nemėgstamas (lentelė Nr. 6). Labiausiai išsiskirianti pavėsinės dalis – šiaudais dengtas šlaitinis stogas – respondentams patiko dėl savo natūralių, tradicinių medžiagų, tačiau dėl stiklinių fasadų jis tarsi kabo ore, o tai žmonėms nepatiko, panašu kad tai galimai kelia nesaugumo, sunkumo jausmą.

6 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 20 ir 21 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
Atvirumas, atveriami stikliniai fasadai	7	Sunkiai su apačia lyginat atrodantis, kabantis ore stogas	7
Daug langų, stiklas	6	Atvirumas, privatumo trūkumas	5
Antras aukštas (stogo konstrukcijos)	2	Nėra	5
Jaukumas	3	Neišnaudota stogo erdvė	2
Stogas (šiaudinis, darnus)	6	<i>Neaiški paskirtis</i>	1
Viskas	2	Be nuomonės	3
Dermė tarp naudojamų naujų ir senoviškų medžiagų	3	Stogas	5
Židinys	1	Proporcijos	1
Ryšys su tradicine architektūra	2	Stiklinių pertvarų rėmai galėtų būti mediniai	1
Spalvos	2	Modernaus dizaino ir tradicinio dizaino nederėjimas	1
Medžiagos (mediena, metalas, stiklas, šiaudai)	4		
"Skraidantis" stogas	2		
Gamtinė aplinka	1		
Paprastas ir sudėtingas	1		
Dizainas	1		
Šiuolaikiškas	1		
Lengvumas	1		
gamtos ir architektūros tarpusavio dermė	1		

22 – 24 klausimai

22 – 24 klausimai skirti ekotechnologijų namo "Future House" (Innovarchi)(Priedas Nr. 2) įvertinimui. Šis statinys sulaukė antro žemiausio vidutinio įvertinimo – 6,32 balo. Žemiausias suteiktas balas – 1.

27 pav. Socialinės visuomenės apklausos 22 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))

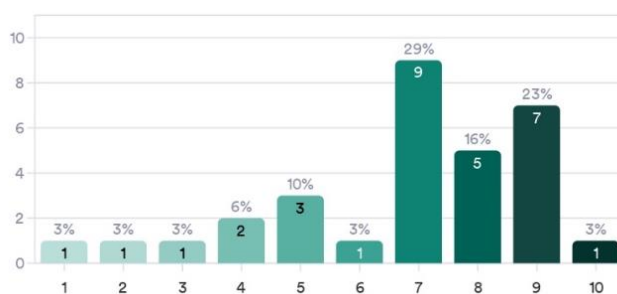
„Future House“ dizainas paremtas optimaliu saulės šviesos panaudojimu – langai, stiklas ir namo forma prisideda prie šio tikslo ir yra geriausiai įvertinta savybės. Priešpriešos kyla ir šiame pavyzdyje – respondentams labai nepatinka/patinka kortenu padengti fasadai, ne visiems patinka ir forma (lentelė Nr. 7).

7 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 23 ir 24 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
Be nuomonės	3	Kortenas	6
Langai, stiklas	8	Mažas	1
Forma	8	Forma	5
Spalva	3	Be nuomonės	4
Jaukus vidus	1	Per daug spalvų skirtingų konstrukcijose	1
Prieinamas	1	Įtratinas medžiagų panaudojimas	1
Žaismingas	1	Spalva	2
Formatas	1	Mastelis	1
Medžiagos	5	Aplinka	1
Modernumas	1	Panašus į bombų slėptuvę, masyvumas	3
Gražu	1	Trūksta žalumos	1
Mediena viduje	1	Tamsa	2
Medienos ir korteno santykis	1	Grubus dizainas	1
Nestandartinis	1	Per modernus	1
Nėra	1	Neerdvu	1
		Neišieškoti sprendimai	1

25 – 27 klausimai

Šiame pogrupyje pateiktas kitas ekotechnologijų pavyzdys – architekto Tomo Herzog namas Rėgensburge (Priedas Nr. 2). Šis statinys sulaukė vidutinio 6,7 balo. Žemiausias gautas balas – 1.

28 pav. Socialinės visuomenės apklausos 25 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))

Trikampė statinio forma nemažai apklausos dalyvių patiko, tačiau pasirodė sunkiai išnaudojama dalyje, kurioje šlaitinis stogas jungiasi su žemės paviršiumi. Stiklinis stogas – šio statinio priešpriešingoji savybė. Kitos patikusios savybės – medinės konstrukcijos, įsiliejimas į aplinką, šviesumas (lentelė Nr. 8).

8 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 26 ir 27 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
Be nuomonės	1	be nuomonės	2
Stiklinis stogas	3	Forma	2
Nėra	3	Per žemai verandoje, neapatogu, nejauku	5
Žalia aplinka	1	Nėra	3
Veranda (pastogė)	3	Nepraktiški langai	1
Forma	7	Stiklinių paviršių rėmų per smulkus sudalinimas	2
Pastato įsiliejimas į aplinką	1	Stogas stiklinis	4
Stogo konstrukcija	1	Daug stiklo	2
Medinės konstrukcijos	2	Vidus, atrodo neišbaigtas	2
Pastato įsiliejimas į aplinką	2	Panašus į šiltnamį	2
Stogas	4	Per daug medinių sienų	1
Plačios durys	1	Nejaukus, nepanašus į namą	1
Medžiagos	3	Per atviras	2
Harmonija su gamta	2	gali būti dėl stiklinio stogo per karšta	1
Apšvietimas verandos	1	Grubumas	1
Daug langų	2		
Daug žalumos	1		
Daug šviesos	2		
Inovatyvumas	1		
Jaukumas	1		
Medinis fasadas	1		
Erdvumas	1		

28 – 30 klausimai

Kitas pateiktas namo, įsiliejančio į kraštovaizdį pavyzdys – MEW namelis (Studio Jean Verville) miško aplinkoje. Šis statinys sulaukė trečio aukščiausio vidutinio 8,32 balo. Žemiausias gautas balas – 3.

29 pav. Socialinės visuomenės apklausos 28 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))

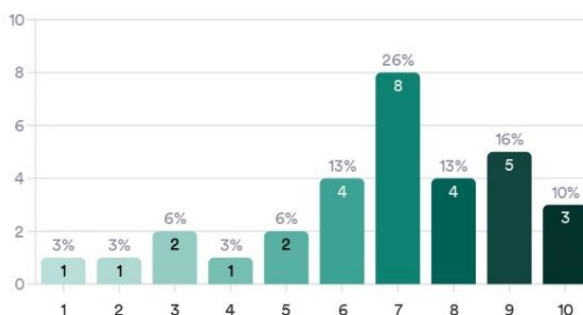
MEW namelis įdomus tuo, kad jį galima priskirti net dviem darnios architektūros vizualinės raiškos kryptims – kaip pagrindinė pasirinkta pastato-kraštovaizdžio kryptis, tačiau statinyje galima atrasti ir tradicinės architektūros bruožų, tokių kaip medinė fasado apdaila ar šlaitinis stogas, mažas mastelis. Įsiliejimas į miško aplinką gan vieningai sulaukė teigiamos reakcijos, tačiau tamsi pastato spalva daliai apklausos dalyvių patiko, o kitai daliai buvo per niūrus, tamsus pasirinkimas (lentelė Nr. 9).

9 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 29 ir 30 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
Forma	9	Be nuomonės	3
Spalva	10	Tamsi spalva	6
Stiklas, langai	4	Mažai langų	1
Dydis	2	Keistas	1
Įsiliejimas į mišką	10	Nėra	9
Faktūros	1	Atšiauru, niūru	4
Aplinka, miškas	6	Erdvės trūkumas aplink namą	1
Medžiagos	4	Per mažai natūralios šviesos viduje	1
Medienos panaudojimas	1	Masyvus, nežmogiškas mastelis	1
Biofilinis dizainas	1	Forma	1
Keistas	1	Nejaukus	1
savitas jaukumas	1	Ovalioji pastato dalis	1
Nemonotoniškas	1	Priežiūra dėl šalia esančių medžių lapų	1
Subtilus	1		
Stogo forma	1		
viskas	1		
Privatu, paslėpta	1		
Integralumas	1		
Modernumas	1		

31 – 33 klausimai

31 – 33 klausimai skirti įvertinti dar vieną pastato-sodo – namo "House IJburg" (Marc Koehler Architects) – pavyzdį. Pastatas sulaukė gan žemo, vidutinio 6,77 balo. Žemiausias gautas balas – 1.

30 pav. Socialinės visuomenės apklausos 31 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))

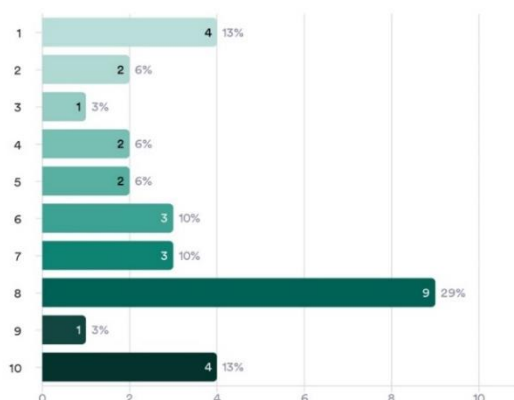
Šiame pastate-sode apželdinimas tapo labiausiai mėgstama savybė, tačiau statinys, jo forma pasirodė per nuobodus, paprasti

10 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 32 ir 33 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
Be nuomonės	4	Be nuomonės	8
forma	3	Forma	4
Apželdinimas	9	Spalva	2
Grindinys	1	Fasado plytų struktūros	3
Spalva	2	Siaura lango su durimis anga	1
Architektūra	1	Langai	1
Medžiagos	4	Paprastas, kubas	4
Sodas ant stogo	2	Balti langų rėmai	3
Struktūros iš plytų fasaduose	5	Per gausus apželdinimas	2
Didelis langai	3	Masyvus, imponantiškas	2
Balti langų apvadai	1	Nėra	3
Nėra	3	Netvarkingas	2
		Nejaukus	1
		"Daržinė"	1
		Proporcijos	1

34 – 36 klausimai

Paskutinis pavyzdys atstovauja gamtinių formų interpretavimo kryptį, tai "Devyni namai" ("Nine Houses") (Peter Vetsch AG) (Priedas Nr. 2). Šis statinys sulaukė pačio mažiausio vidutinio 6,09 balo. Žemiausias gautas balas – 1, tokį suteikė net 4 dalyviai.

31 pav. Socialinės visuomenės apklausos 34 klausimo rezultatai (autorės schema (2023))

Labiausiai respondentams patikusi savybė – įsiliejimas į kraštovaizdį, kurį galima priskirti ir kitai architektūrinės raiškos kryptčiai. Originalios organinės formos keleto apklausos dalyvių nurodytos kaip teigiamos savybės, tačiau daugumai žmonių pastarosios sukėlė neigiamas asociacijas, tokias kaip kaulai ar *teletabių* namai, taip pat tamsos viduje ir panašumo į klaustrofobiškas olas (lentelė nr. 11).

11 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 35 ir 36 klausimų apibendrinti rezultatai

Patikusi savybė	Balsai	Nepatikusi savybė	Balsai
Be nuomonės	4	Be nuomonės	3
Natūralios formos	5	Maži langai, tamsu viduje	6
Susiliejinimas su gamta, kraštovaizdžiu	7	Forma	6
Įdomiai atrodo	1	Atrodo pigiai dėl medžiagų	1
Jaukumas	1	Nėra minusų	2
Nėra	4	Nejauku, primena labirintą, urvą, klaustrofobiška	4
Originalumas	4	Idėja	1
Vieta	1	Apžėlimas	1
Žaluma	2	Atrodo apleista	1
Apželdinti stogai	2	Spalva	2
Konceptas	1	Funkcionalumas	1
Apželdinimas	1	Asocijuojasi su kaulais	1
Pasakų nameliai	1	Nepanašūs į pastatus	1
Šviesios spalvos	2	Viskas nepatinka	3
Buvimas po žeme	1	Negražu, neskoninga	1
Apvalūs langai	1	Padėtis	1
Medžiagos	1	Dydis	1
		Atrodo keistai ir netikroviškai	1
		Teletabių namai	1

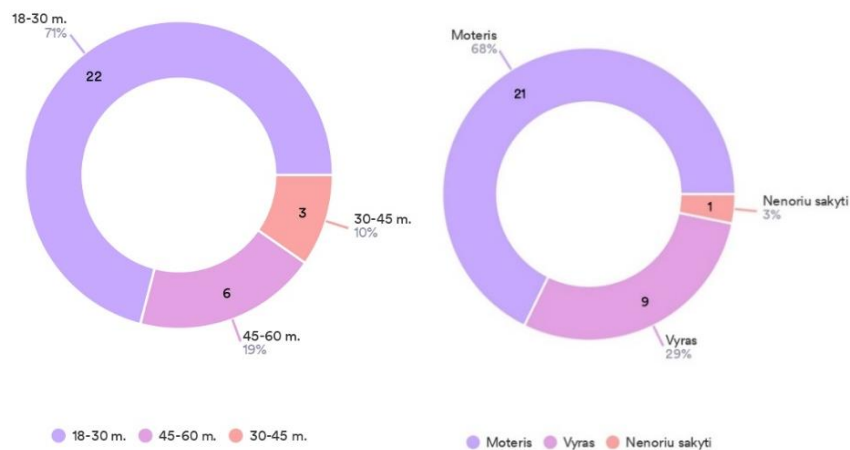
Trečioji apklausos dalis skirta apklausos dalyvių įspūdžiams ir nuomonei apibendrinti. Šią dalį sudaro 2 atviro tipo klausimai, kuriuose po susipažinimo su darnios architektūros vizualinės raiškos būdais respondentai turėjo pateikti savo išvalgas. Pagal asmeninę patirtį ir pastebėjimus, gamtoje, Lietuvoje esantys žmonių pamėgti pastatai dažniausiai atstovauja tradicinės architektūros principų interpretavimo kryptį arba yra tradiciniai, seni pastatai. 38-tajame klausime žmonės turėjo galimybę patys išsirinkti ir pateikti jų nuomone esminius poreikius, reikalingus išpildyti statant statinių gamtinėje aplinkoje. Labiausiai dominuojančios savybės – įsiliejimas į gamtą, harmonija su gamta, taip pat natūralios, tradicinės vietinės medžiagos, tokios kaip mediena, šiaudai, akmuo. Negalima pamiršti ir šiuolaikiškumo, daug langų ir šviesos vidaus patalpose (lentelė nr. 12).

12 lentelė. Socialinės visuomenės apklausos 38 klausimo apibendrinti rezultatai

Natūralių, organinių formų	2
Įsiliejantys į aplinką, gamtą	8
Daug stiklo, langų	6
Įdomus dizainas	2
Modernūs	2
Romantiški	1
Ekologiški, tvarūs, neteršiantys	5
Neaukšti	3
Tamsių spalvų	1
Apšviesti	1
Harmonijoje su gamta	7
Negadinti esančio gamtinės aplinkos vaizdo	
Gamtinių spalvų	2
Nedominuojantys, nekonkuruojantys	3
Naudojantys tradicinę architektūrą	1
Kuo mažiau pakeičiantys esamą gamtinę aplinką, jai nekenkiantys	6
Gamtai Lietuvoje artimos, natūralios medžiagos, pvz mediena, akmuo, šiaudai	7
Pakankamai natūralios šviesos viduje	2
Vizualinis ryšys su gamta iš vidaus	4
Erdvūs	1
Funkcionalūs	1
Mediena	5
Metalas	1
Forma seka visą kitą	1
Raminantys	1

IV grupė

Paskutinė anketos dalis skirta sužinoti apklausos dalyvių demografinius duomenis. Didžioji dalis atsakiusiųjų priklauso 18-30 metų grupei (Pav. 32), taip pat dauguma jų – moterys (Pav. 32).

32 pav. Socialinės visuomenės apklausos dalyvių amžius ir lytis (autorės schema (2023))

1.2.3. Sociologinių religinės bendruomenės „Gyvieji akmenys“ narių nuomonės apie rekolekcijų centrus tyrimų rezultatai

Pirmasis atliktas sociologinis tyrimas skirtas 1 hipotezei išsiaiškinti. Šios hipotezės tikslas – atskleisti eksperimentinio religinės bendruomenės daugiafunkcinio centro projekto tikslinės bendruomenės „Gyvieji akmenys“ identitetą atitinkančią komplekso viziją. Šiam tyrimui pasirinktas interviu metodas, atlikta pusiau struktūrizuota, tiriamoji apklausa su laisvai formuluojamais atsakymais. Iš viso parengti 7 klausimai apie pačią bendruomenę ir bendruomenės viziją (Priedas nr. 1).

Bendruomenės „Gyvieji akmenys“ išskirtinumas iš kitų religinių bendruomenių Lietuvoje – pobūdis. Lietuvoje gausu religinių organizacijų kurios užsiima tik socialine veikla, tačiau „Gyvieji akmenys“ bendruomenę vienija evangelizacijos platinimo, rėmimasis Šventuoju Raštu visose veiklos srityse. Organizacijos tikslas įkurti unikalią vietą Lietuvoje – savo bendruomenės centrą – „kaimelį“ – kuriame būtų visos vykdomos ir planuojamos funkcijos: IIIII svečių namų, renginių salės, raštinė, namas jaunimo misijai, amatų dirbtuvės, koplyčia, gyvenamieji namai keturioms šeimoms ir eremitinė zona. Svečių namuose turėtų būti įrengtos vietos nakvynei, atskiros virtuvėlės, susirinkimų kambariai, skirti darbui, maldai, pokalbiams. Renginių salėje turi būti numatyta ne mažiau 200 vietų. Eremitinėje zonoje numatomi maži, apie 20 kv. m. ploto namukai, skirti atsiskyrimui ir maldai – juose gali būti įrengtas wc, dušas, labai maža virtuvėlė ir lova.

Bendruomenė labai vertina turimą R. Budrio g. 30 teritoriją – joje jau ilgus metus rengiami renginiai ir susitikimai, sodyba atvira rekolekcijoms. Šios vietos privalumas – nuostabi vieta ant Nemuno terasos šlaito, su vaizdu į upę, apsupta miško. Natūrali gamtinė aplinka – įkvėpimas bendruomenės centro pagrindinei minčiai, kuri ir įvardinta kaip rekolekcijos – susimąstymas, atsitraukimas nuo miesto triukšmo, sustojimas, buvimas su kitais. Taip pat svarbus sugrįžimas į gamtą, ramią aplinką, o abu šiuos tikslus suvienija harmonija su gamta. Pašnekovas pabrėžia, kad ėjimas per lauką, laikas gamtoje turėtų išlikti svarbi šio kompleksio patirtis, pavyzdžiui tokiuose mažuose veiksmuose kaip ėjimas atsinešti malkų, skirtų židiniui. Tai leidžia planuoti statinių kompleksą, išskaidytą į daug tūrių ir pasiskirsčiusi teritorijoje.

Nors buvimas su kitais pabrėžiamas kaip svarbiausias dalykas, atsiskyrimo poreikis nėra draudžiamas – tam skirta eremitinių namelių zona.

1.2.4. Ekspertų nuomonės apie tradicinių statybos technologijų ir architektūrinės raiškos pritaikomumo eksperimentiniame projekte galimybes tyrimai

Trečiasis socialinis tyrimas skirtas patvirtinti 3 darbinę hipotezę – „Tradicinių statybos technologijų ir architektūros principų (*vernacular architecture*) statybos principų panaudojimas sukurs tradicijų tąsą ir gamtinėje aplinkoje derinčias struktūras ir prisidės prie darnumo principų įgyvendinimo“. Anketa parengta remiantis eksperimentinio projekto vietos analize ir knygoje „VerSus: Heritage for Tomorrow Vernacular Knowledge for Sustainable Architecture.“ (Dipasquale ir kt., 2014) pateikiamomis bendromis tradicinių statybos principų ir architektūros principų panaudojimo gairėmis. Apklausa sudaro 12 klausimų, iš kurių 5 atviro tipo, 7 klausimai pusiau uždari, su pasirenkamais atsakymais ir galimybę pridėti savo pasiūlymą. Anketa padalinta į dvi dalis, parengta naudojanti interneto svetainę [https://www.google.com > forms](https://www.google.com/forms) . Apklausoje dalyvavo 4 architektūros specialistai.

I grupė

Pirmoji anketos dalis skirta įvertinti bendrą eksperimentinio projekto vietos išpūdį ir suderinamumą su tradicinių statybos technologijų ir architektūros savybių taikymu. Šią dalį sudaro 2 klausimai, iš kurių 1 uždaras ir 1 atviras. Buvo pateikta benra magistrinio darbo temos informacija apie R. Budrio g. 30 sklypą, dvi nuotraukos, kuriose vaizduojamas jo kontekstas ir esanti rekolekcijų sodyba (Priedas nr. 3).

100% dalyvių pritarė šios architektūrinės krypties tinkamumui eksperimentiniame projekte. Dalis ekspertų sutarė dėl kontekstualumo, derėjimo prie gamtinės aplinkos ir esančių teritorijų tradicinės architektūros bruožų turinčių pastatų. Vienas iš atsakymų pabrėžė, kad tradicinė architektūra – vienintelė išeitis, išlaikanti tęstinumą.

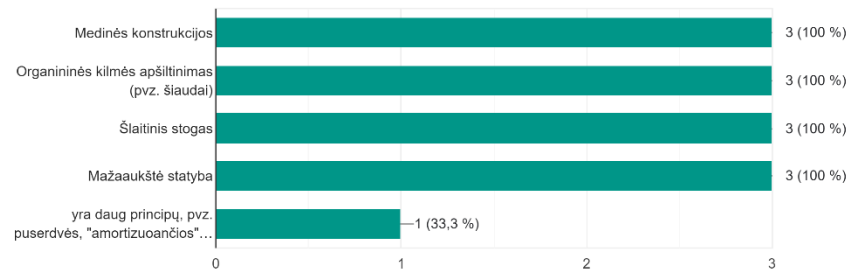
II grupė

Antroje anketos dalyje buvo teirujamasi detaliau patikslinti tradicinių statybos technologijų ir architektūros savybių pasirinkimą pagal skirtingas šios krypties pritaikomumo sritis, kurios naudojamos remiantis VerSus knyga. Šią dalį sudaro 10 klausimų. Pirmieji 5 klausimai pusiau uždari, su galimybe pridėti savo atsakymą. Likę 5 klausimai atviro tipo.

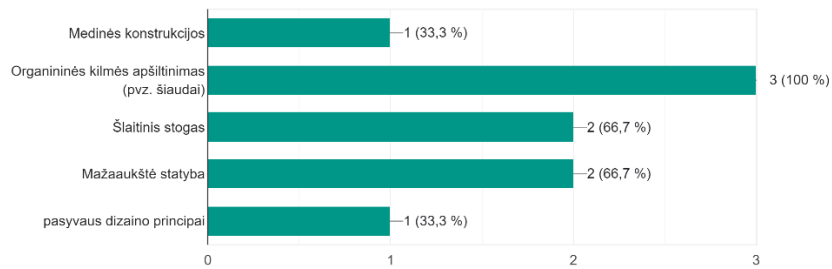
Aplinkos darnumas – vienas iš šio eksperimentinio projekto tikslų ir viena iš tradicinės architektūros taikymo sričių. Apklausoje teirautasi dėl priemonių, tinkančių: užtikrinti pagarbą aplinkai ir tausojančią jos panaudą (Pav. 33); užtikrinti efektyvų prisitaikymą prie klimato sąlygų ir jų išnaudojimą savo naudai (Pav. 34); prisidėti prie taršos ir atliekų mažinimo, atsakingo vartojimo (Pav. 35); užtikrinti sveiką žmogui aplinką (Pav. 41); pakelti atsparumą natūralioms rizikoms (pvz. sniego kaupimuisi, potvyniams, ir t. t.) (Pav. 36). Klausimuose pateikti keturi galimi atsakymai ir galimybė įrašyti savo pasiūlymą, tačiau daugumoje sulauktų atsakymų papildomų įrašų nesulaukta.

Socio-kultūrinis darnumas – kita iš sričių, kuriai vystyti prisidėtų tradicinės Lietuvos architektūros pagarba gamtai ir istorijos, tradicijų tęstinumas.

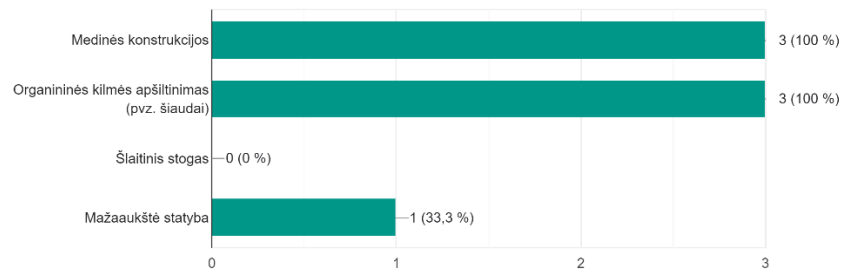
Socio-ekonomiam darnumui vystyti tinka vietinių medžiagų naudojimas, mažagabaritė statyba, išteklių tausojimas.

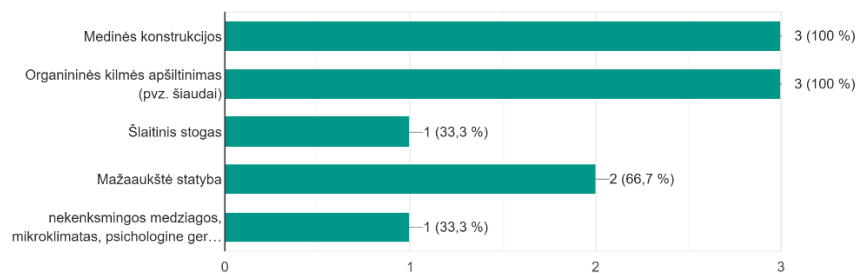
33 pav. pagarbą aplinkai ir tausojančią jos panaudą užtikrinančios priemonės (autorės schema (2023))

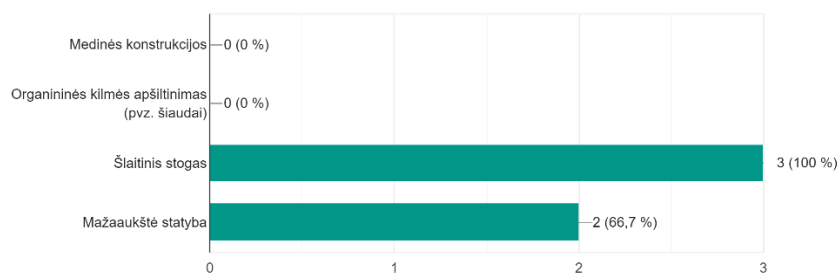
34 pav. efektyvaus prisitaikymo prie klimato sąlygų ir jų išnaudojimą savo naudai priemonės (autorės schema (2023))

35 pav. taršos ir atliekų mažinimo, atsakingo vartojimo priemonės (autorės schema (2023))

36 pav. sveikos žmogui aplinkos užtikrinimo priemonės (autorės schema (2023))

37 pav. atsparumo natūralioms rizikoms pakėlimo priemonės (autorės schema (2023))

1.2.5. Potencialios eksperimentinio projekto vizualinės taršos tyrimo rezultatai

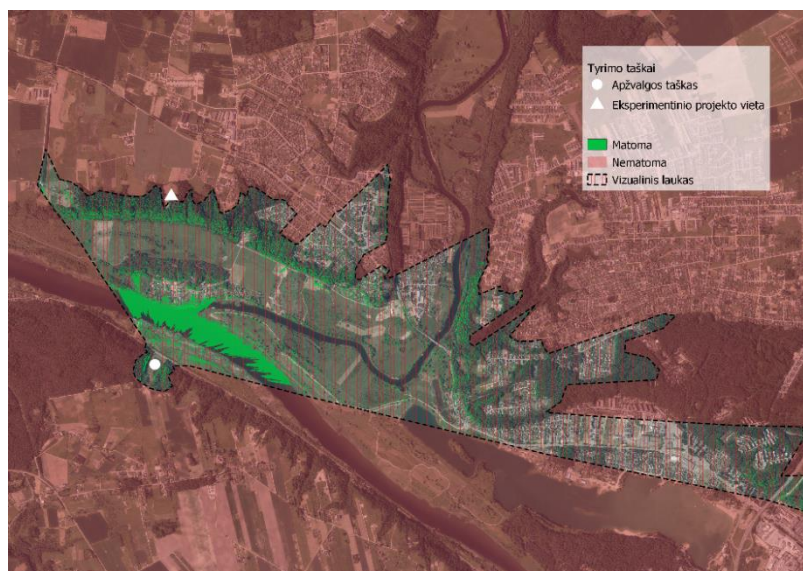
Išanalizavus Kauno rajono savivaldybės planavimo dokumentus bei atlikus vietos analizę, paaiškėjo, jog eksperimentinio projekto vieta yra labai vertingoje vizualinėje erdvėje ant Nemuno terasos šlaito. Analizė atlikta remiantis gamtinio kraštovaizdžio kompleksų ir objektų vizualinės taršos nustatymo metodika (Kamičaitytė & Godienė, 2021). Tyrimams buvo pasirinkta apžvalgos aikštelė, kurios vizualiniame lauke labai gerai matosi tiriama teritorija – Pyplių piliakalnio aikštelė. Kraštovaizdžio panoraminio reginio stebėjimo taško aukštis – 61,2 m ; koordinatės – 484006, 6087954 (LKS94).

38 pav. Vizualinis laukas nuo Pyplių piliakalnio (autorės fotofiksacija (2021))

Matomumo analizė

Atlikta vizualinio lauko analizė naudojant *viewshed* funkciją QGIS aplikacijoje (Pav. 39). Buvo naudojami 2017-ųjų metų Lietuvos Respublikos apskričių centrų skaitmeniniai erdviniai objektų paviršiaus lazerinio skenavimo taškų duomenys. Nuo 2017 metų Pyplių piliakalnio aplinka pasikeitusi – buvo sutvarkytos prieigos ir iškirsti krūmynai, taigi SEOP duomenys šiuo atžvilgiu buvo pasenę. Dėl šios priežasties buvo pasitelkti ir SEŽP duomenys (Lietuvos Respublikos apskričių centrų skaitmeniniai erdviniai žemės paviršiaus lazerinio skenavimo taškų duomenys), iš kurių iškirptas Pyplių piliakalnio plotas buvo sujungtas su SEOP duomenimis ir taip gauta dabartinė (2022) šios vietovės situacija. Taip pat buvo atlikta pačio tyrimo teritorijos matomumo analizė (Pav. 40), kuri patvirtino didelę vizualinės įtakos teritoriją.

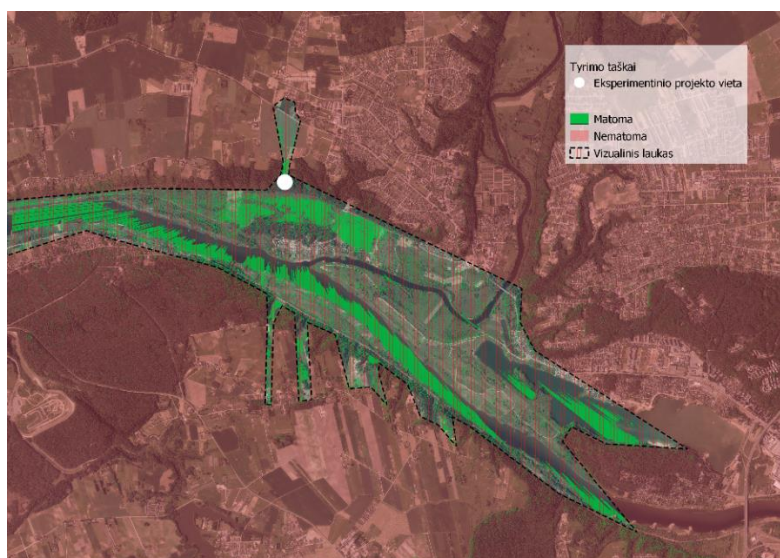

39 pav. Vizualinis laukas nuo Pyplių piliakalnio apžvalgos aikštelės (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2021))

Vizualinės taršos objekto (VTO) įvertinimas

VTO koordinatės – 484110, 6089424 (LKS94); aukštis – 77 m.

Įvertinti galimos vizualinės taršos lygį parengta panoraminė vizualinio lauko nuo Pyplių piliakalnio nuotrauka, kurioje naudojantis „Photoshop“ aplikacija parengti dvi vizualizacijos, kuriose pavaizduoti skirtingi statinių variantai. Vienas iš jų – tarp medžių besislepiantis, tačiau matomas statinys (Pav. 41), o kitas – virš medžių silueto išlendantis aukštas tūris. Matomas vizualinis laukas nuo Pyplių piliakalnio atsiveria į Nemuno slėnį, Šilelio gyvenvietę ir Raudondvarį, kurio bažnyčia dominuoja horizonto linijoje (Pav. 38). Aukštas tūris konkuruotų su šia dominante ir pakeistų panoramą.

40 pav. Vizualinis laukas, kurio teritorijoje matomi eksperimentinio projekto vieta (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2021))

41 pav. Vizualinis laukas nuo Pyplių piliakalnio su matomo tarp medžių pastato vizualizacija (autorės fotofiksacija (2021))

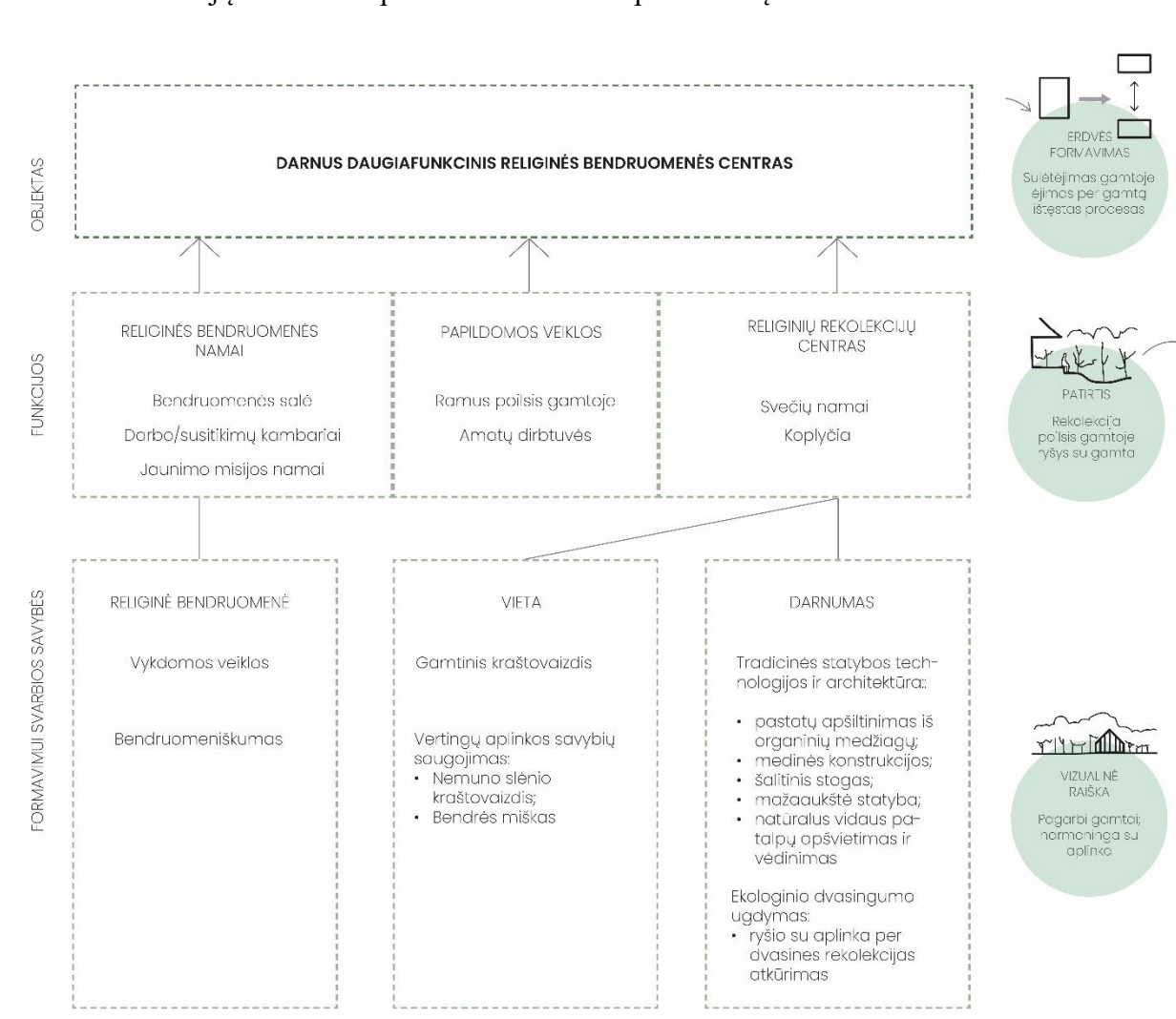
42 pav. Vizualinis laukas nuo Pyplių piliakalnio su iškylančio virš medžių tūrio vizualizacija (autorės fotofiksacija (2021))

1.2.6. Darnaus daugiafunkcinio „Gyvieji akmenys“ bendruomenės centro koncepcinis modelis

Atlikti empiriniai tyrimai papildė hipotetinį modelį ir nustatė tikslesnes priemones, taikytinas eksperimentiniame projekte:

1. Bendruomenės vizijos tyrimas patvirtino nustatytas pagrindines funkcijas – bendruomenės ir rekolekčių centro;
2. Amatų centro funkcija patvirtinta kaip rekolekčių centro lankstumą užtikrinanti priemonė;
3. Nustatytos visuomenei patraukliausios darnios architektūros vizualinės kryptys – vietinės tradicinės statybos ir architektūrinių formų pritaikymo, bei į kraštovaizdį įsiliejančios architektūros;
4. Nustatytos visuomenei patraukliausios darnios architektūros vizualinės savybės – vietinės statybinės medžiagos (mediena, šiaudai, akmuo), įsiliejimas į kraštovaizdį, natūralaus apšvietimo gausa, apželdinti stogai, natūralios ir šiltos spalvos;
5. Nustatytos vietinės tradicinės statybos ir architektūrinių formų pritaikymo priemonės taikytinos kuriant šiuolaikinį darnų pastatą – medinės konstrukcijos, organinės kilmės apšiltinimo medžiagos, šlaitiniai stogai, dviejų aukštų neviršijantys tūriai;

6. Ištirtas R. Budrio g. 30 teritorijos kraštovaizdžio vertingumas ir nustatyta bendruomenės ir rekolekčių centro komplekso architektūros potenciali įtaka vietos kraštovaizdžiui.

43 pav. Konceptinis darnaus daugiafunkcinio „Gyvieji akmenys“ bendruomenės centro modelis (autorės schema (2023))

2. Darnaus daugiafunkcinio bendruomenės „Gyvieji akmenys“ centro eksperimentinis projektas

Eksperimentinio projekto tikslas – atlikus numatytos teritorijos analizę integruoti gautus duomenis į tyrimojo darbo dalyje gautus rezultatus ir remiantis koncepciniu modeliu parengti darnaus daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro architektūrinį projektą. Kuriamas bendruomenės „Gyvieji akmenys“ centras su pagrindinėmis bendruomenės namų ir rekolekcijų centro funkcijomis.

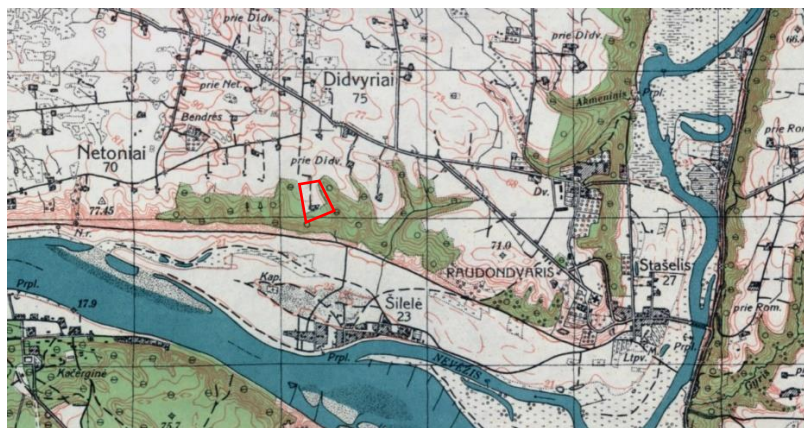

44 pav. Eksperimentinio projekto teritorijos situacijos Kauno rajone schema (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija, 2023))

2.1. Eksperimentinio projekto teritorijos analizė

2.1.1. Istorinė vietos analizė

Eksperimentinio projekto vieta – sklypas kurio adresas Kauno r. sav., Raudondvario sen., Didvyrių k., Rimanto Budrio g. 30. Teritorijos kaimynystėje randama čia gyvenusių žmonių paliktų radinių net iš akmens amžiaus – čia aptiktos dvi akmens amžiaus gyvenvietės – Šilelio senovės gyvenvietė ir Raudondvario senovės gyvenvietė (). Projekto sklypo teritorijoje esančią sodybą 1937 m. nusipirko Lietuvos ekonomistas, pedagogas, politinis veikėjas, Lietuvos mokslų akademijos akademikas Dzidas Budrys. Šioje vietoje D. Budrio sūnus, Lietuvos žurnalistas, rašytojas Rimantas Budrys įkūrė dendrologinį parką, kuriame iki šiol auga apie 110 rūšių medžių ir krūmų. Viena iš R. Budrio aprašytų temų – ekologija, žmogaus ir gamtos santykis. Sodybą ir jai priklausančią aplinką 2001 m. įsigijo katalikų bendruomenė „Gyvieji akmenys“ ir čia įkūrė rekolekcijų ir renginių erdvę.

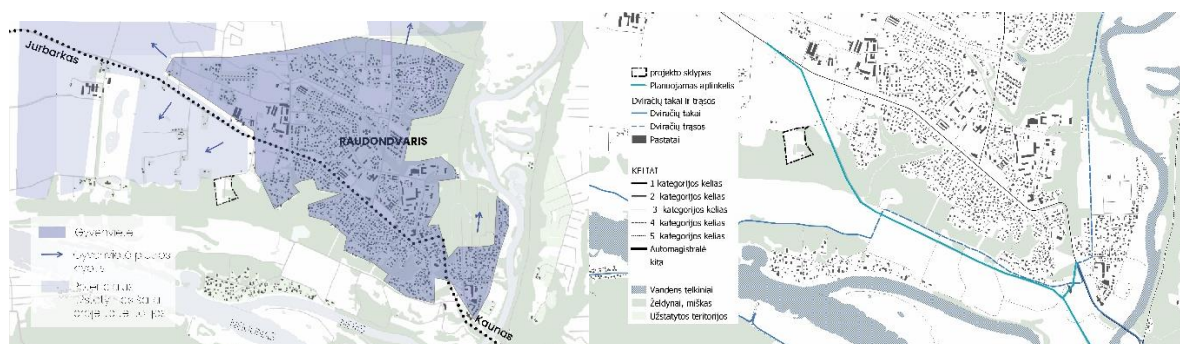

45 pav. Ištrauka iš 1927-1940 m. leisto Lietuviško karinio topografinio žemėlapijo, kurioje matoma R. Budrio sodyba ir jos teritorija (Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, 2020)

2.1.2. Esamos urbanistinės situacijos analizė

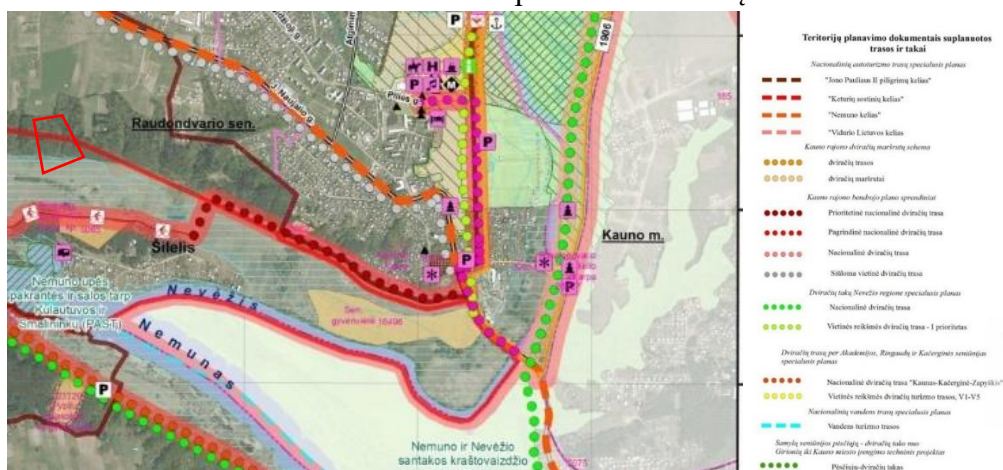
Siekiant įvertinti eksperimentinio projekto teritorijos kontekstą, išanalizuoti įvairūs planavimo dokumentai ir GIS duomenys.

Peržvelgus Kauno rajono bendrąjį planą (Kauno rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano 2-asis keitimas) pastebėta, kad eksperimentinio projekto teritorija patenka į migracijos koridorių ir valstybinių miškų zoną. Kartu su šiaurine sklypo riba prasideda antro tipo urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos funkcinė zona. Šioje zonoje aplink visą Kauno miestą vyksta sparti priemiesčių plėtra, ne išimtis ir mūsų tiriama vietovė (Pav. 46). Planavimo dokumente taip pateiktas ir aplinkkelis, skirtas Raudondvario apvažiavimui, kuris numatomas visiškai šalia eksperimentinio projekto teritorijos, tačiau šios vizijos įgyvendinimo tikimybė nėra aiški – ištyrus GIS duomenis matyti, kad vienoje iš aplinkkelio atkarpų jau stovi nauji pastatai (Pav. 46).

46 pav. Raudondvario plėtros schema (kairėje); eksperimentinio projekto teritorijos pasiekiamumo schema (dešinėje) (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija, 2023))

Kitas analizuotas dokumentas – Kauno rajono turizmo plėtros teritorijų vystymo iki 2020 m. specialusis planas. Nors dokumentas jau pasenęs, Kauno rajono savivaldybė dar nėra išleidusi naujos versijos, todėl vistiek yra aktualus situacijos įvertinimui. Ištyrus šį dokumentą paaiškėjo, kad eksperimentinio projekto teritorija, nors pati tiesiogiai ir nepatenka, yra labai arti Kauno rajonui svarbių turistinių zonų ir trasų (Pav. 47). Raudondvario teritorijai dokumente yra skiriamas pirmas potencialių turistinių teritorijų plėtros prioritetas, rūšis – kultūrinė. Nemuno slėnio zona, su kuria ribojasi eksperimentinio projekto sklypas, priskiriama 2-am prioritetui ir kultūrinei rūšiai. Šioje zonoje, žemutine Nemuno slėnio terasa driekiasi I prioriteto dviračių turizmo trasa ir takas (Pav. 47).

47 pav. Ištrauka iš Kauno rajono bendrojo plano 2-ojo pakeitimo (Kauno rajono savivaldybė, 2019)

Peržvelgus aktualius planavimo dokumentus ir GIS duomenis ištirta, kad eksperimentinio projekto teritorija įeina į migracinio koridoriaus ir valstybinių miškų zoną, taigi yra vertingo natūralaus kraštovaizdžio, tačiau neįeina į jokią kitą funkcinę ar saugomą zoną. Nepaisant to, teritorijos aplinkoje gausu kultūros paveldo ir aplinkos apsaugos reglamentų saugomų teritorijų (Priedas Nr. 4), turizmo trasų ir objektų, todėl teritorija yra potenciali vieta sukurti naują lankytiną objektą, yra gerai pasiekiamas.

2.1.3. Esamos sklypo būklės analizė

48 pav. Teritorijos adresu R. Budrio g. 30, Raudondvario sen. fotofiksacija (autorės fotofiksacija (2023))

Vienas iš esamos būsenos analizės būdų – tyrimai vietoje. Eksperimentinio projekto teritorija, esanti adresu R. Budrio g. 30, Raudondvario sen., aplankyta du kartus – 2022 m. gruodžio 4 d. ir 2023 m. kovo 2 d. Apsilankymų metu iširti esantys želdynai ir jų būklė, esantys statiniai ir jų būklė, taip pat atsižvelgta į pačios vietos naudojimo būklę ir vertingas savybes.

Teritorijoje identifikuoti keturi statiniai ar jų griuvėsiai – rekolekčių sodyba, malkinė, sandėliavimui naudojamas pastatas ir ūkinio pastato pamatų liekanos. Rekolekčių sodyba – geros būklės, restauruotas pastatas, reguliariai naudojamas ir administruojamas bendruomenės „Gyvieji akmenys“. Pastato konstrukcijos – medžio, apdaila – medžio, stogas dengtas šiaudų danga (Pav. 49). Šalia esanti malkinė – aktyviai naudojama, tačiau blogos būklės. Statinys medžio konstrukcijų, stogo danga – asbesto šiferis (Pav. 49). Trečias pastatas sklype naudojamas įvairių daiktų sandėliavimui, yra blogos būklės. Pastato konstrukcijos – medžio, stogo danga – asbesto šiferis (Pav. 50). Paskutinis objektas – seni stambaus užpildo betono pamatai. Matyti senėjimo žymės – pamatai apsamosoję, pietinę pusę sugriuvę, vidinėje dalyje auga jau suaugęs medis (Pav. 50).

49 pav. R. Budrio – rekolekčių sodybos (2 stulpeliai kairėje) ir malkinės fotofiksacijos (du stulpeliai dešinėje) (autorės fotofiksacijos (2023))

Pagrindinį įvažiavimą į sklypą iš abiejų pusių supa jaunų, maždaug 5 m aukščio šermukšnių alėja (Pav. 48). Ketvirtadalis teritorijos apželdinta – čia randamas senų vaismedžių sodas, dendrologinis parkas šalia sodybos, taip pat pasodintų eglių jaunuolynas. Visą sklypą supa natūralus mišrus miškas. Miške ant viršutinės Nemuno terasos daugiausia auga lapuočiai medžiai ir krūmai, eglės. Ant šlaito, besileidžiančio į Nemuno slėnį daugiausiai auga paprastosios pušys (Priedas Nr. 5).

50 pav. Sandėliavimui naudojamo pastato (2 nuotraukos kairėje) ir pamatų liekanų (1 nuotrauka dešinėje) fotofiksacijos (autorės fotofiksacijos (2023))

2.1.4. Eksperimentinio projekto teritorijos analizės apibendrinimas

Atlikus R. Budrio g. 10 sklypo vietos analizę ir peržvelgus su teritorija susijusius literatūros šaltinius ir dokumentus, nusistatytas vertingos teritorijos savybės ir potencialas. Ši teritorija yra tinkama vieta naujos lankytinos vietos Kauno rajone kūrimui, nes yra šalia prioritетinių turizmo zonų ir trasų. Vienas iš vertingų sklypo objektų – R. Budrio sodyba – yra geros būklės, tradicinės statybos, aktyviai naudojamas ir žymi istorinės asmenybės gyvenimo vietą. Kitų sklype esančių statinių nerekomenduojama išsaugoti. Į sodybą vedantis lauko kelias – kitas vertingas teritorijos objektas. Lyginant 1927-1940 metais leisto Lietuvos topografinio žemėlapio ir 2023 metų topografinio Lietuvos žemėlapio duomenis matyti, kad šis sklypo teritorijoje esantis kelias yra vienintelė nepakitusi čia anksčiau buvusios gatvės atkarpa. Kelias dalina sklypą į dvi dalis ir iš šiaurinio patekimo aiškiai veda į pietinę sklypo dalį, kurioje stovi sodyba. Šalia sodybos – R. Budrio sodintas dendrologinis parkas. Nuo parko žvelgiant į pietus, matomas Nemuno slėnio vaizdas. Jį dalinai užstoja čia augantys Bendrės miško medžiai.

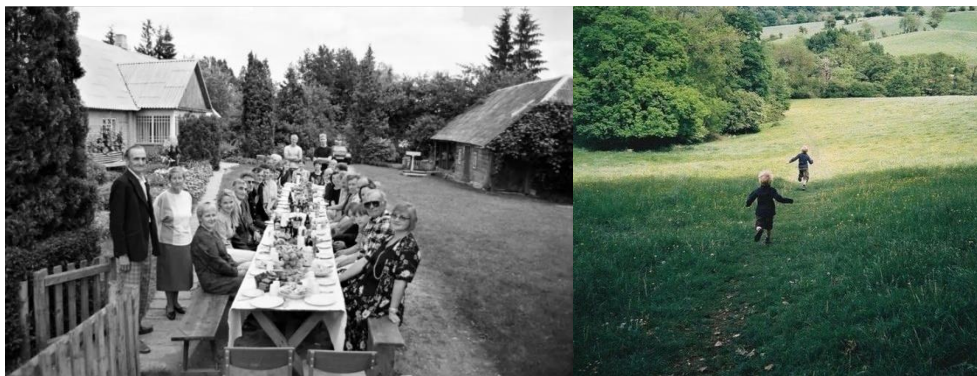

51 pav. Eksperimentinio projekto teritorijos vertingosios savybės (autorės schema (2023), sudaryta remiantis GIS duomenimis (Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, 2021))

2.2. Darnaus daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro eksperimentinio projekto projektiniai sprendimai

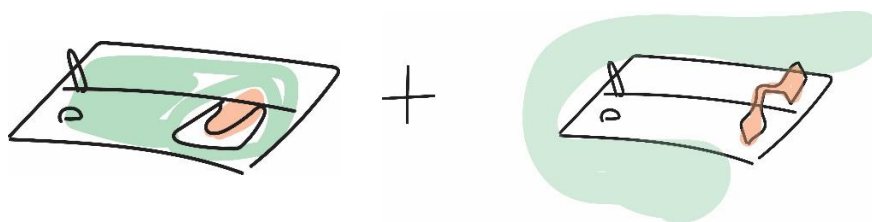
Atlikus eksperimentinio projekto vietos analizę paaiškėjo jos vertingos savybės ir potencialas pritaikant viešąją funkciją. Šios savybės integruojamos į koncepcinį modelį ir pasitelkiamos renkantis tiksliai jo pritaikymo priemones.

2.2.1. Darnaus religinės bendruomenės daugiafunkcinio centro teritorijos erdvinio formavimo idėja

52 pav. Bendruomenės centro idėja (kairėje - Brolių Černiauskų nuotrauka (Gudavičius, 2019), dešinėje - (earthygemini. 2022))

„Gyvieji akmenys“ bendruomenės daugiafunkcinio centro teritorijos idėja formuojama sujungiant dvi pagrindines šio projekto sudėtines dalis – bendruomenę ir projekto teritorijos aplinką. Eksperimentinio projekto teritorija atitinka analogų teritorijų savybių tendencijas – kaip minėta ankstesnėje teorinių tyrimų dalyje, religinių rekolekcijų centrai dažniausiai įrengiami gamtinėje, kaimo aplinkoje. Siekiant sukurti darnų architektūros santykį su esamu sklypo gamtiniu kraštovaizdžiu svarbu išlaikyti vietoje jau esančią „atmosferą“. Peter Zumthor (2006) vietos dvasią, jausmą susikuriamą ją aplankius vadina atmosfera ir pabrėžia kaip svarbiausią kokybiškos architektūrinės erdvės savybę. Teritorijos, esančios R. Budrio g. 30, Raudondvario sen. atmosfera – natūrali pieva, apsupta miško, ir senas sodas su medine sodyba. Išlaikyti esantį vietos jausmą – bendruomenės centro erdvinio formavimo idėjos pagrindas. Sukurti sąlygas gyvybingai bendruomenės erdvei, projekto teritorija formuojama principu: bendruomenė – viduje, gamta – išorėje. Pastatai veikia kaip barjeras tarp šių dviejų sferų. Atvykus į sklypą patenkama į vidinę aikštę, skirtą aktyviai žmonių veiklai, renginiams ir šurmuliui. Ją įrėmina bendruomenės centro statiniai, į kuriuos iš vidinės aikštės ir patenkama. Pastatų puslankio išorėje – gamtinė aplinka, skirta ramiai žmonių veiklai, rekolekcijoms, poilsiui.

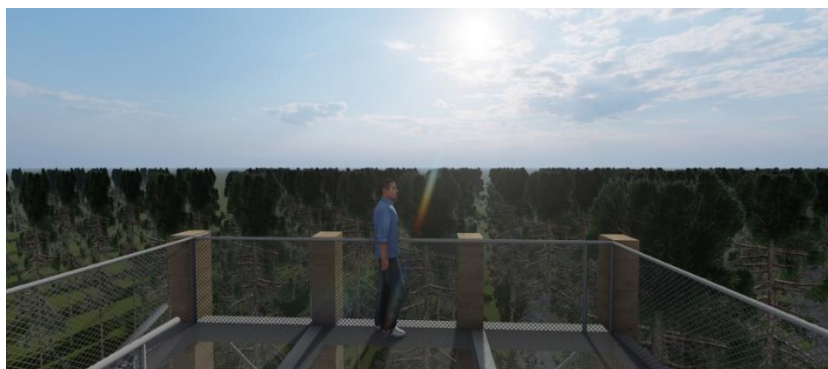
53 pav. Teritorijos erdvinio formavimo idėjos schema (autorės schemna (2023))

Bendruomenės centro pastato situacija pasirinkta remiantis kita idėja – statiniu, tarsi vartais, nuo besiplečiančios Raudondvario gyvenvietės atitveriami vidinė sklypo dalis, taip sukuriant miško supamą gamtos „kišenę“. Ši „kišenė“ dalinama į dvi pagrindines funkcines zonas – aktyvios veiklos šiaurinėje jos dalyje, kurioje ir numatoma bendruomenės aikštė, ir ramios veiklos pietinėje dalyje, kurioje planuojami nedideli pokyčiai siekiant išlaikyti esamą vaizdą ir atmosferą. Šias sklypo dalis jungia centrinė išlaikoma ašis, kurios gale išlaikoma jau esanti R. Budrio sodyba ir įrengiamas apžvalgos bokštas, skirtas plačiau apžvelgti vaizdą, atsiveriantį į Nemuno slėnį nekeičiant Budrės miško sandaros, t. y. nekertant medžių.

54 pav. Teritorijos „scenarijaus“ schema (autorės iliustracija (2023))

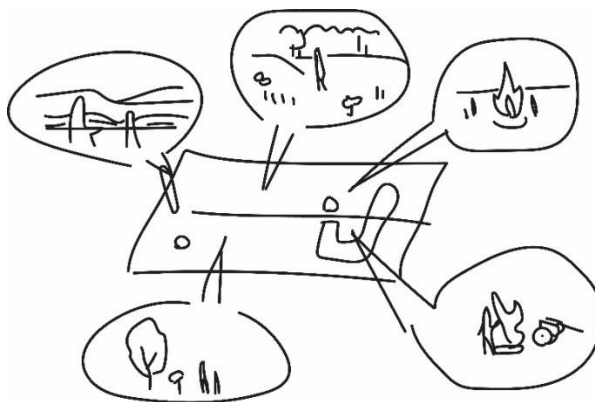
Išvardintos idėjos pritaikomos išlaikant teritorijos analizėje nustatytas vertingas savybes ir pritaikant teritoriją jų lankymui ir patyrimui – kaip minėta anksčiau, vaizdas į Nemuno slėnį dalinai užstojamas medžių, todėl imtasi sprendimo įrengti virš jų viršūnių iškilusią apžvalgos aikštelę. R. Kazakevičius rašo: „Dievo žodis moko pažvelgti į tikrovę iš Dievo perspektyvos – ne iš apačios į viršų, bet iš aukštai į apačią. Kas mėgsta lipti į apžvalgos bokštą, tai supranta. Iš šono matosi objektyviau.“ (Kazakevičius, 2021). Remiantis esamos situacijos analize taip pat siūlomas sprendimas įrengti taką ir laiptus, vedančius žemyn į Nemuno slėnį ir sujungti juos su dviračių ir pėsčiųjų taku, jungiančiu Šilelio gyvenvietę su Kulautuva. Tiesioginė jungtis tarp svarbios Kauno rajonui turizmo ašies ir bendruomenės centro su apžvalgos bokštu pakeltų trasos potencialą ir sukurtų žiedinį maršrutą Šilelis – bendruomenės „Gyvieji akmenys“ centras – Raudondvaris.

55 pav. Vaizdo nuo apžvalgos bokšto vizualizacija (autorės vizualizacija (2023))

2.2.2. Eksperimentinio projekto teritorijos tvarkymo sprendinių detalizacija

Funkcinis teritorijos planas

56 pav. Veiklų bendruomenės centro teritorijoje iliustracija (autorės vizualizacija (2023))

Teritorija remiantis jos erdvinio formavimo idėja dalinama į dvi pagrindines funkcines zonas – aktyviają ir ramiają. Šios zonos dalinamos į smulkesnius pozonius. Aktyviojoje zonoje planuojama pagrindinė bendruomenės erdvė – aikštė, kuri pritaikoma įvairiems renginiams ir veikloms – amatų dirbtuvėms po atviru dangumi, vietoje pagamintų dirbinių eksponavimui, vasaros metu vykstantiems atleidams ir atleidų laužo deginimui. Erdvė laisvo išplanavimo ir lankstaus panaudojimo, tad sukuriama galimybė plačiai pritaikyti bet kokiai bendruomenėje kilusiai idėjai. Aktyviosios zonos šiaurės rytų dalyje įrengiama antžeminė automobilių aikštelė.

Vidinis kiemas – aikštė apsuptas statinių iš trijų pusių –šiaurės, rytų ir pietų. Vakariniėje pusėje kiemas atsiveria į Bendrės mišką ir į ramiają sklypo zoną. Ramiojoje sklypo zonoje suplanuoti trys pozonai – natūrali pieva, kurioje nevykdomi jokie pokyčiai, dendrologinio parko zona, skirta patirti kraštovaizdį, ir eremitinė zona. Siekiant išlaikyti vertingiausią teritorijos aspektą – gamtinę aplinką, – eremitinė ir pievos zona šiame projekto etape paliekamos nepakitusios.

Ramiojoje zonoje šiuo metu yra trys pastatai – du iš jų siūlomi nugriauti. Paliekam tolimesniam naudojimui – R. Budrio sodyba, o vietoje nugriautos malkinės projektuojamas apžvalgos bokštas.

Ryšiai tarp funkcinų zonų

Projekte numatomi trys patekimai į sklypą iš šiaurinėje pusėje esančios R. Budrio gatvės, iš kurių du – nauji. Pirmasis, labiausiai į rytus nutolęs įvažiavimas skirtas automobiliams ir aptarnaujančiam transportui. Pagrindines sklypo aktyviają ir ramiają zonas sujungia pagrindinė centrinė ašis, kuri iš šiaurinėje dalyje esančio pagrindinio patekimo į sklypą vedą į pietinę jo dalį. Šioje ašyje prioritetas – pėstieji ir dviratininkai, tačiau ašis taip pat pritaikoma ir specialiajam transportui. Į sklypą įvedami du papildomi patekimai – pirmasis skirtas automobiliams ir aptarnaujančiam transportui.

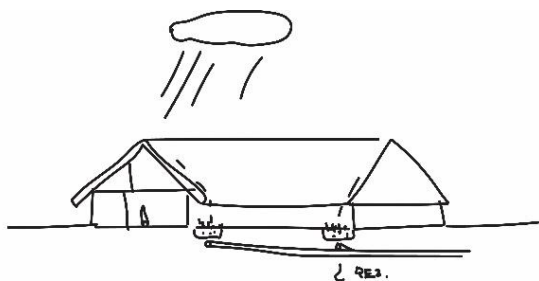
Projektiniai sklypo tvarkymo sprendiniai

Didžioji dalis sklypo formavimo atliekama šiaurinėje dalyje. Sklypo paviršiams naudojamos keturios skirtingos dangos. Stengtasi pritaikyti stabilias dangas, tinkamas transportui ir neįgaliesiems, tačiau siekta ir medžiagų natūralumo. Pagrindinėje pėsčiųjų ašyje įrengiama medžio kaladėlių danga

(*Nicolson pavement*). Aikštė dengiama betono trinkelų su tarpais danga, kurios tarpai užpildomi žvirgždu. Ūkinis įvažiavimas rytinėje pastato pusėje dengiamas paprastų 80 mm trinkelų danga. Antžeminės automobilių stovėjimo vietos dengiamos ta pačia danga kaip ir vidinė aikštė, tačiau tarpai apželdinami.

Atvertą vidinio kiemo erdvę užbaigia linų laukas – simboliška pereinamoji erdvė tarp kiemo ir miško. Pietvakariniame kiemo kampe taip pat įrengiamas vandens baseinas. Baseinas sklypo kompozicijoje veda iš kiemo erdvės, per linų lauką, į pievą. Vandens baseino funkcija – priešgaisrinis vandens rezervuaras ir eko baseinas, pritaikytas plaukiojimui. Eko baseinai įrengiamai pasitelkiant vandenį filtruojančius augalus – iki 70% baseino ploto užima filtruojančios augalijos plotas.

Vidinio kiemo kraštuose, prie pastato išorinių sienų esančios ištisinės terasos galerijos įrengiami bio grioviai – vietiniais vandenį filtruojančiais augalais apsodintos įdubos, kuriose renkamas lietaus vandens perteklius nuo stogo ir aikštės. Šiose įdubose vanduo natūraliai perfiltruojamas ir surenkamas, tuomet vamzdžiais nuvedamas į vandens baseiną.

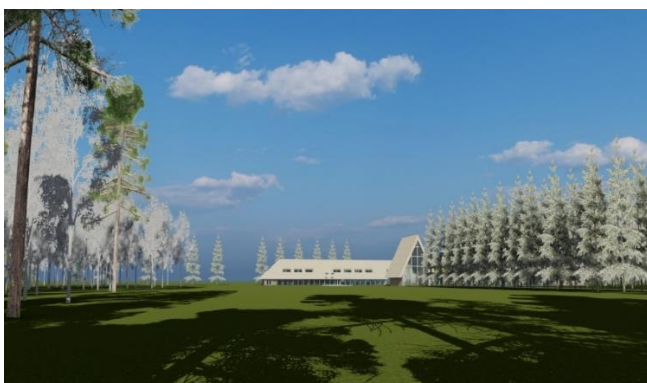
57 pav. Lietaus vandens surinkimo iliustracija (autorės iliustracija (2023))

2.2.3. „Gyvieji akmenys“ daugiaviečių bendruomenės centro komplekso architektūrinių sprendinių detalizacija

Bendruomenės ir rekreacijos centro su koplyčia pastatų tūrinio-erdvinio formavimo ir architektūrinės raiškos idėja

58 pav. „Sodyba Gelčių k. Marijampolės r. 1965. LLM“ (Kačinskaitė ir kt., 2008)

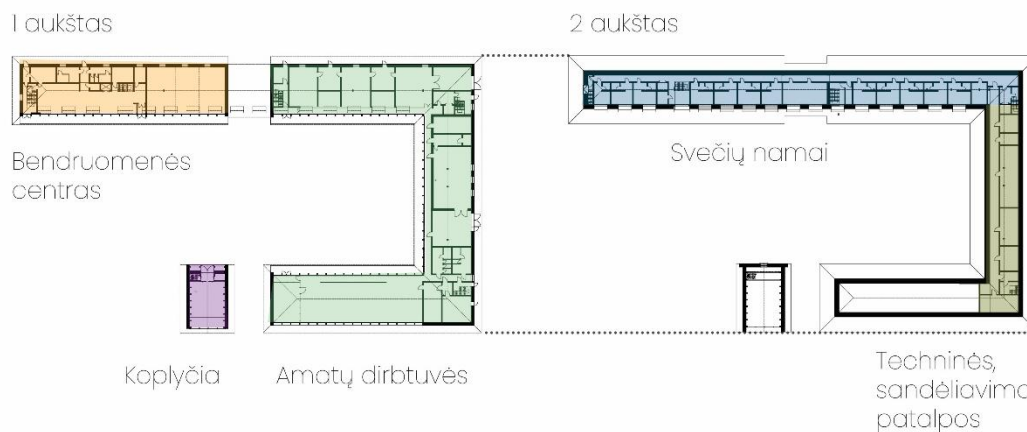

59 pav. Vaizdo į bendruomenės centrą iš pietvakarinio sklypo kampo vizualizacija (autorės vizualizacija (2023))

Formuojant bendruomenės centro tūrinę kompoziciją atsižvelgta į tris aspektus: sklypo erdvinio formavimo idėją, koncepciniame modelyje nusistatytas priemones ir vietos analizės duomenis. Formuojant bendruomenės aikštę ji įrėminama pastatais. Aikštės vakarinė pusė atveriamą į vidinę sklypo „kišenę“ – natūralią pievą, supamą miško, – taip kuriant vizualinį ir fizinį ryšį tarp aikštės ir gamtos. Siekiant darnaus ir kontekstualaus architektūros ryšio su aplinka pasirinkta tradicinių statybos technologijų ir architektūros principų darnios architektūros raiškos kryptis. Empirinių tyrimų rezultatai ir vietos analizė patvirtino tradicinės statybos kryptį kaip tinkamiausią priemonę šiame sklype kurti darnų ryšį tarp architektūros ir esamos aplinkos. Projektuojamų pastatų tūriai formuojami ne daugiau nei dviejų antžeminių aukštų, formuojami šlaitiniai stogai, naudojamos natūralios ir tradicinės statybinės medžiagos. Pasirinkta medinių dailenčių fasadinė apdaila ir nendrių stogo

danga sukuria architektūrinės raiškos tąsą su R. Budrio sodyba, kurioje tai pat naudojamos šios medžiagos.

Bendruomenės ir rekolekčių centro ir koplyčios pastatų funkcinis zonavimas ir ryšiai

60 pav. Funkcinė pastato schema (autorės schema (2023))

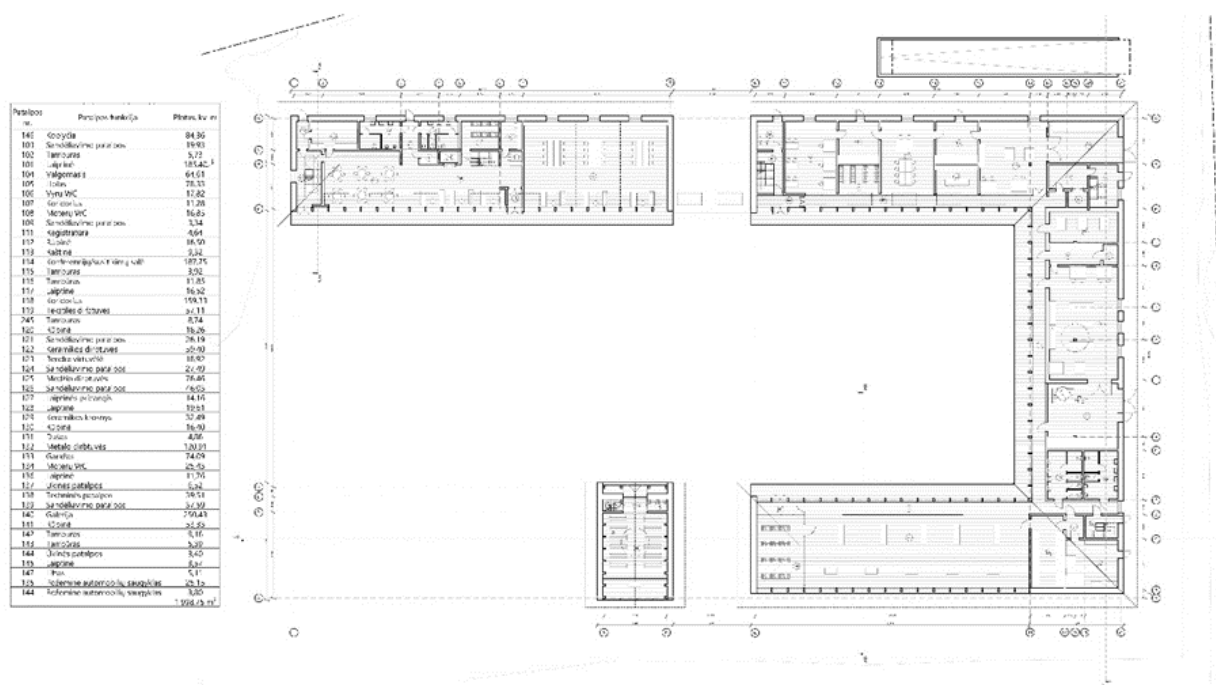
Pagrindinio bendruomenės namų pastato zonavimas formuojamas atsižvelgiant į pagrindinę sklypo ašį – rytinė dalis skiriama darbui ir fizinei veiklai, vakarinė – dvasinei ir socialinei veiklai. Ši ašis kerta pirmąjį pastato aukštą į dvi dalis – vakarinėje dalyje įrengiami bendruomenės namai ir evangelizacijos centras. Patalpų programą čia sudaro laisvai transformuojama konferencijų salė, fojė, raštinė, rūbinė, tualetai, ūkinės patalpos, valgomojo erdvė ir registratūra. Iš šių patalpų patenkama į svečių namus – gyvenamosios patalpos įrengiamos antrajame aukšte. Antrojo aukšto patalpos įrengiamos pastato mansardoje, o čia esančias funkcijas sudaro svečių namai (gyvenamieji studijos tipo kambariai ir bendrojo naudojimo susitikimų/darbo patalpa) ir ūkinės patalpos (sandėliavimo, inžinerinių įrenginių patalpos).

Rytinėje pirmo aukšto dalyje įrengiamos amatų dirbtuvės, kurių poreikis paaiškėjo iš empirinių tyrimų rezultatų. Dirbtuvės padalintos į dvi dalis – amatų dirbtuvių ir amatų dirbinių galerijos. Amatų dirbtuvės dalinamos į atskiras patalpas pagal specifinį amatą – tekstilė, keramikos, medžio dirbinių, metalo dirbinių gamybą. Visos amatų erdvės turi savo atskirą sandėliavimo patalpą. Patalpos, kurios turi padidintą gaisro riziką dėl ten esančių įrenginių ir veiklos, tokios kaip keramikos krosnys ar metalo apdirbimo technika yra sugrupuojamos ir kartu atskirtos nuo kitų patalpų į atskirą gaisrinį skyrių, atskirtą priešgaisrinėmis pertvaromis. Amatų dirbinių galerijos patalpa įrengiama kaip laisvo išplanavimo erdvė, kurios pirminė funkcija – gaminių galerija, tačiau pagal poreikius pritaikoma įvairiems renginiams.

Pastato rūsyje įrengiama požeminė uždara automobilių saugykla, talpinanti 26 automobilius.

Į vientisą bendruomenės centro ansamblį įeina nuo pagrindinio tūrio atskirta koplyčia, esanti vakarinėje centrinės ašies pusėje. Koplyčioje įrengiamos papildomos erdvės – prieangis, sandėliavimo patalpa ir balkonas.

Visos viešosios funkcijos planuojamos pirmajame aukšte, išdėstytos paeiliui puslankio formą. Visi patekimai į viešos ar pusiau viešos funkcijos (amatų dirbtuvės) patalpas numatomi iš pagrindinės vidinio kiemo erdvės.

61 pav. Bendruomenės centro 1 a. planas (autorės brėžinys (2023))

Bendruomenės ir rekolekcijų centro ir koplyčios pastatų fasadai ir architektūrinė raiška

62 pav. Bendruomenės centro vidinio kiemo vizualizacija (autorės vizualizacija (2023))

Bendruomenės centro architektūrinė išraiška kuriama derinant tradicinės kaimo ir modernios architektūros savybes. Tradicinės statybos ir architektūrinių formų pritaikymas pasirinktas apibendrinus teorinių, empirinių ir vietos tyrimų duomenis. Rezultatai parodė vienareikšmišką pranašumą prieš kitas darnios architektūros vizualinės raiškos kryptis – ši sritis vizualiai priimtinausia visuomenei, harmoningai įsilieja į gamtinį vietos kraštovaizdį, joje taikomi darnios statybos ir eksploatacijos principai, o natūralių medžiagų naudojimas apdailoje yra priemonė, naudojama rekolekcijų centruose ugdant ekologinį dvasingumą.

Bendruomenės centro dizaino esminis akcentas – šlaitinis 45° stogas, dengtas stora nendrių šiaudų danga. Įkvėpimo šiai detalei semtasi iš tradicinių lietuviškų kluonų (klojimų) proporcijų ir pavidalo. Kluonas – lietuvių valstiečio kieme esantis pastatas, kurio pirminė funkcija – ūkinė, tačiau istoriškai turinti ir kultūrinę, ir socialinę vertę – klojimuose taip pat rengti šokiai, pirmasis Lietuvoje teatras. Tokio pat lankstumo siekiama ir eksperimentiniame projekte, todėl kluono architektūrinės savybės pasirinktos kaip tinkamas tradicinės architektūros pavyzdys.

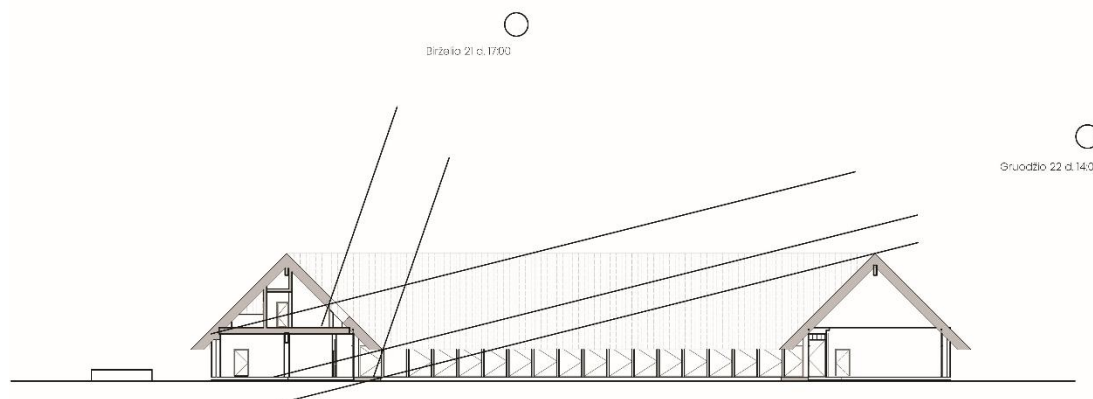

63 pav. Naudojami tradicinės architektūros elementai. Kairėje – kluonas Senmiestėje, Mažeikių raj. (Milius, 2020), dešinėje projekto vizualizacija (autorės vizualizacija (2023)).

Fasadams pasirinkta kita tradicinė medžiaga – natūrali mediena. Atsižvelgiant į geras ilgaamžiškumo savybes be papildomo apdirbimo, pasirinktos maumedžio dailylentės. Fasadų dangos gyvavimo laikotarpį papildomai prailgina ir tai, kad visas lauko sienas supa 1,7 m išsikišusi pastogė, apsauganti nuo lietaus ir kitų klimatinių sąlygų poveikio. Cheminėmis medžiagomis ar kitokiais būdais neapdirbta mediena pasibaigus jos eksploataavimo laikotarpiui tinkama perdirbimui, antriniam panaudojimui ir yra biologiškai skaidoma.

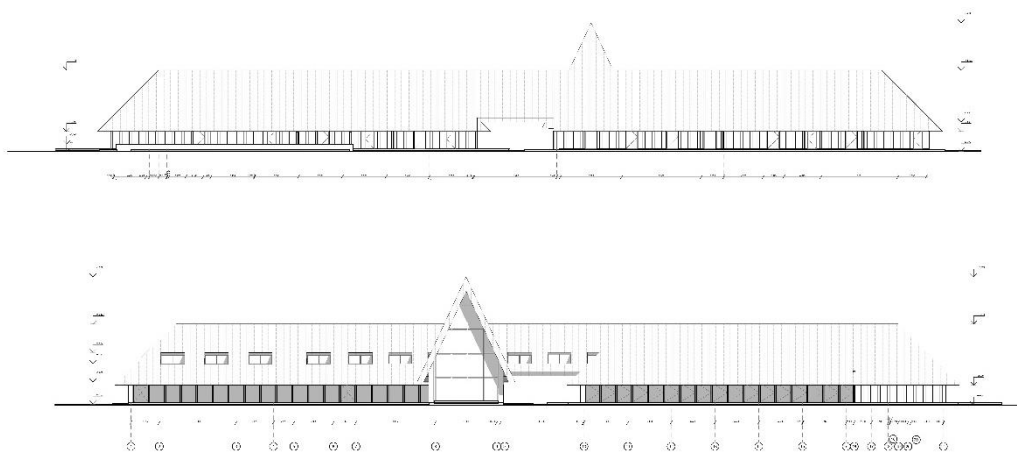
Fasaduose naudojamos natūralios medžiagos bėgant metams keičia spalvą, žymi laiko tėkmę ir gamtoje vykstančius virsmus. Prabėgus tam tikram laikotarpiui, iš šviesių rudų atspalvių pastatas pakeis išvaizdą ir įgis pilką atspalvį, kuris padės harmoningai įsilieti į natūralią aplinką, ko siekiama remiantis empirinių tyrimų rezultatais.

Siekiant pabrėžti vidinį kiemą kaip pagrindinę bendruomenės veiklos erdvę, ją supantys centro fasadai sudaryti iš ištisinių stiklo vitrinų. Išimtis taikoma koplyčios priekiniame fasade – taip pabrėžiama išskirtinė funkcija ir kuriama „paslaptis“, paliekant tūrį nepermatomą iš lauko – norint sužinoti kas viduje, reikia užėti, kirsti simbolinę ribą. Stiklo vitrinos taip pat naudojamos ir pastato fasaduose, atsikusiuose į išorę, siekiant pasyvaus saulės spinduliuotės energijos naudojimo. Siekiant energetinio efektyvumo, visose likusiose išorinėse pastato sienose įrengiamas minimalus kiekis langų – šie reikalingi norint pasinaudoti pasyvaus vėdinimo galimybe. Priešinguose fasaduose ir vidaus patalpose atvėrus langus ir stumdomas vitrinas vasaros metu patalpos išvėdinamos be papildomų energijos sąnaudų.

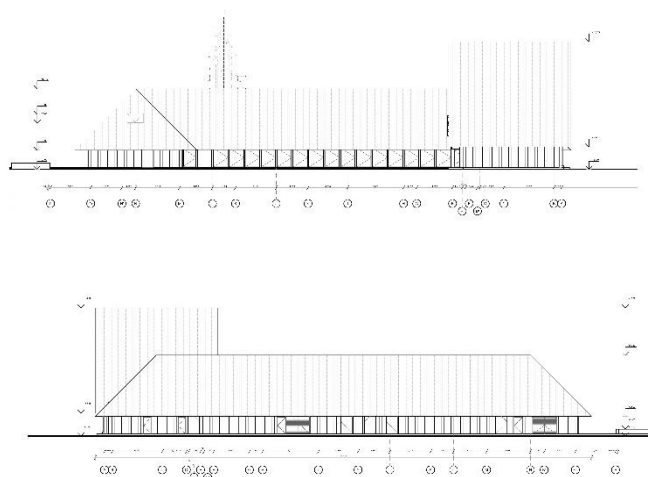

64 pav. Pasyvaus saulės dizaino panaudojimo projekte schema (autorės schema (2023))

Vienintelis tūris, turintis du priešpriešinius stiklo fasadus – amatų dirbinių galerija. Dėka permatomo pirmo aukšto išlaikomas vizualinis ryšys tarp vidinio kiemo ir miško jaunuolyno, esančio pastato išorėje, o vidaus erdvė nieko neslepia ir kviečia užėti į vidų, ar pasižiūrėti eksponatus iš lauko.

65 pav. Bendruomenės centro šiaurinė ir pietinė išklotinės (autorės brėžinys (2023))

66 pav. Bendruomenės centro vakarinė ir rytinė išklotinės (autorės brėžinys (2023))

Bendruomenės ir rekolekčių centro ir koplyčios pastatų konstrukciniai sprendimai

Bendruomenės centras su koplyčia susideda iš dviejų dalių, kuriose taikomi skirtingi konstrukcijų principai – požeminės ir antžeminės. Viso pastato pamatai – monolitinio gelžbetonio konstrukcijos ir poliai.

Požeminės dalies laikančiosios konstrukcijos – 300 mm gelžbetoninės sienos ir 500 mm gelžbetoninės kolonos. Požeminės aikštelės ir rampos konstrukcijos – monolitinio gelžbetonio. Požeminės aikštelės perdangos konstrukcijos – gelžbetonio.

Antžeminės dalies laikančiosios konstrukcijos sudarytos iš medinio karkaso, 180x400mm klijuotos medienos kolonų, įvairių dydžių klijuotos medienos sijų ir klijuotos medienos gegnių. Pastato dalyje, kurioje įrengiama amatų dirbinių galerija, ir koplyčioje naudojami klijuotos medienos rėmai be sijų.

Karkasinės sienos ir stogo konstrukcijos apšiltinamos 630mm storio kanapių kompozito blokų užpildu, kurio U-koeficientas siekia 0,12 W/m²K vertę. Vidaus pertvaroms naudojami 260 mm kanapių kompozito blokai. Stogas dengiamas 300 mm nendrių sluoksniu.

Laiptų konstrukcijos medinės, liftų šachtų konstrukcijos 250 mm mūro.

Pasitelkiant medžio konstrukcijas ir kanapių kompozitą sukuriama sveika aplinka iš perdirbamų ir biologiškai skaidomų medžiagų. Kanapių kompozito pertvaros ir sienos lengvai praleidžia vandens garus, pastatas „kvėpuoja“. Ši medžiaga taip pat puikiai sulauko triukšmą ir turi standartus atitinkančią ugnies atsparumo klasę (B-s1 d0) (*Hemp blocks for naturally efficient masonry*. 2018).

Bendruomenės ir rekolekčių centro ir koplyčios pastatų interjero sprendimai

Interjero erdvių dizaine naudojami pagrindiniai medžiagiškumai – mediena, baltas tinkas, stiklas, metalas.

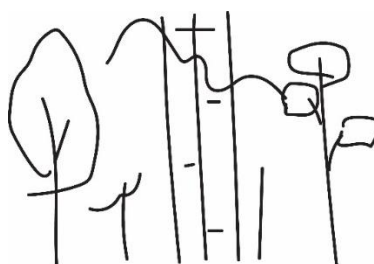
Pagrindinė interjero detalė galerijos ir koplyčios erdvėse – atviros klijuotos medienos konstrukcijos. Šiose patalpose sienos ir stogas apkalami medžio dailylentėmis. Kituose pastato tūriuose sienos tinkuojamos natūraliu kalkių mišinio tinku. Medinės grindys įrengiamos visose patalpose, išskyrus didesnės gaisro rizikos sektoriaus patalpas, kuriose įrengiamos betoninės grindys.

Patalpų komfortui pasitelkiamas pasyvus saulės dizainas, natūralus vėdinimas.

67 pav. Koplyčios interjero vizualizacija (autorės vizualizacija (2023))

Apžvalgos bokšto tūrinio-erdvinio formavimo ir architektūrinės raiškos idėja ir konstrukciniai sprendiniai

68 pav. Apžvalgos bokšto architektūrinės idėjos iliustracija (autorės iliustracija (2023))

Apžvalgos bokšto architektūrinė idėja – harmoningas įsiliejimas į kraštovaizdį. Pagrindiniai bokšto akcentas– 300 mm medžio kolonos, susitapatinančios su aplink esančiais medžiais. Likusios laikančiosios konstrukcijos, laiptai, aikštelės, turėklai – metalo konstrukcijų. Turėklų pertvaroms naudojamas metalinis tinklas. Metalo konstrukcijos ir tinklas naudojami siekiant maksimalaus permatomumo tarp „medžių“ – medinių kolonų. Bokšto stabilumui įrengiamos 45° kampu susikertančios metalinės tempinės.

Bokšto aukštis – 28,6 m, aukščiausia aikštelė– 27,5 m aukštyje, iš viso 187 pakopos. Laiptų aikštelės įrengiamos kas 2,5 m (vertikaliai).

69 pav. Vaizdo į apžvalgos bokštą nuo pagrindinės pėsčiųjų ašies vizualizacija (autorės vizualizacija (2023))

2.2.4. Esminiai statinio reikalavimai

Eksperimentiniame projekte yra taikomi esminiai statinio reikalavimai, kurie įgaliojami pateikti Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 4 straipsnyje (Lietuvos Respublikos statybos įstatymas, 1996), ir įvardijami Reglamento (ES) Nr. 305/2011 I priede (Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 305/2011 2011) . Tikslesni reikalavimai pateikiami LR Statybos techniniuose reglamentuose. Toliau pateikiami esminiai statinio reikalavimai ir eksperimentinio projekto sprendinių atitikimas šiems reikalavimams:

- I) **Mechaninis atsparumas ir pastovumas.** Šis esminis statinio reikalavimas įgyvendinamas parenkant tinkamas konstrukcines priemones ir technologijas, plačiau aprašyta skyrelio nr. 2.2.3 skiltyse „Bendruomenės ir rekolekcijų centro ir koplyčios pastatų konstrukciniai sprendimai“ ir „Apžvalgos bokšto tūrinio-erdvinio formavimo ir architektūrinės raiškos idėja ir konstrukciniai sprendiniai“;
- II) **Gaisrinė sauga.** Statinys projektuojamas laikantis reglamentuotų (Statybos techninių reikalavimų reglamentas STR 2.01.01(2):1999 "Esminiai statinio reikalavimai. Gaisrinė sauga", 1999) nurodymų ir reikalavimų. Statinio konstrukcijoms naudojamos antipireninėmis medžiagomis apdirbtos klijuotos medienos konstrukcijos. Pastato išorinės sienos ir pertvaros užpildytos kanapių kompozito bloku, kurių klasė B-s1 d0. Ši medžiaga naudojama taip pat ir stogo apšiltinimui, taigi stabdo gaisro plitimą iš stogo nendrių dangos sluoksnio į vidaus konstrukcijas ir atvirkščiai.

Aukščiausios aukšto nuo gaisrų gesinimo ir gelbėjimo automobilių privažiavimo prie pastato žemiausios paviršiaus altitudės aukštis – 4,25 m.

Remiantis Stacionariųjų gaisrų gesinimo sistemų projektavimo ir įrengimo taisyklėmis (Stacionariųjų gaisrų gesinimo sistemų projektavimo ir įrengimo taisyklės, 2016) eksperimentinio

projekto pastatuose nereikalaujama įrengti SSG sistemų. Visame pastate projektuojamos gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemos (toliau – GAS), parenkant optimalią jų kategoriją remiantis GAS reglamentavimu (Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemų projektavimo ir įrengimo taisyklės, 2007).

Sėkmingai žmonių evakuacijai iš pagrindinio bendruomenės centro pastato antro aukšto įrengiamos 4 neuždūmijamos evakuacinės laiptinės. Iš požeminės automobilių saugyklos evakuacija galima dvejomis laiptinėmis ir automobilių rampa.

Bendruomenės centro vidiniame kieme įrengiamas baseinas-vandens rezervuaras, kurio paviršiaus plotas 300 m², šalia rezervuaro – aikštė, tinkantį gaisrinio automobilių apsisukimui, nes yra didesnė nei 12mx12m.

III) **Higiena, sveikata ir aplinka.** Projekte taikomi reglamento STR 2.01.01(3):1999 (Techninių reikalavimų statybos reglamentas STR 2.01.01(3):1999 "Esminiai statinio reikalavimai. Higiena, sveikata, aplinkos apsauga", 1999) reikalavimai. Viena iš priemonių – sienų, pertvarų ir perdangų, stogo konstrukcijų apšiltinimui naudojami kanapių kompozito blogai, puikiai sulaikantys triukšmą ir laidūs orui ir vandens garams (daugiau – punkte VII);

IV) **Sauga ir galimybė patekti į statinį naudojimo metu.** Bendruomenės centro statinių kompleksas projektuojamas remiantis LR galiojančiais reglamentais (Statybos techninis reglamentas STR 2.01.01(4):2008 "Esminis statinio reikalavimas "Naudojimo sauga", 2007) ir su jais susijusiais dokumentais. Statiniuose užtikrinami saugūs paviršiai ir reikalavimus atitinkantys laiptų maršai ir aikštelės ir t. t.;

V) **Apsauga nuo triukšmo.** Bendruomenės centro komplekso patalpos projektuojamos remiantis esminiais reikalavimais (Statybos techninis reglamentas STR 2.01.01(5):2008 "Esminis statinio reikalavimas "Apsauga nuo triukšmo", 2008). Priemonė, užtikrinanti triukšmo sklidimo vidaus patalpose sumažinimą – pertvaroms ir perdangoms naudojami kanapių kompozito blokai, turintys puikias garso izoliacijos ir akustines savybes (*Hemp blocks for naturally efficient masonry*. 2018);

VI) **Energijos taupymas ir šilumos išsaugojimas.** Sienos šiltinamos kanapių kompozito blokais, kurių storis 600 mm, U koeficientas – 0,12 W/m²K, R koeficientas – 8,66 m²K/W. Didžioji dalis langų ir stiklo paviršių orientuoti į pietų pusę, optimaliai išnaudojant saulės spindulius ir apšvietimui ir patalpų šildymui. Dėl savo tvarios eksploatacijos pasirinktas geoterminis šildymas, kurio vamzdynui išvedžioti sklypas yra pakankamai didelis;

VII) **Tvarus gamtos išteklių naudojimas.** Šis reikalavimas šiuo metu dar nėra apibrėžtas jokiam LR statybos techniniame reglamente, tačiau esminiai nurodymai pateikti Reglamente (ES) Nr. 305/2011.

Eksperimentinio projekto sprendiniuose pasirinktos medžio konstrukcijos ir apdaila užtikrina galimybę po pastatų nugriovimo jas perdirbti ar panaudoti dar kartą. Statiniai apšildomi kanapių ir džiuto kompozitu, kuris visapusiškai prisideda prie tvaraus gamtos išteklių naudojimo – ši medžiaga greitai užauginama, augimo metu nenaudojami pesticidai, sunaudojamas nedidelis kiekis vandens, taip pat ji yra biologiškai suyranti ir perdirbama. Pakelti kanapių kompozito atsparumą ugniai naudojama sodos druska yra nekenksmingas aplinkai ir žmogui, maiste naudojamas mineralas. Kanapių kompozitas taip pat turi papildomą

privalumą – jo negrauzia graužikai ir vabzdžiai, taigi nereikalingas papildomas apdirbimas apsisaugoti nuo gyvūnų daromos žalos. Šios medžiagos gamybos metu sunaudojamos mažos energijos sąnaudos. Kita naudojama statybinė medžiaga – nendrių danga, kuria dengiami visi eksperimentinio projekto komplekse numatomi šildyti pastatai. Ši medžiaga yra vietinė, Lietuvoje auginama, sparčiai auganti medžiaga, biologiškai suyranti, jos apdirbimui sunaudojama labai mažai energijos.

Eksperimentinio projekto sprendiniai taip pat prisideda prie Jungtinių Tautų Tvaraus vystymosi tikslų, išskiriant tikslą Nr. 12: atsakingas vartojimas ir gamyba. Pasirinktos statybinės medžiagos prisideda prie uždavinio 12.2 – darnaus gamtos išteklių valdymo ir veiksmingo jų naudojimo, o projektuojamo komplekso architektūrinė idėja ir erdvinio formavimo koncepcija prisideda prie uždavinio 12.8, kuriame nurodomas tikslas pasiekti , kad žmonės visame pasaulyje turėtų atitinkamos informacijos ir būtų informuoti apie darnų vystymąsi ir darnų sugyvenimą su gamta (*Tikslas 12.*), – juo siekiama priartinti kiekvieną lankytoją prie natūralios gamtinės aplinkos ir sustiprinti ryšį ir atsakomybės jausmą, taip pat suteikti galimybę dalyvauti edukacinėse, dvasinėse ir gamybinėse veiklose, susietose tvariai suformuotos aplinkos.

2.3. Darnaus daugiafunkcinio rekolekčių centro eksperimentinio projekto rezultatų įvertinimas

Atlikta teritorijos, esančios adresu R. Budrio g. 30 , Raudondvario sen., vystymo galimybių studija. Galimybių studijos pagrindinė tema – katalikų bendruomenės „Gyvieji akmenys“ daugiafunkcinis centras. Ištirtos galimybės, iškeltos hipotezės, nustatytos priemonės ir parengtas eksperimentinis projektas, apjungiantis visų tyrimų etapų rezultatus:

1. Eksperimentiniame projekte integruojami materialus ir dvasinis darnumas;
2. Daugiafunkcinio bendruomenės centro komplekso erdvinio formavimo idėja išpildo ir bendruomenės poreikius ir išlaiko gamtinę teritorijos aplinkos atmosferą, atskirdama šias erdves barjeru;
3. Bendruomenės centro komplekse pritaikomi tradicinės statybos ir architektūros formų principai – tvarios statybos technologijų, harmonijos su kraštovaizdžiu kūrimo, vietos identiteto išlaikymo ir ekologinio dvasingumo ugdymo integracijos rezultatas;
4. Parengtas eksperimentinio projekto statinių kompleksas – unikalus, Lietuvoje analogų neturintis objektas.

Išvados

1. Atlikti teoriniai literatūros ir kitų antrinių šaltinių tyrimai, susiję su teritorijos, esančios adresu Rimanto Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r., galimybių studija. Apibendrinta katalikiškos bendruomenės „Gyvieji akmenys“, kuriai priklauso šis sklypas, raida ir veikimo principai. Siekiant integruoti į projektą darnumo principus iširta, kad dvasinis ryšys su gamta svarbus žmonių gyvenimo ir veiksmų esminiams pokyčiams, susijusiems su aplinkos saugojimu. Dvasinis ryšys su aplinka apibūdinama ekologinio dvasingumo sąvoka. Ekologinį dvasingumą siekiama ugdyti per rekolekcijas ir kitas dvasines pratybas. Religinės bendruomenės centras ir rekolekcijų centras apsibrėžtos kaip pagrindinės galimos eksperimentinio projekto teritorijos funkcijos. Ištyrus literatūrą ir atlikus analogų analizę, įvardinti pagrindiniai religinių bendruomenių ir rekolekcijų centro projektavimo principai ir tendencijos.

Remiantis nagrinėtomis temomis ir gautasi rezultatais parengtas hipotetinis modelis, kuriame nurodytos pagrindinės daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro formavimui įtakos turinčios sferos – bendruomenė „Gyvieji akmenys“, projekto vieta, darnumo principai, – ir galimos pagrindinės funkcijos – bendruomenės centras, rekolekcijų centras ir ūkinė/sportinė veikla gamtoje.

2. Atlikti empiriniai tyrimai patikslino hipotetiniame modelyje apsibrėžtų daugiafunkcinio religinės bendruomenės centro formavimui svarbių savybių įrankius ir patvirtino išsikeltas hipotezes. Iširti konkreti bendruomenės „Gyvieji akmenys“ vizija projekto teritorijai ir planuojamos funkcijos, kurios papildė hipotetiniame modelyje nurodytą sąrašą. Tradicinės statybos ir architektūrinių formų pritaikymas nustatytas kaip tinkama tvarios statybos rūšis, apibendrintos priemonės – medinės konstrukcijos, mažaukštė statyba, organinės kilmės apšiltinamosios medžiagos, šlaitiniai stogai. Tradicinės statybos principai ir į kraštovaizdį įsiliejanti architektūra nustatytos kaip visuomenei patraukliausios darnios architektūrinės raiškos kryptys, o patrauklių savybių analizė parodė geriausiai vertinamas architektūrinių pavyzdžių savybes: natūralios medžiagos (mediena, akmuo, šiaudai), neutralios spalvos, natūralaus apšvietimo gausa, įsiliejimas į kraštovaizdį, organinės formos. Iširta galima bendruomenės centro komplekso trijų galimų tūrio modelių įtaka vietos kraštovaizdžiui. Sudarytas koncepcinis modelis, kuriame hipotetinio modelio duomenis papildė empiriniuose tyrimuose atliktų tyrimų rezultatai.
3. Remiantis koncepciniu modeliu ir atlikta vietos analize parengtas eksperimentinis katalikiškos „Gyvieji akmenys“ religinės bendruomenės daugiafunkcinio centro kompleksas. Pagrindinės komplekso funkcijos – bendruomenės centras, rekolekcijų centras ir amatų dirbtuvės. Įvertintos eksperimentinio projekto vietos vertingosios savybės – nustatyta, kad vieta atitinka rekolekcijų centrų projektavimo rekomendacijas, – natūrali gamtinė, vaizdinga aplinka. Sukurta komplekso erdvinio formavimo idėja, integruojanti materialų (architektūra) ir dvasinį (vietos atmosfera, funkcija) darnumą.
4. Pasirinktas tradicinės statybos ir architektūrinių formų pritaikymas sėkmingai integruoja darnią architektūrą į kontekstą, sukuria sveiką aplinką žmonėms, prisideda prie darnaus vystymosi. Erdvinio teritorijos formavimo idėja, atskirianti bendruomenės veiklos ir gamtinės

aplinkos zonas, leidžia puoselėti bendruomeninę veiklą ir išlaiko gamtinę vietos atmosferą ir leidžia sėkmingai rekolekčių metų ugdyti ekologinį dvasingumą.

Literatūros sąrašas

1. Ališauskienė, M., & Kuznecovienė, J. (2012). Katalikų bažnyčios vaidmuo viešajame Lietuvos gyvenime : dalyvavimo formų kaita (1990-2010). *Filosofija. Sociologija*, 23, 102-110. <https://www.lituanistika.lt/content/44683>
2. Bucevičė, J. (2018). *Žemaičių Krikšto 600 m. jubiliejaus istorija ir šaltiniai*. Telšių vyskupija. [žiūrėta 2022-11-06]. Prieiga per internetą: <https://telsiuvyskupija.lt/600-m-jubiliejus/istorija>
3. *Calcagnini Contemplative Center*. (2020). Dynerman Architects. [žiūrėta 2022-12-05]. Prieiga per internetą: <https://dwarchitects.com/commercial-institutional/>
4. Ching, F. D. K., & Shapiro, I. M. (2014). *Green Building Illustrated*. John Wiley & Sons.
5. Dickens, S. K. (2015). Advanced Retreat: Calcagnini Contemplative Center Reflects Mindful Simplicity. *Architecture DC*,
6. Dipasquale, L., Correia, M., Mecca, S., Achenza, M., Guillaud, H., Mileto, C., Vegas, F., Alcindor, M., Belingardi, C., Cadinu, M., Cannas, L., Carlos, G., Castro, A., Costa-Carrapiço, I., Cristini, V., Di Benedetto, S., Frey, P., Soriano, L., García, S., & Zanini, L. (2014). *VerSus: Heritage for Tomorrow Vernacular Knowledge for Sustainable Architecture*
7. *earthygemini*. (2022). Vsco. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: https://vsco.co/earthygemini/media/61eae3340220e10325b3bea5?share=MTY0Mjc4MzU0Mw==&link_name=earthygemini&source_caller=unknown&pid=app-image-share&shortlink=b807c2aa&af_referrer_customer_id=10955982&deep_link_value=vsco%3A%2F%2Fuser%2F193148012%2Fgrid%2F61eae3340220e10325b3bea5%3Fmedia_type%3Dimage&af_siteid=588013838&c=pinterest.ActionExtension&af_referrer_uid=1527013267272-3869259
8. *Eremit Definition & Meaning*. Merriam-Webster. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/eremite>
9. Europos parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 3052011 (2011). chrome-extension://efaidnbmninnibpcjpcgglefindmkaj/<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:088:0005:0043:LT:PDF>
10. *Evang Luth Community Center Heilandskirche Unterhaching / goldbrunner + hrycyk*. (2019). ArchDaily. [žiūrėta 2022-12-09]. Prieiga per internetą: <https://www.archdaily.com/926604/evang-luth-community-center-heilandskirche-unterhaching-goldbrunner-plus-hrycyk-plus-hable-architekten>
11. Gaisro aptikimo ir signalizavimo sistemų projektavimo ir įrengimo taisyklės, (2007). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.292781/asr>
12. Gill, C., Packer, J., & Ballantyne, R. (2019). Spiritual retreats as a restorative destination: Design factors facilitating restorative outcomes. *Annals of Tourism Research*, 79, 102761. 10.1016/j.annals.2019.102761
13. Gudavičius, H. (2019). *Kur dingsta mūsų kaimas?* Bernardinai.lt. [žiūrėta 2023-02-05]. Prieiga per internetą: <https://www.bernardinai.lt/2019-03-16-kur-dingsta-musu-kaimas/>
14. *Hemp blocks for naturally efficient masonry*. (2018). IsoHemp - Sustainable building and renovating with hempcrete blocks. [žiūrėta 2023-05-07]. Prieiga per internetą: <https://www.iso hemp.com/en/hemp-blocks-naturally-efficient-masonry>
15. *Historial de la Vendée Museum*. (2023). archello. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <https://archello.com/project/historial-de-la-vendee-museum>
16. *House IJburg is a monolith taken over by nature*. (2023). Marc Koehler Architects. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <https://marckoehler.com/project/house-like-a-garden/>
17. Kačinskaitė, I., Baltrušaitis, V., Burinskaitė, I., & Žumbakienė, G. (Eds.). (2008). *Suvalkijos (Sūduvos) tradicinė kaimo architektūra*. Etninės kultūros taryba.
18. Kamičaitytė, J., & Godienė, G. (2021). *Gamtinio kraštovaizdžio kompleksų ir objektų vizualinės taršos nustatymas: metodika, teisinis reglamentavimas, patirtis* (1st ed.). KTU leidykla „Technologija“. 10.5755/e01.9786090217450

19. Kamičaitytė-Virbašienė, J., & Gražulevičiūtė-Vileniškė, I. (2011). DARNIOS PASTATŲ ARCHITEKTŪROS GENOTIPAS IR FENOTIPAS. *Journal of Architecture and Urbanism*, 35(2), 82-91. 10.3846/tpa.2011.10
20. *Kas esame – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys"*. (2022). Gyvieji akmenys. [žiūrėta 2022-10-03]. Prieiga per internetą: <https://www.gyviejiakmenys.lt/lt/apie-mus/kas-esame/>
21. *Kas įvyko – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys"*. (2023). Gyvieji akmenys. [žiūrėta 2022-10-03] Prieiga per internetą: <https://www.gyviejiakmenys.lt/lt/atsinaujinimo-dienos/kas-ivyko/>
22. *Kas tai – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys"*. (2022a). Gyvieji akmenys. [žiūrėta 2022-10-03]. Prieiga per internetą: <https://www.gyviejiakmenys.lt/lt/atsinaujinimo-dienos/kas-tai/>
23. *Kas tai – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys"*. (2022b). [žiūrėta 2022-10-03]. Prieiga per internetą: <https://www.gyviejiakmenys.lt/lt/bendruomenes-gyvenimas/kas-tai/>
24. *Kas yra Evangelizacija ? Žodžio Evangelizacija reikšmė*. (2023). Lietuvių žodynas. [žiūrėta 2022-10-03.] Prieiga per internetą: <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Evangelizacija>
25. Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys". (2022). *Rekolekčių sodyba*. [žiūrėta Oct 16, 2022]. Prieiga per internetą: <https://www.gyviejiakmenys.lt/lt/rekolekciu-sodyba/>
26. KAUNO ARKIVYSKUPIJA. *Organizacijos ir bendrijos*. (2017). Kauno arkivyskupija. [žiūrėta 2022-12-09]. Prieiga per internetą: <https://kaunoarkivyskupija.lt/?id=11>
27. Kauno rajono savivaldybė. (2019). *Bendrojo plano 2-asis pakeitimas*. Kauno rajono savivaldybė. [žiūrėta 2023-02-05]. Prieiga per internetą: <https://www.krs.lt/savivaldybe/struktura-ir-kontaktai/administracijos-direktorius/urbanistikos-skyrius/bendrasis-ir-specialieji-planai/bendrojo-plano-2-asis-pakeitimas/>
28. Kazakevičius, R. (2021, -01-21T21:02:06+00:00). Viskas yra susiję. Kodėl reikėjo „Laudato si“? *Bernardinai.Lt*, <https://www.bernardinai.lt/viskas-yra-susije-kodel-reikejo-laudato-si/>
29. *Lakeside Villa*. (2016). aketuri. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <https://www.aketuri.lt/project/lakeside-villa-2/>
30. *Laudato Si' Goals*. (2021). Laudato Si' Action Platform. [žiūrėta 2022-11-10]. Prieiga per internetą: <https://laudatosiactionplatform.org/laudato-si-goals/>
31. *Laudato Si' Goals*. (2022). [žiūrėta 2022-12-09]. Prieiga per internetą: <https://www.laudatosi.org/laudato-si/laudato-si-goals/>
32. Laukaitytė, R. (2000). Krikščionybė Lietuvoje: recenzija. *Lietuvos Istorijos Metraštis*, , 262-266. <https://www.lituanistika.lt/content/57046>
33. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka. (2020). *Lietuvos topografiniai žemėlapiai*. ArcGIS Hub. [žiūrėta 2023-02-05]. Prieiga per internetą: <https://hub.arcgis.com/maps/LMAVB::lietuvos-topografiniai-%C5%BEem%C4%97lapiai-m-125000-lietuvi%C5%A1ki/about>
34. Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija. (2023). *GRPK – Georeferencinio pagrindo kadastro erdvinių duomenų rinkinys*. geoportal.lt. [žiūrėta 2023-02-11]. Prieiga per internetą: <https://www.geoportal.lt/map/>
35. Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymas, (2002). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=f4nne6zet&documentId=TAIS.187716&category=TAP>
36. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas, (1996). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.26250/OUDRVfzNwK>
37. McBryde, K. (2012). *Future house*. Archilovers. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <https://www.archilovers.com/projects/55017/future-house.html#info>
38. MELC. (2021). *Kryžių kalnas*. Visuotinė lietuvių enciklopedija. [žiūrėta Oct 28, 2022]. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/kryziu-kalnas/>
39. *MEV Cabin / Studio Jean Verville architectes*. (2022). ArchDaily. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <https://www.archdaily.com/991455/mev-cabin-studio-jean-verville-architectes>

40. Milius, V. (2020). *kluonas*. Visuotinė lietuvių enciklopedija. [žiūrėta 2023-05-07]. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/kluonas/>
41. *Mūsų istorija – Katalikų bendruomenė "Gyvieji akmenys"*. (2022). Gyvieji akmenys. [žiūrėta 2022-10-03]. Prieiga per internetą: <https://www.gyviejiakmenys.lt/lt/apie-mus/musu-istorija/>
42. Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos. (2021). *ORTIOLT – Lietuvos Respublikos teritorijos M 1:10000 skaitmeninis rastrinis ortofotografinis žemėlapis*. geoportal.lt. [žiūrėta 2022-12-11]. Prieiga per internetą:
43. Navickas, A. (2015). *Santykis su gamta*. Bernardinai.lt. [žiūrėta 2022-10-15]. Prieiga per internetą: <https://www.bernardinai.lt/2015-10-09-santykis-su-gamta/>
44. Nik Eteghad, A., Uson Guardiola, E., Raviz, S., & Aira, A. (2015). Re-visiting performance-based design in pursuance of passive techniques manifested in Thomas Herzog's architecture. *Ace*, 910.5821/ace.9.27.2667
45. *Nine Houses, Dietikon*. (2018). Greenroofs. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <http://www.greenroofs.com/projects/nine-houses-dietikon/>
46. *Ośrodek h2o*. (2022). [žiūrėta 2022-10-16]. Prieiga per internetą: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=598049478987761&set=a.516030637189646>
47. *Parish Community Center Lidečko / Studio AEIOU*. (2020). ArchDaily. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: https://www.archdaily.com/987329/parish-community-center-lidecko-studio-aeiou?ad_source=myad_bookmarks&ad_medium=bookmark-open
48. Paulauskytė, T. (2022). *Lietuvos Katalikų Bažnyčia*. Visuotinė lietuvių enciklopedija. [žiūrėta 2022-10-17]. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/lietuvos-kataliku-baznycia/>
49. Platovnjak, I. (2019). The Ecological Spirituality in the Light of Laudato si. *Nova Prisetnost*, XVII(1), 91. 10.31192/np.17.1.5
50. *Poolhouse in Vilnius / HEIMA architects*. (2022). ArchDaily. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: https://www.archdaily.com/977072/poolhouse-in-vilnius-heima-architects?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
51. Popiežius Pranciškus. (2015). *Enciklika LAUDATO SI' apie rūpinimąsi bendraisiais namais. Popiežius PRANCIŠKUS*. EIS.katalikai.lt. [žiūrėta 2022-12-09]. Prieiga per internetą: <https://eis.katalikai.lt/vb/popieziai/pranciskus/enciklikos/laudato-si?fbclid=IwAR20oSwHQIzBsl4pkj3gt8S6AKqxtOLiO1GMmD0yWUIGf4WuE6rGFaDt7dI>
52. Puidokas, M. (2018). *Rekolekcijos*. Visuotinė lietuvių enciklopedija. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/rekolekcijos/>
53. *The resort in Kiczycze*. (2022). Ośrodek h2o. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <https://osrodek2o.pl/en/the-resort/>
54. Schmieg, G., Meyer, E., Schrickel, I., Herberg, J., Caniglia, G., Vilsmaier, U., Laubichler, M., Hörl, E., & Lang, D. (2018). Modeling normativity in sustainability: a comparison of the sustainable development goals, the Paris agreement, and the papal encyclical. *Sustainability Science*, 13(3), 785-796. 10.1007/s11625-017-0504-7
55. *Shell / ARTechnic architects*. (2009). ArchDaily. [žiūrėta 2023-01-10]. Prieiga per internetą: <https://www.archdaily.com/11602/shell-artechnic-architects>
56. Skroblas, L. (2020). *Kas yra rekolekcijos? - Naujienos*. Pilnų namų bendruomenė. [žiūrėta 2023-04-25]. Prieiga per internetą: <https://pnb.lt/naujienos/kas-yra-rekolekcijos/>
57. Stacionariųjų gaisrų gesinimo sistemų projektavimo ir įrengimo taisyklės, (2016). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9086d3a0b4ba11e59010bea026bdb259>
58. Statybos techninis reglamentas STR 2.01.01(4):2008 "Esminis statinio reikalavimas "Naudojimo sauga", (2007). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.312183>

59. Statybos techninis reglamentas STR 2.01.01(5):2008 "Esminis statinio reikalavimas "Apsauga nuo triukšmo", (2008). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.316520>
60. Statybos techninių reikalavimų reglamentas STR 2.01.01(2):1999 "Esminiai statinio reikalavimai. Gaisrinė sauga", (1999). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.96037/asr>
61. Streikus, A. (2004). *Ateistinės propagandos pobūdis Lietuvoje 1975–1988 m.* Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. <http://www.genocid.lt/Leidyba/13/streikus.htm>
62. Streikus, A. (2009). Katalikų Bažnyčia Lietuvoje 1940–1990 metais : tarp pasipriešinimo ir prisitaikymo. *Lietuvos Istorijos Studijos*, 23, 111-126. <https://www.lituanistika.lt/content/20652>
63. Techninių reikalavimų statybos reglamentas STR 2.01.01(3):1999 "Esminiai statinio reikalavimai. Higiena, sveikata, aplinkos apsauga", (1999). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.94609/asr>
64. *Tikslas 12*. [žiūrėta 2023-03-15]. Prieiga per internetą: <https://lithuaniasdg-ls-osp-sdg.hub.arcgis.com/pages/tikslas12>
65. Vaitkevičius, V. (2011). Lietuvos krikštas: istorija ir tautosaka. *Liaudies Kultūra*, (2), 12-20 [žiūrėta 2022-10-20]. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367177003384/>
66. *VU Botanical Garden Laboratory / Paleko architektu studija*. (2018). ArchDaily. [žiūrėta 2022-10-16]. Prieiga per internetą: https://www.archdaily.com/886551/vu-botanical-garden-laboratory-paleko-architektu-studija?ad_source=search&ad_medium=projects_tab
67. *What is Catholic Charismatic Renewal?* Catholic Charismatic Renewal. <https://www.ccr.org.au/about-ccr/what-is-catholic-charismatic-renewal>
68. Wines, J. (2000). In Jodidio P. (Ed.), *Green Architecture*. Taschen.
69. Zumthor, P. (2006). *Atmospheres*. Basel: Birkhäuser.

Priedai

1 Priedas. Bendruomenės atstovo interviu klausimai

1. Įvardinkite tris mintis, kylančias apie savo bendruomenę (pvz. apie bendruomenės praeitį, ateitį, veiklą, tikslus).
2. Ar norėtumėte, kad žmonės, nežinantys kad ten yra jūsų bendruomenės centras, pamatę susidomėtų ir užsuktų?
3. Kaip manote, kuo Jūsų bendruomenė išsiskiria iš kitų panašaus tipo bendruomenių?
4. Kodėl Jūsų manymu Jūsų bendruomenei yra reikalingas bendruomenės centras?
5. Kokios funkcijos (veiklos, patalpos ir t. t.) Jūsų manymu yra reikalingos Jūsų bendruomenei?
6. Galbūt turite minčių ar idėjų, kurios padėtų įamžinti Jūsų bendruomenės dvasią ir istoriją bendruomenės centre?
7. Jei Jūsų bendruomenės centras galėtų būti bet koks ir bet kur, koks būtų Jūsų svajonių bendruomenės centras?

2 priedas. Sociologinės visuomenės apklausos anketos pavyzdys

Apklausa apie darnios architektūros vizualinę raišką

Gerbiamas respondente,

Esu Kauno Technologijos universiteto (KTU) architektūros studijų studentė Kristina Marcinkutė. Šiuo metu rengiu tiriamąjį magistro darbą „Darnaus religinės bendruomenės daugiaviečio centro eksperimentinis projektas“. Šios anketos tikslas įvertinti visuomenės požiūrį į darnios architektūros vizualinės raiškos kryptis ir jų tipinius pavyzdžius.

Anketos duomenys bus naudojami tik mokslo tikslais rengiant magistro tezę, rezultatai nebus atskleidžiami identifikuojant anketą užpildžiusį asmenį. Užpildydami šią anketą, jūs patvirtinate, jog suprantate aukščiau pateiktus teiginius ir sutinkate dalyvauti apklausoje.

Ačiū už Jūsų laiką!

1. Kaip dažnai vidutiniškai lankotės gamtoje (įskaitant ir miško parkus, esančius mieste)?
 - a. Kiekvieną dieną
 - b. Kelis kartus per savaitę
 - c. Kelis kartus per mėnesį
 - d. Kelis kartus per metus
 - e. Nesilankau

2. Jei lankotės tik tam tikru metu laiku, prašome paaiškinti kada lankotės ir kodėl lankotės tik tokiu metu.

3. Kokia veikla užsiimate gamtoje?
 - a. Sportuoju
 - b. Dirbu
 - c. Poilsiauju
 - d. Gyvenu
 - e. Kita

4. Jei pasirinkote „kita“ (įrašykite):

5. Jūsų gyvenamoji vieta
 - a. Mieste
 - b. Kaime
 - c. Kita

6. Jei pasirinkote „kita“ (įrašykite):

Vendée regiono istorijos muziejus, PLAN 01 architects, 2006 (Historial de la Vendée Museum. 2023)

7. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

8. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

9. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

Lakeside vila, Aketuri architektai, 2016 (Lakeside Villa. 2016)

10. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

11. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

12. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

"Kriauklė" (Shell), ARTechnic architects, 2008 (Shell / ARTechnic architects. 2009)

13. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

14. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

15. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

VU botanikos sodo laboratorija, Paleko architektų studija, 2016 (VU Botanical Garden Laboratory / Paleko architektu studija. 2018)

16. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

17. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

18. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

Pavėsinė Molėtuose, HEIMA architects, 2021 (Poolhouse in Vilnius / HEIMA architects. 2022)

19. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

20. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

21. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

Namas "Future House", Innovarchi, 2004 (McBryde, 2012)

22. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

23. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

24. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

Namas Rēgensburge, Tomas Herzog, 1977 (Nik Eteghad ir kt., 2015)

25. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

:

26. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

27. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

MEW namelis, Studio Jean Verville, 2022 (MEV Cabin / Studio Jean Verville architectes. 2022)

28. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

29. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

30. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

Namas "House IJburg", Marc Koehler Architects, 2008 (House IJburg is a monolith taken over by nature. 2023)

31. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

32. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

33. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

"Devyni namai", Peter Vetsch AG, 1993 (Nine Houses, Dietikon. 2018)

34. Įvertinkite pateikto statinio patrauklumą balais (1 – visiškai nepatrauklus, 10 – labai patrauklus):

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

35. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

36. Kas Jums labiausiai patiko šiame pastate?

37. Galbūt žinote Jums patinkantį pastatą, esantį miško ar kitokioje gamtinėje aplinkoje? Jei taip, koks tai pastatas, kokia jo lokacija? Kodėl jis Jums patinka?

38. Kokie, Jūsų nuomone, turi būti pastatai miškingoje aplinkoje?

39. Jūsų amžius

- a. 18-30 m.
- b. 30-45 m.
- c. 45-60 m.
- d. 60 m. ir daugiau

40. Jūsų lytis

- a. Moteris
- b. Vyras
- c. Kita
- d. Nenoriu sakyti

3 priedas. Sociologinės ekspertų apklausos anketos pavyzdys

Tradicinių statybos technologijų (*vernacular architecture*) panaudojimo galimybės eksperimentiniame projekte apklausa

Gerbiamas respondente,

Esu Kauno Technologijos universiteto (KTU) architektūros studijų studentė Kristina Marcinkutė. Šiuo metu rengiu tiriamąjį magistro darbą „Darnaus religinės bendruomenės daugiafunkcinio centro eksperimentinis projektas“. Šios anketos tikslas įvertinti darnių tradicinių statybos technologijų ir architektūros principų (*vernacular architecture*) panaudojimo šiuolaikinėje eksperimentinio projekto architektūroje galimybes.

Anketos duomenys bus naudojami tik mokslo tikslais rengiant magistro tezę, rezultatai nebus atskleidžiami identifikuojant anketą užpildžiusį asmenį. Užpildydami šią anketą, jūs patvirtinate, jog suprantate aukščiau pateiktus teiginius ir sutinkate dalyvauti apklausoje.

Ačiū už Jūsų laiką!

Eksperimentinis projektas

Žemiau pateiktose nuotraukose pavaizduota eksperimentinio bendruomenės centro teritorija. Jose matoma miško laukymė ir medinė sodyba, apsupta dendrologinio parko, kuri jau dabar naudojama religinės bendruomenės poreikiams. Vietos adresas R. Budrio g. 30, Didvyriai, Raudondvario sen. Anot bendruomenės, kuriai skirtas eksperimentinis projektas, atstovo, centrai reikalingos įvairios funkcijos – gyvenamoji (eremitiniai nameliai, namai šeimoms, senelių namai, apgyvendinimas renginių dalyviams), viešoji (bendruomenės namai, misijų namas), sakralinė (koplyčia), edukacinė (evangelizacijos mokykla).

Eksperimentinio projekto teritorija (matoma dabar bendruomenės naudojama rekolekčių sodyba)

Eksperimentinio projekto teritorija

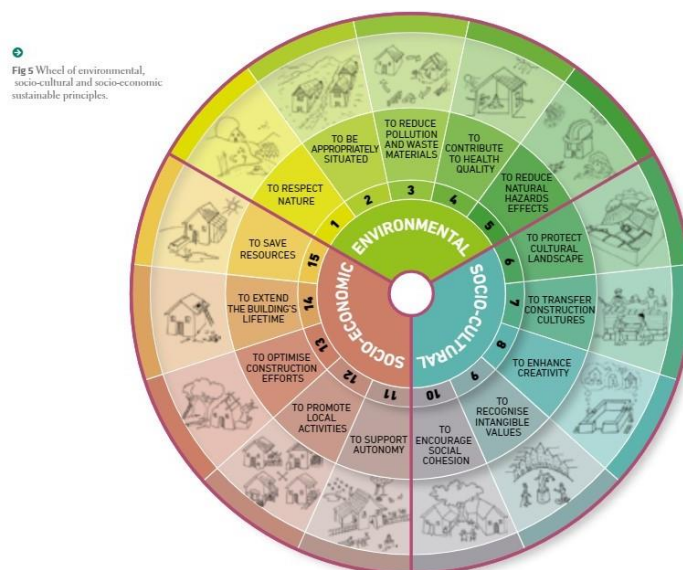

1. Ar pritariate teiginiui, kad tradicinių statybos technologijų ir architektūros (vernacular architecture) principai kontekstualūs tokioje aplinkoje (nurodyta aukščiau) ?
 - a) Taip
 - b) Ne
2. Kodėl?

Tradicinės statybos technologijos (vernacular architecture) ir darnus vystymasis

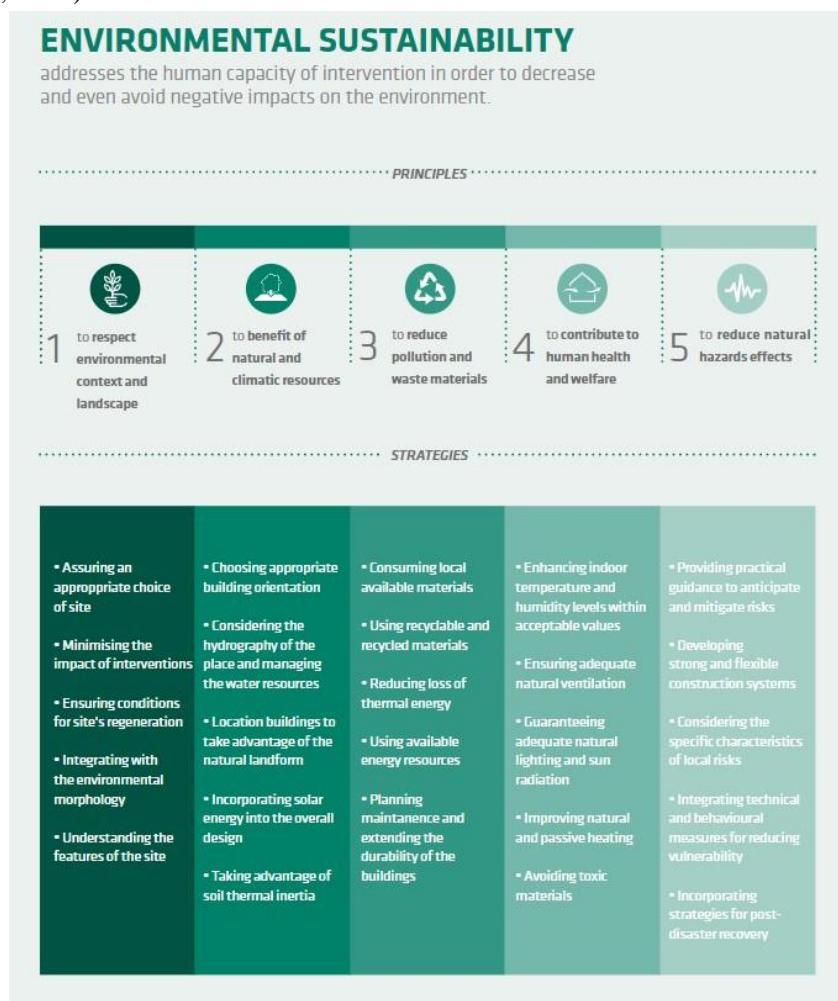
Tradicinės statybos technologijos (vernacular architecture) – viena iš darnios architektūros raiškos kryptių. Kaip šios krypties principus suderinti su darniu vystymusi aprašoma knygoje "VerSus: Heritage for Tomorrow Vernacular Knowledge for Sustainable Architecture". Apibendrintos trys principų grupės: aplinkos (environmental), socio-kultūriniai (socio-cultural) ir socio-ekonominiai (socio-economic).

15 tradicinių statybos technologijų ir architektūros principų darniam dizainui šiuolaikinėje architektūroje. Dipasquale ir kt. (2014). VerSus: Heritage for Tomorrow Vernacular Knowledge for Sustainable Architecture.

Aplinkos darnumas (environmental sustainability)

(Dipasquale ir kt., 2014)

3. Kurie iš žemiau pateiktų tradicinių statybos technologijų ir architektūrinių formų (vernacular architecture) principų tinkami:

3.1. užtikrinti pagarbą aplinkai ir tausojančią jos panaudą?

- Medinės konstrukcijos
- Organinės kilmės apšiltinimas (pvz. šiaudai)
- Šlaitinis stogas
- Mažaukštė statyba
- Kita (Įrašykite)

3.2. užtikrinti efektyvų prisitaikymą prie klimato sąlygų ir jų išnaudojimą savo naudai?

- Medinės konstrukcijos
- Organinės kilmės apšiltinimas (pvz. šiaudai)
- Šlaitinis stogas
- Mažaukštė statyba
- Kita (Įrašykite)

3.3. prisidėti prie taršos ir atliekų mažinimo, atsakingo vartojimo?

- Medinės konstrukcijos
- Organinės kilmės apšiltinimas (pvz. šiaudai)

- c) Šlaitinis stogas
- d) Mažaukštė statyba
- e) Kita (Įrašykite)

3.4. užtikrinti sveiką žmogui aplinką?

- a) Medinės konstrukcijos
- b) Organinės kilmės apšiltinimas (pvz. šiaudai)
- c) Šlaitinis stogas
- d) Mažaukštė statyba
- e) Kita (Įrašykite)

3.5. pakelti atsparumą natūralioms rizikoms (pvz. sniego kaupimuisi, potvyniams, ir t. t.)?

- a) Medinės konstrukcijos
- b) Organinės kilmės apšiltinimas (pvz. šiaudai)
- c) Šlaitinis stogas
- d) Mažaukštė statyba
- e) Kita (Įrašykite)

4. Kaip manote, ar Lietuvoje yra šiuolaikinės architektūros objektų, kuriuose sėkmingai pritaikyti anksčiau aptarti 1-5 tradicinių statybos technologijų ir architektūrinių formų (vernacular architecture) ir darnumo principai?

Socio-kultūrinis darnumas (socio-cultural sustainability)

Dipasquale ir kt. (2014). VerSus: Heritage for Tomorrow Vernacular Knowledge for Sustainable Architecture.

SOCIO-CULTURAL SUSTAINABILITY

is like a milestone of relations, sense of belonging, identity, personal and communitarian development.

PRINCIPLES

STRATEGIES

<ul style="list-style-type: none"> • Understanding the value of the place and its dynamics • Enhancing techniques of land use that guarantee and sustain biological diversity • Articulating spatial organization with productive needs • Optimising soil features and micro-climates through sustainable crop planting and land management • Regulating productive activities by environmental features, as well as by seasonal and economic cycles 	<ul style="list-style-type: none"> • Allowing practical constructive experiences to facilitate empirical know-how • Recognising the value of mastery and constructive memory • Involving younger generations in constructive processes • Acknowledging the value of roles in traditional activities and knowledge • Facilitating the participation of local communities in decision-making processes 	<ul style="list-style-type: none"> • Developing collective intelligence • Encouraging diversity in building system solutions • Integrating influences from other building cultures • Allowing in experimentation in building techniques and processes • Evolving building techniques from experience, through processes of trial and error 	<ul style="list-style-type: none"> • Transmitting cultural values and history • Incorporating social rituals • Building community character and sense of place • Recognising local symbolical expressions • Enhancing of building and productive processes as cultural values 	<ul style="list-style-type: none"> • Promoting inter-generational relations • Ascribing value to the development of collective welfare • Enhancing community engagement and participation • Encouraging places for community meetings • Building common infrastructures and market places
---	---	---	--	--

5. Kokie tradicinių Lietuvos statybos technologijų ir architektūrinių formų(vernacular architecture) principai Jūsų nuomone prisideda prie socio-kultūrinio darnumo?

6. Kaip manote, ar Lietuvoje yra šiuolaikinės architektūros objektų, taikančių tradicinių statybos technologijų ir architektūrinių formų (vernacular architecture) principus, sėkmingai prisidedančių prie socio-kultūrinio darnumo ?

Socio-ekonominis darnumas (socio-economical sustainability)

Dipasquale ir kt. (2014). VerSus: Heritage for Tomorrow Vernacular Knowledge for Sustainable Architecture.

SOCIO-ECONOMIC SUSTAINABILITY

"Due to the vernacular conceptual implications, the idea of cost is related to the concept of effort, which can be more adequate, when applied to circumstances, where no capital-intensive system exist"(Zupančič, 2009).

PRINCIPLES

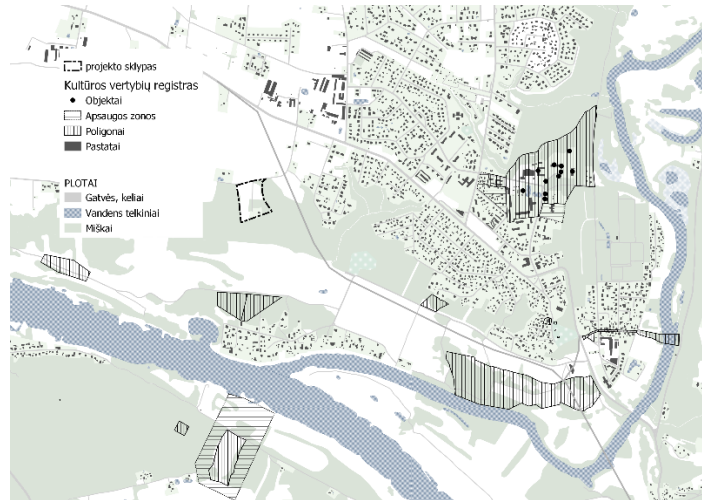

STRATEGIES

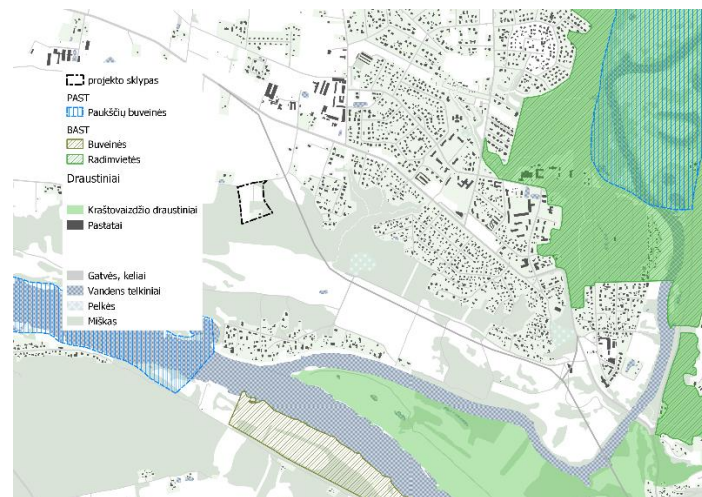
<ul style="list-style-type: none"> • Sharing resources • Using local and accessible materials and resources • Promoting indigenous workmanship • Encouraging local production • Enhancing community empowerment 	<ul style="list-style-type: none"> • Reinforcing urban farming and local production of food • Enhancing short circuits and local trades • Promoting collective use of spaces • Including spaces for productive activities at urban and architectural scale • Developing handicraft products made with local materials 	<ul style="list-style-type: none"> • Optimising the use of materials • Assuring appropriate scale of the building • Enhancing technical simplicity in building processes • Reducing transportation efforts • Encouraging the use of low-transformed materials 	<ul style="list-style-type: none"> • Predicting regular substitution of building components • Preventing erosion of building elements • Planning maintenance of the building • Designing flexible buildings for possible changes and extensions • Building strong and durable structures 	<ul style="list-style-type: none"> • Using recyclable materials • Promoting building densification and compactness • Assuring supply of renewable energy • Developing construction systems adequate to local conditions • Enhancing natural ventilation, heating and lighting systems
--	--	--	---	--

7. Kokie tradicinių Lietuvos statybos technologijų ir architektūrinių formų (vernacular architecture) principai Jūsų nuomone prisideda prie socio-ekonominio darnumo?
8. Kaip manote, ar Lietuvoje yra šiuolaikinės architektūros objektų, taikančių tradicinių statybos technologijų ir architektūrinių formų (vernacular architecture) principus, sėkmingai prisidedančių prie socio-ekonominio darnumo? Jei taip, kokie tai objektai?

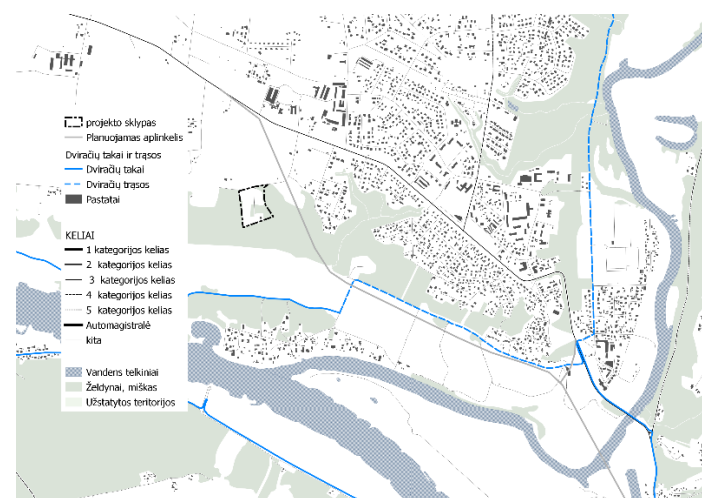
4 Priedas. Teritorijos, esančios adresu R. Budrio g. 30, Raudondvario sen., situacijos analizės schemos

KPD objektai

Saugomos buveinės

Pasiekiamumas

5 priedas. Teritorijos, esančios adresu Rimanto Budrio g. 30., Didvyrių k., Raudondvario sen., Kauno r. Fotofiksacijos

